

UNIVERSITETI I EVROPËS JUGLINDORE
SOUTH EAST EUROPEAN UNIVERSITY
УНИВЕРЗИТЕТ НА ЈУГОИСТОЧНА ЕВРОПА

FAKULTETI I DREJTËSISË
FACULTY OF LAW
ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ

STUDIME PASDIPLOMIKE-CIKLI I DYTË

TEZA:

**MASAT PËR LUFTIMIN DHE PARANDALIMIN E
ABUZIMIT SEKSUAL TË FËMIJËVE DHE PEDOFILISË NË
REPUBLIKËN E MAQEDONISË SË VERIUT**

Kandidate:

Rajmonda Dulatahu Selimi

Mentore:

Doc.Dr Vedije Ratkoceri

Tetovë, 2022

DEKLARATA E AUTORËSISË

Nën përgjegjësinë time personale, deklaroj se përmbajtja e temës së magjistraturës së paraqitur është punë origjinale e shkruar prej meje, e cila nuk është prezantuar asnjëherë para ndonjë institucioni tjetër për vlerësim dhe nuk është botuar i tëri ose pjesë të veçanta të tij. Të gjitha referencat dhe citimet në tekst janë bërë në bazë të burimeve të paraqitura në fusnota.

Me respekt,

Rajmonda Dulatahu Selimi

PËRMBAJTJA

HYRJE

KAPITULLI I

VËSHTRIME TË PËRGJITHSHME RRETH ABUZIMIT SEKSUAL TË FËMIJËVE DHE PEDOFILISË

1.Nocioni dhe karakteristikat e abuzimit seksual të fëmijëve-----	11
2.PEDOFILIA-nocioni dhe karakteristikat-----	16
2.1 Llojet e pedofilisë-----	19
3.Pasojat e abuzimit seksual te fëmijët-viktima-----	23
4.Abuzimi seksual i fëmijëve dhe pedofilia në botën bashkëkohore-----	26

KAPITULLI II

POLITIKA REPRESIVE DHE PARANDALUESE NDAJ ABUZIMIT SEKSUAL TË FËMIJËVE NË RMV

1.Vështrime të përgjithshme rreth politikës represive dhe parandaluese të RMV-së kundër abuzimit seksual të fëmijëve-----	29
2.Inkriminimi i dhunës seksuale ndaj fëmijëve në kodin penal të RMV-së-----	35
3.Të dhënat statistikore për veprën penale të abuzimit seksual të fëmijëve në RMV-----	57
3.1 Të dhënat nga Enti Shtetëror i Statistikave të RMV-së-----	58
3.2. Analiza e gjendjes : Abuzimi seksual i fëmijëve” Të braktisur e të damkosur”-----	61
3.3. Raporti i Avokatit tëPopullit të RMV-së nga hulumtimi i realizuar për manifestimin e abuzimit seksual dhe eksploatimit seksual të fëmijëve-----	67

KAPITULLI III

TRAJTIMI MJEKËSOR FARMAKOLOGJIK SI MASË PARANDALUESE NË RMV

1.Vështrime të përgjithshme rreth trajtimit mjekësor -farmakologjik (kastrimi kimik)-----	72
---	----

2.Trajtimi mjekësor-farmakologjik (kastrimi kimik)në Kodin penal të RMV.....	81
3.Trajtimi mjekësor-farmakologjik (kastrimi kimik)në ligjin mbi ekzekutimin e sanksioneve penale-----	84
4.Trajtimi mjekësor-farmakologjik (kastrimi kimik)në legjislacionet bashkëkohore-----	89

KAPITULLI IV

REGJISTRI I HAPUR PUBLIK I ABUZUESVE SEKSUAL TË FËMIJËVE NË RMV

1.Historiku dhe qëllimi i regjistrave të abuzuesve seksual të fëmijëve -----	94
2.Regjistrimi i abuzuesve seksual të fëmijëve në RMV-----	100
2.1 Ligji mbi regjistrin special të personave të dënuar me aktgjykim të plotfuqishëm për vepra penale të abuzimit seksual të fëmijëve dhe pedofili-----	102
2.2 Hulumtim empirik rreth të dënuarve të regjistruar në regjistrin e hapur në RMV----	107

KONKLUZIONE -----	114
--------------------------	-----

BIBLIOGRAFIA -----	116
---------------------------	-----

ABSTRAKT

Ky punim i magjistraturës synon të pasqyrojë trajtesat juridike në përfaqje të plotë të dimensioneve reale fenomenologjike e juridiko-penale të abuzimit seksual të fëmijëve dhe pedofilisë, një moment me ndjeshmëri të lartë dhe që mban vëmendjen e çdo legjislatori.

Abuzimi seksual i fëmijëve dhe pedofilia si fenomene janë këndvështruar në kuptimin e profilit juridik, psikologjik, sociologjik e mjekësor duke i vendosur në veçanti masat juridike për luftimin dhe parandalimin e abuzimit seksual të fëmijëve në RMV sepse në një kontekst të gjerë juridik, ky nocion formësohet në një sërë figurash veprash penale, të cilat janë analizuar gjithashtu si forma të inkriminimit të abuzimit seksual të fëmijëve.

Punimi vendos në qendër të hulumtimit regjimin juridik të mbrojtjes së fëmijëve të abuzuar dhe për këtë qëllim janë analizuar specifikisht në formë të thelluar refleksionet juridike penale ndërkombëtare dhe inkriminimi i formave të shfaqjes së abuzimit seksual të fëmijëve në Republikën e Maqedonisë së Veriut.

Një aspekt tjetër juridik, që përbën një stacion reflektimi është politika represive dhe parandaluese në RMV dhe mospërputhjet ligjore me praktikën gjatë zbatimit konsekuent të inkriminimit të dhunës seksuale ndaj fëmijëve të paraparë në KPMV dhe ndëshkimit të abuzuesve, aplikimit të trajtimit mjekësor farmakologjik (kastimit kimik), identifikimit të fëmijëve- viktima të abuzimit seksual dhe regjistrimit të abuzuesve seksual në RMV.

Fjalë kyçe: abuzimi seksual, pedofilia, profil psikologjik, teknikat e inkriminimit, veprë penale, viktimë e abuzimit seksual, kastimi kimik, identifikimi i fëmijëve, regjistri i abuzuesve.

АБСТРАКТ

Овој магистерски труд цели да го отслика правниот третман во целосен пристап кон реалните феноменолошки и правно-криминални димензии на сексуалната злоупотреба на децата и педофилијата, момент со висока чувствителност и кој го задржува вниманието на секој законодавец.

Сексуалната злоупотреба на децата и педофилијата како феномени се гледаат од аспект на правен, психолошки, социолошки и медицински профил со поставување на посебни правни мерки за борба и спречување на сексуалната злоупотреба на децата во РСМ, бидејќи во широк правен контекст, овој поим е обликуван во низа бројки за кривично дело, кои исто така се анализирани како облици на инкриминација на сексуалната злоупотреба на децата.

Трудот се фокусира на правниот режим на заштита на злоупотребените деца и за таа цел посебно се анализираат меѓународно кривично правните рефлексии и инкриминацијата на облиците на сексуална злоупотреба на децата во Република Северна Македонија.

Друг правен аспект, кој претставува сегмент за размислување, е репресивната и превентивната политика во РСМ и законските недоследности со практиката при доследно спроведување на инкриминацијата за сексуално насилство врз деца предвидени во КЗРСМ и казнување на насилниците, примена на фармаколошки медицинскиот третман (хемиска кастрација), идентификација на деца жртви на сексуална злоупотреба и регистрацијата на сексуални насилници во РСМ.

Клучни зборови: *сексуална злоупотреба, педофилија, психолошки профил, техники на инкриминација, кривично дело, жртва на сексуална злоупотреба, хемиска кастрација, идентификација на деца, регистар на педофили.*

LISTA E SHKURTESAVE

RMV-Republika e Maqedonisë së Veriut

KPMV-Kodi Penal i Republikës së Maqedonisë së Veriut

QPS-Qendra për punë sociale

OKB-Organizata e Kombeve të Bashkuara

DSM-Udhëzuesi Diagnostifikues dhe Statistikor i Çrregullimeve Mentale (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders)

KPSH-Kodi Penal i Shqipërisë

ADHD-Çrregullime mendore

TF – CBT-Terapia e sjelljes kognitive e fokusuar në trauma

PTSD-Posttraumatic stress disorder -çrregullim i stresit postraumatik

ISSPJ -Instituti i Studimeve Sociologjike, Politike dhe Juridike

MPA-Medaprogresterone Acetate

KELDNJ-Konventa Evropiane për Liritë dhe të Drejtat e Njeriut

SHBA-Shtetet e Bashkuara të Amerikës

LESP – Ligji mbi ekzekutimin e sanksioneve penale

HYRJE

Dhuna ndaj fëmijëve përfshin të gjitha format e keqtrajtimit fizik, psiko- emocional, abuzimin seksual, neglizhencën, apo shfrytëzimin e fëmijëve duke shkaktuar në këtë mënyrë dëmtime të gjendjes shëndetësore të fëmijëve, pengesa në zhvillim, si dhe humbjen e dinjitetit. Në këtë punim, luftimi dhe parandalimi i abuzimit seksual si dhe identifikimi i këtij fenomeni paraqet rëndësinë për kohezionin e vetë shoqërisë. Parandalimi në kohë është një masë e rëndësishme kundër këtij fenomeni dhe kështu bëhet një masë e nevojshme për të siguruar mbrojtjen e interesave të shoqërisë në përgjithësi. Mos ndëshkimi i abuzuesve seksual për krimin e kryer gjeneron shumë viktime. Lufta për mbrojtjen e fëmijëve nga abuzimi seksual duhet të intensifikohet në të gjitha shoqëritë, me të gjitha mekanizmat dhe aktet juridike vendase dhe ndërkombëtare.

Ky punim është strukturuar në katër kapituj.

Në kapitullin e parë, janë trajtuar vështrimet e përgjithshme rreth abuzimit seksual të fëmijëve dhe pedofilisë, me ç'rast i është bërë një analizë nocionit dhe karakteristikave të abuzimit seksual të fëmijëve dhe të pedofilisë, duke dhënë gjithashtu hollësi edhe rreth llojeve të pedofilisë. Në këtë kapitull vend të posaçëm i është kushtuar edhe pasojave të abuzimit seksual të fëmijët si viktime.

Në kapitullin e dytë pasiqë janë dhënë vrojtme të përgjithshme rreth politikës represive dhe parandaluese ndaj abuzimit seksual të fëmijëve në RMV, është analizuar inkriminimi i dhunës seksuale ndaj fëmijëve në Kodin Penal të RMV-së. Gjithashtu, janë analizuar të dhënat statistikore për veprën penale të abuzimit seksual të fëmijëve në RMV, siç janë: të dhënat nga Enti Shtetëror i Statistikave të RMV-së, analizën e gjendjes: Abuzimi seksual i fëmijëve "Të braktisur e të damkosur" si dhe Raporti i Avokatit të Popullit të RMV-së nga hulumtimi i realizuar për manifestimin e abuzimit seksual dhe eksploatimit seksual të fëmijëve.

Në kapitullin e tretë janë analizuar trajtimet mjekësore farmakologjike, si masë parandaluese në RMV si dhe është pasqyruar një krahasim me trajtimet mjekësore farmakologjike të legjislacioneve bashkëkohore.

Në kapitullin e katërt është paraqitur qëllimi i regjistrave të abuzuesve seksual të fëmijëve dhe historiku i themelimit të tyre duke bërë një rishikim legjislativ të regjistrave të abuzuesve seksual të fëmijëve në botën bashkëkohore dhe në Republikën e Maqedonisë së Veriut. Gjithashtu është bërë madje edhe një hulumtim empirik rreth të dënuarve të regjistrit të hapur në RMV.

Qëllimi shkencor i këtij punimi është që duke i njohur karakteristikat e pedofilisë në përgjithësi dhe abuzimit seksual të fëmijëve në veçanti të përcaktohen masat dhe mënyrat më të suksesshme për luftimin dhe parandalimin e këtij krimi. Qëllimi i këtij punimi gjithashtu është që të kontribuojë në mbrojtjen e fëmijëve nga abuzimi seksual përmes mekanizmave që i ofron legjislacioni vendor dhe trajtimeve mjekësore farmakologjike.

Ky punim shkencor ka paraqitur disa hipoteza, të cilat gjatë shkrimit të punimit janë vërtetuar:

Hipoteza e parë: Zbatimi konsekuent i inkriminimit të dhunës seksuale ndaj fëmijëve të paraparë në KPMV dhe ndëshkimi i abuzuesve, zvogëlon rastet e abuzimeve.

Hipoteza e dytë: Trajtimet mjekësore farmakologjike (kastri kimik) janë masa të domosdoshme për parandalimin e përsëritjes së veprave penale të abuzimit seksual të fëmijëve dhe nuk përbëjnë shkeljetë lirive dhe të drejtave themelore të njeriut.

Hipoteza e tretë: Identifikimi i fëmijëve- viktima të abuzimit seksual dhe regjistrimi i abuzuesve seksual në RMV, lufton dhe parandalon abuzimin seksual të fëmijëve si vepër penale.

Për hulumtimin e lëndës së këtij punimi janë shfrytëzuar disa metoda hulumtuese:

Metoda normative është përdorur për të analizuar dispozitat ligjore të legjislacioneve të ndryshme botërore përfshirë edhe legjislacionin e RMV-së, me të cilat rregullohet procedura penale e abuzimit seksual të fëmijët si dhe dispozitat ligjore me të cilat inkriminohet abuzimi seksual i fëmijëve në RMV, veçanërisht kur kemi të bëjmë me veprën penale nga neni 188, sulm seksual ndaj fëmijës nën moshën 14 vjeçare.

Përmes metodës analitike janë interpretuar këto dispozita me të cilat rregullohet kjo çështje.

Metoda historike është përdorur për të gjurmuar historikun e pedofilisë, abuzimit të fëmijëve dhe aplikimin e ndëshkimeve ligjore për abuzuesit përgjatë periudhave të ndryshme historike.

Metoda komparative (krahasuese) është përdorur për të hulumtuar legjislacionet e botës bashkëkohore në drejtim të regjistrimit të abuzuesve seksual të fëmijëve dhe pedofilëve.

Pjesa empirike e këtij punimi përfshinë hulumtimin rreth të dënuarve në regjistrin e hapur të RMV-së, analizën e të dhënave nga hulumtimet e ndryshme në botë rreth normave të recidivizmit pas procedurave të kastrimit kimik, analizën e të dhënave nga Enti Shtetëror i Statistikave i RMV-së për veprën penale të abuzimit seksual të fëmijëve, analizën e gjendjes: Abuzimi seksual i fëmijëve "Të braktisur e të damkosur" si dhe Raporti i Avokatit të Popullit të RMV-së nga hulumtimi i realizuar për manifestimin e abuzimit seksual dhe eksploatimit seksual të fëmijëve.

Trajtimi i abuzuesve seksual të fëmijëve është një temë tejet e rëndësishme për ligjvënësit, mjekët, profesionistët dhe shoqërinë në përgjithësi. Sëkëndejmë, dimensionin juridik i kësaj çështjeje, duke i pasur për bazë aktet juridike të vendit krahasuar me ato ndërkombëtare si dhe trajtimet mjekësore farmakologjike, kanë një rëndësi të madhe për zbutjen dhe zhdukjen e kësaj dukurie në RMV. Si në botën bashkëkohore, ashtu edhe vendi ynë është i mbushur me fëmijë të pambrojtur, të mbetur në udhëkryq. Në pamundësi për të ndihmuar veten e tyre, shpesh janë detyruar të bien në kurthin e dëshirave perverse të abuzuesve seksual.

Edhe pse kjo dukuri si term është legal, juridik i përdorur gjerësisht në legjislacionin penal të shtetit tonë dhe ekzistojnë politika represive dhe parandaluese ndaj abuzimit seksual të fëmijëve, ky fenomen ekziston ashtu siç ekziston përsëritja e veprës penale. Andaj, hulumtimi i detajuar i kësaj fushe do të kontribuojë për ndërmarrjen e masave për luftimin dhe parandalimin e abuzimit seksual të fëmijët në RMV.

KAPITULLI I

VËSHTRIME TË PËRGJITHSHME RRETH ABUZIMIT SEKSUAL TË

FËMIJËVE DHE PEDOFILISË

1. Nocioni dhe karakteristikat e abuzimit seksual të fëmijëve

Termi abuzim seksual i fëmijëve është term legal (juridik) apo penal që zakonisht përdoret në legjislacionet juridike dhe statistikave penale, për dallim nga termi pedofili i cili përfaqëson një diagnozë klinike të dhënë nga psikiatri apo psikologu.¹Dallimi në literaturën klinike ndërmjet pedofilisë dhe abuzimit seksual të fëmijëve rrallë herë është ndjekur në diskurse të tjera. Jashtë qarqeve klinike, abuzimi seksual i fëmijëve shpesh përdoret si një term blanko për të mbuluar të gjitha format e aktivitetit seksual kundër fëmijëve dhe të gjithë abuzuesit seksual të fëmijëve. Shikuar nga perspektiva klinike, jo të gjitha format e abuzimit seksual të fëmijëve janë të njëjta, dallon tipologjia e kryerësve, struktura e abuzimit dhe viktimizimi i pranishëm. Andaj, në kuptimin juridik, se çfarë konsiderohet abuzim seksual i fëmijëve varet nga inkriminimi përkatës i çdo legjislacioni veç e veç dhe moshë përkatëse që e ka caktuar legjislacioni si kufi ndarës i asaj se kush konsiderohet fëmijë². Me të drejtë autorët britanez Harrison, Manning dhe McCartan³shtrojnë një dilemë të rëndësishme sa i përket moshës në të cilën personi konsiderohet fëmijë duke u thirrur në disa ligje (akte) të Mbretërisë së Bashkuar që përcaktojnë këtë moshë. Kështu ata shkruajnë se për arsye të barazisë dhe etiketimit të drejtë është e rëndësishme që ligji të jetë qartë i definuar dhe i shprehur, ku konstatojnë se nga perspektiva juridike duket se nuk ka konsensus të qartë në atë se çfarë realisht nënkupton termi fëmijë, pra, a është dikush nën moshën 14 vjeçare siç e cakton Akti i fëmijëve i vitit 1989, apo dikush që ende nuk e ka arritur moshën 16 vjeçare, siç e parashikon Akti i përfitimit përfëmijë i vitit 2005 ose njëpersonmidismoshës10dhe16vjeç siç është paraparë në Aktin e evidencës kriminale dhe policore të vitit 1984 apo një person nën moshën 18 vjeçare siç e parasheh Konventa

---

¹Hall, R.C., & Hall, R.C (2007). *A Profile of Pedophilia: Definition, Characteristics of Offenders, Recidivism, Treatment Outcomes, and Forensic Issues*. *Mazo Clin proc.*2007;82(4),457

²Ratkoceri V (2018) – *Kastrimi kimik si sanksion penal – disertacion i doktoraturës – UEJL – Tetovë*

³Harrison, K., Manning, R., & McCartan, K. (2010). *Current multidisciplinary definitions and understandings of pedophilia*. *Social and Legal Studies* (19) 4 , faqe 6

Evropiane e Kombeve të Bashkuara për të drejtat e fëmijëve⁴. Arritja e moshës së pjekurisë, dallon në vende të ndryshme, kështu psh: në Australi, Bullgari, Kinë, Armeni, Portugali, Keni, Angli e Uells është 18 vjeç. Në Argjentinë, Kamerun, Monako, Singapor dhe Namibia është 21, për dallim në Uzbekistan që është 14, në Pakistan 16 për vajza e 18 për djem e në Kore është 17 vjeç.⁵

Sipas Konventës për të Drejtat e Fëmijës: “Fëmijë është secila qenie njerëzore nën moshën tetëmbëdhjetëvjeçare”. Këtë definim e ka përvetësuar edhe legjislacioni i Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe ky definim përdoret në Ligjin për mbrojtjen e fëmijëve të RMV-së. Megjithatë, edhe te ne ekzistojnë mospërputhje të shumta në fusha të tjera të legjislacionit nacional në raport me definimin e fëmijës. Në ligje të ndryshme përdoren kufi të ndryshëm të moshës dhe terme të ndryshme siç janë “fëmijë”, “i mitur”, “person i mitur” etj.⁶

Edhe në Kodin Penal të RMV-së, si moshë e pjekurisë së fëmijës përcaktohet moshja 18 vjeçare, përkatësisht me këtë rast është e rëndësishme të potencohet edhe diferencimi i fëmijëve si viktimë në Kod. Kështu në nenin 122 paragrafi 22, të KPMV-së përcaktohet nocioni “viktimë” në përgjithësi dhe nocioni “fëmijë-viktimë” në veçanti⁷. Me nocionin viktimë e veprës penale nënkuptohet “çdo person që ka pësuar dëm, përfshirë edhe lëndim fizik ose mendor, vuajte emocionale, humbje materiale ose lëndim tjetër, ose të cilit i janë rrezikuar të drejtat dhe liritë e tij themelore si pasojë e veprës së kryerpenale”. Ndërkaq, me nocionin fëmijë-viktimë e veprës penale nënkuptohet “personi i mitur deri në moshën 18 vjeçare”. Ndërkaq, sa i përket abuzimit seksual të fëmijëve, KPMV këtë vepër e definon në nenin 188 “Sulm seksual ndaj fëmijës që nuk ka mbushur moshën 14 vjeçare” ku në paragrafin 1 përcaktohet se këtë vepër e kryen ai i cili do të kryejë marrëdhënie apo veprim tjetër seksual me fëmijën që nuk ka mbushur 14 vjet. Pra, te kjo vepër penale, pragu i moshës është përcaktuar moshja 14 vjeçare sepse konsiderohet se duhet të mbrohet zhvillimi i drejtë i fëmijëve deri në moshën 14 vjeçare që nënkupton mbrojtjen e tyre sa më

---

⁴Harrison, K., Manning, R., & McCartan, K. (2010). *Current multidisciplinary definitions and understandings of pedophilia. Social and Legal Studies (19) 4*, faqe 9

⁵Harrison, K., Manning, R., & McCartan, K. (2010). *Current multidisciplinary definitions and understandings of pedophilia. Social and Legal Studies (19) 4*, faqe 10

⁶Çaçeva, V., & Mirçeva, S. (2010). *Të braktisur e të damkosur : Analiza e gjendjes : Abuzimi seksual i fëmijëve. Shkup: Zyra e UNICEF-it*, faqe 17

⁷Ligji për ndryshimet dhe plotësimet e Kodit penal, “Gazeta zyrtare e RMV-së, nr 7/08.

të plotë nga format e ndryshme të keqpërdorimeve seksuale (pedofilisë) dhe nga ndikimet jonormale ndaj formimit të tyre si persona të shëndoshë. Kjo është arsyeja se pse e drejta jonë penale përmban ndalesë parimore të çfarëdo marrëdhënieje seksuale me fëmijë që nuk ka mbushur 14 vjet, pa marrë parasysh gjininë si dhe janë inkriminuar edhe marrëdhënia dhe veprimi tjetër seksual qoftë me vetëdëshirë apo me forcë. Pra, akordimi i fëmijës për marrëdhënie të tillë nuk ka kurrfarë vlere sepse konsiderohet se fëmija i kësaj moshe nuk mund të formojë dëshirën e lirë⁸. Edhe Vedije Ratkoceri, profesoreshë në Fakultetin e Drejtësisë në Universitetin e Evropës Juglindore, thotë se në legjislacionin tonë penal në kuadër të veprës penale abuzim seksual i fëmijëve si limit i moshës është përcaktuar moshë 14 vjeçare. "Prehë e pedofilëve janë fëmijët deri në moshën e para pubertetit, përkatësisht fëmijët deri në moshën 13-14 vjeçare. Në legjislacionin tonë penal në kuadër të veprës penale abuzim seksual i fëmijëve si limit i moshës është përcaktuar moshë 14 vjeçare. Andaj konsideroj, vlerëson Ratkoceri se si grupmoshë më e rrezikuar nga pedofilët në rrjete sociale të jenë fëmijët prej moshës 7-8 vjeçare (si përdorues të internetit dhe rrjeteve sociale) e deri në moshën 14 vjeçare."⁹ Ngjashëm me legjislacionin tonë, edhe vendet e tjera të rajonit parashohin prag të njëjtë të moshës, qoftë asaj të pjekurisë qoftë edhe të pragut për moshën minimale për marrëdhënie seksuale. Sa për krahasim, nëse analizojmë Kodin Penal të Republikës së Shqipërisë¹⁰ do të shohim që abuzimi seksual i fëmijëve inkriminohet në Seksionin VI të a.q. "Krimet seksuale", ku abuzimi seksual i fëmijëve parashihet në nenin 100 përkatësisht 101, ku në legjislacionin shqiptar për dallim nga ai i vendit tonë, kemi vepër të posaçme penale "Marrëdhënie seksuale ose homoseksuale me të mitur" ku inkriminohet kryerja e marrëdhënieve seksuale ose homoseksuale me fëmijë të mitur, që nuk ka arritur moshën 14 vjeçare ose me të miturën që nuk ka arritur pjekurinë seksuale (neni 100 i KPSH). Ndërkaq, në nenin 101, Kodi penal i Shqipërisë inkriminon "Marrëdhëniet seksuale ose homoseksuale me dhunë me të mitur të moshës 14-18 vjeç". Për dallim nga vepra paraprake ku nuk potencohet elementi i dhunës, kjo vepër penale konsiderohet se kryhet me përdorimin e dhunës. Kodi Penal i Republikës së Maqedonisë së Veriut, marrëdhëniet seksuale me dhunë i inkriminon në veprën penale "Dhunimi" (neni 186) ku viktimë mund të jenë edhe personat nën moshën 14 vjeçare,

---

⁸Kambovski, V. (2015). *Komentari na Krivicniot Zakonik na RM (Vol II)*. Skopje: Matica, faqe 817

⁹Ratkoceri V (2018) - , *Kastrimi kimik si sanksion penal - disertacion i doktoraturës – UEJL - Tetovë, fq 14* https://repository.seeu.edu.mk/sites/thesis/ThesisSharedDocs/DR_107190.pdf

¹⁰Kodi penal i R.së Shqipërisë , miratuar me Ligjin nr. 7895, datë 27.1.1995

personat e moshës 14-18 vjeç por edhe personat e rritur. Në legjislacionet e tjera, pragu i moshës së fëmijëve si viktimë në veprat penale të abuzimit seksual lëviz nga 12 deri në 15 vjeç madje diku edhe 16 vjeç.

Shtrohet pyetja se cilat veprime konsiderohen abuzim seksual i fëmijëve?

Në KPMV abuzimi seksual në përgjithësi përcaktohet vetëm si “marrëdhënie seksuale apo aktivitet tjetër seksual me fëmijë nën moshën e caktuar”, pra, nuk kemi ndonjë elaborim më të gjerë të asaj se çfarë përfshinë “aktiviteti tjetër seksual”. Edhe nenet përkatëse të Kodit penal të Shqipërisë (neni 100 dhe 101) që i elaboruam pak më lartë, kriminalizojnë aktin e penetrimit seksual, por nuk përcaktojnë qartë veprimet e tjera me natyrë seksuale që mund të ndërmerren kundrejt fëmijës.¹¹

Lidhur me këtë, definim më të zgjeruar dhe më të thuktë gjejmë jashtë ligjeve penale, përkatësisht në doktrinën shkencore. Autorë të ndryshëm siç janë Skaine, Hall, Kambovski, numërojnë se abuzimi seksual i fëmijëve mund të bëhet në disa mënyra. Sipas autorit Skaine, abuzimi mund të përfshijë përkëdheljen e organeve gjenitale të fëmijës, masturbimin, kontaktin oral-gjenital, penetrimin gjenital dhe ndërveprimin vaginal dhe anal. Abuzimi seksual i fëmijëve gjithashtu mund të përfshijë abuzim pa kontakt, si për shembull ekspozimi, vojerizmi dhe pornografia fëmijërore.¹² Pra, këto aktivitete variojnë nga ekspozimi i tyre para fëmijëve (ekzibicionizëm), zhveshja e një fëmije, vështrimi i fëmijëve të zhveshur (vojerizëm), ose masturbimi në prani të fëmijëve e deri në kontakt intruziv (ndërhyrës) fizik.¹³ Edhe profesor Kambovski, në komentimin e tij të Kodit Penal të RMV-së, sqaron se çfarë nënkupton KPMV me nocionin *aktivitet tjetër seksual*, ku sipas tij këto akte përfshijnë: veprimet e homoseksualizmit femëror dhe mashkullor, futja e organit gjenital në vrima të tjera trupore (inos), veprime të prekjes trupore dhe fërkimi i gjenitaleve në trupin e tjetrit dhe veprime të tjera të prekjes trupore me forcë me qëllim të kënaqjes së ndjenjave seksuale.¹⁴

---

¹¹Ratkoceri, V (2017). *Chemical castration as a security measure in the criminal legislation of the Republic of Macedonia. International Journal of Social Sciences and Education Research, Vol (3) 2, pp.356-360*

¹²Skaine, R. (2015). *Abuse : an encyclopedia of causes, consequences, and treatments. Santa Barbara, California: Greenwood, faqe 60.*

¹³Hall, R. C., & Hall, R. C. (2007). *A Profile of Pedophilia: Definition, Characteristics of Offenders, Recidivism, Treatment Outcomes, and Forensic Issues. Mayo Clin Proc. 2007;82(4) , faqe 458*

¹⁴Kambovski, V. (2015). *Komentar na Krivicniot Zakonik na RM (Vol II). Skopje: Matica, faqe 817*

Një abuzues seksual i fëmijëve mund të ketë një apo më shumë arsye për sjelljen e tij. Disa abuzime ndaj fëmijëve kryhen nga individë të cilët kanë një nivel të retardimit mental dhe si pasojë nuk janë në gjendje që të vlerësojnë dallimin midis sjelljes seksuale adekuate dhe joadekuate. Një individ me personalitet antisocial mund të kryejë abuzim seksual ndaj fëmijës vetëm sepse është veprim i dëmshëm.¹⁵Një individ skizofren mund të kryejë abuzim sepse ai ka vizione halucinuese, zëra të ndryshëm komandojnë sjelljen e veçantë.Një adoleshent mund të përdorë fëmijë më të vegjël që të mësojë për seksin. Secili prej këtyre individëve mund të kryejë aktin e njëjtë kriminal; secili nga këta individë mund të diagnostifikohet dhe trajtohet ndryshe në komunitetin mjekësor, dhe më e rëndësishmja asnjëri prej këtyre individëve nuk do të konsiderohej pedofil në profesionin psikiatrik.Në literaturën e kësaj fushe¹⁶ abuzuesit seksual kategorizohen në katër kategori¹⁷me ç'rast vërtetohet se pedofilët janë kategori e abuzuesve seksual të fëmijëve.¹⁸Ato janë:

1. Parafiliakë, ata të cilët përdorin stimul të papranueshëm siç janë fëmijët;
2. Ata të cilët pranojnë se kanë kryer abuzim seksual, por fajin ia hedhin forcave joseksuale apo jo personale si alkoolit, drogës apo stresit;
3. Abuzuesit e dhunshëm dhe
4. Ata të cilët e mohojnë natyrën kriminale të veprimeve të tyre, apo të cilët mohojnë se ata e kanë kryer krimin.

---

¹⁵Moog, A. (1999). *California Penal Code Section 645: Legislators Practice Medicine on Child Molesters*. 15 *J. Contemp. Health L. & Pol'y*711B737, fq 716-717

¹⁶Fitzgerald, E. A. (1990). *Chemical Castration: MPA Treatment of the Sexual Offender*.18 *Am. J. Crim. L.* 1 1990B1991 , 18:1 (1990), faqe 4,

¹⁷Wilson, D. (2007). *The legal implications of chemical castration of sex offenders in criminal law*. *Australasian Law Teachers Association B ALTA 2007 Refereed Conference Papers*. . *Australasian Law Teachers Association K ALTA*, faqe 10

¹⁸Peters, K. A. (1992-1993). *Chemical Castration: An Alternative to Incarceration (comments)*. *Duquesne Law Review* , 31 (2), faqe 312

2. PEDOFILIA-nocioni dhe karakteristikat

Jo të gjithë individët që kryejnë krime seksuale kundër fëmijëve janë pedofilë, edhe pse të gjithë mund të quhen si abuzues seksual apo abuzues të fëmijëve.¹⁹Vlerësohet kështu sepse ka raste kur një person që kryen dhunë seksuale që përfshin fëmijë, sjellja ose fiksimi i tij ndaj fëmijëve të jetë afatshkurtër²⁰ose dhe i shtyrë nga qëllime të tjera.“Pedofil” është term mjekësor apo psikiatrik që i referohet jo vetëm thjesht sjelljes por gjithashtu edhe kognitivës së veçantë dhe gjendjes emocionale.²¹

Sipas kritereve diagnostikuese të Udhëzuesit Diagnostik dhe Statistikor të Çrregullimeve Mendore, Edicioni i katërt por edhe ai i pestë, një pedofil është një individ që fantazon, nxitet seksualisht ose përjeton nxitje seksuale ndaj fëmijëve adoleshentë (përgjithësisht më të rinjë se 13 vjeç) për një periudhë prej së paku 6 muaj. Pra, sipas këtij Udhëzuesi,²² pedofilia renditet si *çrregullim mental*.

Parafilia përcaktohet si klasë e çrregullimit në të cilën devijimi (*para*)Parafilitë janë sjellje ose impulse jonormale seksuale të karakterizuara nga fantazi dhe nxitje të forta seksuale që kthehen vazhdimisht. Në këtë Udhëzues janë listuar edhe të gjitha çrregullimet parafilike siç janë: Ekzibicionizmi, fetishizmi, frouterizmi, pedofilia, mazohizmi seksual, sadizmi seksual, fetishizmi tranvestit, voajerizmi, parafilia e paspecifikuar. Më tej Udhëzuesi përcakton se ngacmimet (zgjimet) seksuale janë nxitje dhe fantazi të cilat përfshijnë:

- 1.Objekte jonjerëzore
- 2.Vuajtje ose nënçmim i vetes ose partnerit të vet ose
- 3.Fëmijët ose personat e tjerë pa pëlqimin e tyre.

Pedofilia është një ndër çrregullimet e kategorizuar si parafilia-çrregullime psikoseksuale ngjashëm si tranvestiti, ekzibicionizmi, mazohizmi seksual dhe sadizmi seksual për të cilat për t'u eksituar seksualisht janë të nevojshme akte jo të zakonshme apo imazhe

¹⁹.Moog, A. (1999). *California Penal Code Section 645: Legislators Practice Medicine on Child Molesters*. 15 J. Contemp. Health L. & Pol'y711B737,fq 716

²⁰Winslade, W. T., Stone, H., SmithKBell, M., & Webb, D. M. (1998). *Castrating Pedophiles Convicted of Sex Offenses against Children: New Treatment or Old Punishment*. 51 SMU L. Rev. 349 (1998), 359

²¹Moog, A. (1999). *California Penal Code Section 645: Legislators Practice Medicine on Child Molesters*. 15 J. Contemp. Health L. & Pol'y711B737,fq 716

²²*Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSMIV; 1) (DSMKV)*

bizare.²³Si një çrregullim i veçantë parafilik, pedofilia është dëshirë apo preferencë për marrëdhënie seksuale me fëmijë para pubertetit. Sipas Asociacionit Psikiatrik Amerikan pedofilia definohet si interes i intensifikuar dhe këmbëngulës për fëmijët e fazës së para pubertetit.²⁴

Udhëzuesi i apostrofuar, të cilin e potencojnë edhe shumica e literaturës së fushës lidhur me pedofilinë i përcakton edhe kriteret të cilat duhet të plotësohen me qëllim që një individ të konsiderohet pedofil:²⁵

1) Është çrregullim që zgjat të paktën 6 muaj, me fantazi seksuale në rritje dhe të përsëritura, epshe seksuale, apo sjellje që përfshijnë aktivitet seksual me fëmijë të moshës së para pubertetit apo fëmijë përgjithësisht nën moshën 13 vjeçare.²⁶

2) Fantazi, epshe seksuale apo sjellje që shkaktojnë ankth të konsiderueshëm klinik apo çrregullime në fusha të funksionimit si sociale, profesionale e të tjera;dhe

3) Personi me çrregullime është të paktën i moshës 16 vjeçare, dhe të paktën 5 vite më i vjetër se fëmija i abuzuar.

Nga këto kriteret lidhur me pedofilinë mund të konkludojmë se pedofil do të konsiderohet personi i cili abuzon seksualisht fëmijën nën moshën 13 apo 14 vjeçare e jo edhe personi i cili abuzon të miturin e ri, përkatësisht fëmijën prej 14 apo 15 vjeç deri në moshën 18 vjeçare.²⁷E dyta, dallimi në moshë midis fëmijës-viktimë dhe abuzuesit duhet të jetë të paktën 5 vjet, dhe e treta, pra, pedofil nuk konsiderohet personi nën moshën 16 vjeçare (ndërkaq ky person mund të jetë abuzues seksual i fëmijës)²⁸. Ekzistojnë shumë teori mbi atë se pse një individ zhvillon tërheqje seksuale ndaj fëmijëve, por askush nuk e di saktësisht se pse kjo ndodh. Kjo i atribuohet më shumë faktorëve, por jo vetëm: vështirësive në formimin e lidhjeve intime, anomalitë në tru, të qenit i abuzuar si fëmijë, e madje edhe

---

²³Winslade, W. T., Stone, H., SmithKBell, M., & Webb, D. M. (1998). *Castrating Pedophiles Convicted of Sex Offenses against Children: New Treatment or Old Punishment.*, 51 SMU L. Rev. 349 (1998), 355

²⁴Stevens, D. J. (2001). *Inside The Mind of Sexual Offenders: Predatory Rapists, Pedophiles, And Criminal Profiles.* Lincoln: Authors Choice Press.fq 32

²⁵*Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders,DSMK5 (5th edn, American Psychiatric Association 2013)*

²⁶Hall, R. C., & Hall, R. C. (2007). *A Profile of Pedophilia: Definition, Characteristics of Offenders, Recidivism, Treatment Outcomes, and Forensic Issues.* Mayo Clin Proc. 2007;82(4) , 457.

²⁷RatkoceriV (2018) - „Kastrimi kimik si sanksion-disertacion i doktoraturës – UEJL - Tetovë,https://repository.seeu.edu.mk/sites/thesis/ThesisSharedDocs/DR_107190.pdf

²⁸RatkoceriV (2018) - „Kastrimi kimik si sanksion-disertacion i doktoraturës – UEJL - Tetovë,https://repository.seeu.edu.mk/sites/thesis/ThesisSharedDocs/DR_107190.pdf

të pasurit vëlla.²⁹ Sidoqoftë, deri më sot, nuk janë të njohura sëmundjet kromozonale, gjenetike, alternime hormonale apo neurologjike që janë të lidhura me pedofilinë, edhe pse disa autorë sugjerojnë predispozitat gjenetike.³⁰ Studimet kanë treguar se njerëzit me pedofili zakonisht përjetojnë ndjenja të inferioritetit, izolimit ose vetmisë, vetëvlerësimit të ulët, disforisë së brendshme dhe papjekurisë emocionale.³¹ Diagnostifikimi i parafilias është i garantuar vetëm nëse individ i vepron në bazë të nxitjeve parafilike ose është dukshëm i shqetësuar nga ato.³²

Parafilikët, klinikisht mund të ndahen në dy grupe: ata individë të cilët ekskluzivisht janë të nxitur nga stimujt/fantazitë parafilike dhe ata tek të cilët stimujt/fantazitë parafilike ndodhin në mënyrë periodike (kohë pas kohe), por më së shumti gjatë periudhave stresuese.³³

Niveli i pedofilisë mund të përcaktohet dhe vlerësohet nga një test diagnostifikues i quajtur pletizmografi penile. Subjektit i lidhet një tub i mbushur me merkur në penisin e tij. Testi arrin të kapë edhe ndjenjat më të vogla të eksitimit të subjektit ndërkohë që ai sheh pamje pornografike të femrave dhe meshkujve të zhveshur që variojnë në moshë nga tre deri në njëzet e katër vjet. Subjektit i jepet pastaj një rezultat që përcakton nivelin e tij të devijimit varësisht nga reagimi.³⁴ Pedofilët zakonisht raportojnë se tërheqja e tyre ndaj fëmijëve fillon rreth kohës së pubertetit ose adoleshencës, por kjo tërheqje seksuale ndaj fëmijëve mund të zhvillohet edhe më vonë në jetë. Orientimi i pedofilisë është zakonisht afatgjatë.³⁵ Në një studim që shqyrtoi marrëdhëniet midis moshës dhe llojeve të krimeve seksuale, shumë hulumtues zbuluan se 44% të pedofilëve në mostrën e tyre prej 168 abuzuesve seksual ishin në moshën më të vjetër të moshës madhore (mosha 40-70 vjeç). Kur krahasohen me përdhunuesit dhe sadistët seksualë, pedofilët përbëjnë 60% të të gjithë abuzuesve më të

---

²⁹Tullio, E. M. (2010). *Chemical Castration for Child Predators: Practical, Effective, and Constitutional*. *Chapman Law Review*, [Vol. 13:191, 2009], 195.

³⁰Silvani, M., Mondaini, N., & Zucchi, A. (2015). *Androgen deprivation therapy (castration therapy) and pedophilia: What's new*. *Archivio Italiano di Urologia e Andrologia* 222 2015; 87, 3 .222

³¹Hall, R. C., & Hall, R. C. (2007). *A Profile of Pedophilia: Definition, Characteristics of Offenders, Recidivism, Treatment Outcomes, and Forensic Issues*. *Mayo Clin Proc.* 2007;82(4) , 462

³²Cimolic, P. (1992). *The identification and treatment of sexual disorders and the priesthood*. *The jurist* 52 , f.600

³³Cimolic, P. (1992). *The identification and treatment of sexual disorders and the priesthood*. *The jurist* 52 , f.600

³⁴Flack, C. (2005). *Chemical castration: an effective treatment for the sexually motivated pedophile or an impotent alternative to traditional incarceration?* 7 *J.l. soc'y* 173 2005-2006,176

³⁵Hall, R. C., & Hall, R. C. (2007). *A Profile of Pedophilia: Definition, Characteristics of Offenders, Recidivism, Treatment Outcomes, and Forensic Issues*. *Mayo Clin Proc.* 2007;82(4) ,f.457

moshuar, duke treguar se pedofilët abuzojnë në vitet e tyre të mëvonshme në një shkallë më të lartë se abuzuesit e tjerë seksual.³⁶

2.1 Llojet e pedofilisë

Pedofilët klasifikohen varësisht nga ajo se cilën gjini të fëmijëve e kërkojnë. Kështu, disa pedofilë kërkojnë viktimë të gjinisë së njëjtë - pedofil homoseksual, disa kërkojnë viktimë të gjinisë së kundërt - pedofil heteroseksualë dhe disa nuk u intereson gjinia - pedofil biseksual.³⁷ Individët që tërhiqen nga fëmijët femra zakonisht preferojnë fëmijët ndërmjetmoshës 8 dhe 10 vjeç, kurse individët që tërhiqen nga fëmijët meshkujt zakonisht preferojnë djem pak më të moshuar, ndërmjet moshës 10 dhe 13 vjeç.³⁸ Përqindja e pedofilëve homoseksualë varion nga 9% në 40%, që është afërsisht 4 deri në 20 herë më e lartë se norma e meshkujve të rritur të tërhequr nga meshkujt e tjerë të rritur (duke përdorur një normë shtrirjeje të homoseksualitetit tek të rriturit prej 2% - 4%).³⁹ Ky konstatim nuk nënkupton që homoseksualët kanë më shumë gjasa të abuzojnë fëmijët, vetëm nënkupton se një përqindje më e madhe e pedofilëve janë homoseksualë ose biseksualë në orientim ndaj fëmijëve.

Vlen të potencohet se përveç kategorisë së pedofilëve, që si preferencë seksuale kanë fëmijët nën moshën e pubertetit, individët që angazhohen në aktivitete seksuale me adoleshentë nën moshën ligjore madhore (moshat 13-16 vjeç) i njeh si hebofilë (të tërhequr nga femrat) ose efebofilë (të tërhequr nga meshkujt). Edhe hebofilia edhe pedofilia janë lloje të parafilias. Parafiliat, siç kemi potencuar edhe më herët, janë preferenca seksuale abnormale, në të cilat nxitja seksuale kërkon, ose të paktën është e maksimizuar nga, targete jo të zakonshme apo jo adekuate, siç janë fëmijët, apo aktivitetet siç janë

---

³⁶Hall, R. C., & Hall, R. C. (2007). *A Profile of Pedophilia: Definition, Characteristics of Offenders, Recidivism, Treatment Outcomes, and Forensic Issues*. *Mayo Clin Proc.* 2007;82(4), f.458

³⁷Stevens, D. J. (2001). *Inside The Mind of Sexual Offenders: Predatory Rapists, Pedophiles, And Criminal Profiles*. Lincoln: Authors Choice Press, f.56

³⁸Cimboric, P. (1992). *The identification and treatment of sexual disorders and the priesthood*. *The jurist* 52, f.605

³⁹Hall, R. C., & Hall, R. C. (2007). *A Profile of Pedophilia: Definition, Characteristics of Offenders, Recidivism, Treatment Outcomes, and Forensic Issues*. *Mayo Clin Proc.* 2007;82(4), f.458-459

tortura.⁴⁰ Pedofilia është preferencë seksuale e qëndrueshme për fëmijët e para pubertetit dhe hebofilia është preferencë për fëmijët në fazë puberteti apo për ata që sapo hyjnë në adoleshencë. Ndërkaq, ekziston edhe një nënklasifikim i pedofilisë i njohur si infantofili, i cili përshkruan individë të interesuar për fëmijët më të vegjël se 5 vjet.

Pedofilët, zakonisht, nuk angazhohen në sjellje të dhunshme. Në fakt, pedofilët angazhohen në më pak vepra të dhunshme gjatë kryerjes së krimit të tyre sesa autorët e tjerë seksualë.⁴¹ 80 % deri 85 % e pedofilëve nuk "përfshihen në përdhunim ose dhunë gjatë takimeve të tyre me fëmijët; vetëm një pakicë e takimeve seksuale, nga 15% deri në 20 %, përfshijnë përdhunim ose përdorim dhune. Pra, pedofilët janë më të prirë të përdorin mashtrimet, kërcënimet, autoritetin etj.

Në përgjithësi, si kriter i nevojshëm për të kategorizuar një individ si *person seksualisht i rrezikshëm* përfshinë atë se:

1. Personi ka qenë i dënuar për vepër penale të përcaktuar nga legjislacioni si krim të dhunshëm seksual,
2. Personi vuan nga një çrregullim i diagnostifikuar mental dhe
3. Si rezultat i këtij çrregullimi, personi ka gjasa që të përfshihet në vepra të dhunshme seksuale.

Përveç kësaj, dhunuesit seksual dhe pedofilët janë kategorizuar edhe në bazë të sjelljes dhe karakteristikave të tyre.⁴²

Një ndarje e tillë ka rezultuar në përcaktimin e tre llojeve të dhunuesve seksual.⁴³

1. *Pedofil- tip i fiksuar*, i cili asnjëherë nuk ka qenë i aftë të mbajë marrëdhënie të pjekura me miq;
2. *Pedofil -tip regresiv*, i cili arrin të ketë disa marrëdhënie të pjekura, por me pasimin e konfrontimit me një person tjetër lidhur me përshtatshmërinë e tij seksuale apo

---

⁴⁰Bailey, J., & Greenberg, A. (1997). *The science and ethics of castration: lessons from Morse Case*. 92 Nw. U. L. Rev. 1997B1998, 92 (4), f. 1226

⁴¹Flack, C. (2005). *Chemical castration: an effective treatment for the sexually motivated pedophile or an impotent alternative to traditional incarceration?* 7 J.L. soc'y 173 2005B2006,178

⁴²Winslade, W. T., Stone, H., SmithKBell, M., & Webb, D. M. (1998). *Castrating Pedophiles Convicted of Sex Offenses against Children: New Treatment or Old Punishment*,. 51 SMU L. Rev. 349 (1998), 360

⁴³Flack, C. (2005). *Chemical castration: an effective treatment for the sexually motivated pedophile or an impotent alternative to traditional incarceration?* 7 J.L. soc'y 173 2005-2006,176

me kërcënimin e imazhit të tij mashkullor, ai fillon të përfshihet në akte pedofilike;

3. *Pedofil -tip agresiv*, që përgjithësisht përzgjedh djem për aktet e tij sadiste seksuale.

Shumica e pedofilëve hyjnë në njërin nga këto dy kategori (nën 1 ose 2). Tipi i parë janë “pedofilët e fiksuar” të cilët tërhiqen nga trupi i fëmijës në krahasim me moshën e tij kronologjike. Pedofilët e fiksuar priren që të preferojnë djemtë dhe janë “ekspertë” në tërheqjen romantike të fëmijëve me dashuri dhe miqësi. Shkencëtarja Kathryn Smith diferencon pedofilët e fiksuar nga dhunuesit seksual të cilët targetojnë viktimat të rritura duke deklaruar se “pedofilët e fiksuar” janë më të prirë që të kërkojnë dashuri dhe pranim nga viktimat e tyre. Për dallim nga dhunuesit dhe abuzuesit seksual këta pedofilë përgjithësisht janë të vetëdijshëm, madje edhe të motivuar nga dëshira që të krijojnë kënaqësi për fëmijën. Pedofili i fiksuar mesatar ka tendencë që të jetë pjellor dhe mund të dhunojë, mesatarisht, 76 fëmijë apo më shumë gjatë gjithë jetës së tij ose të saj.⁴⁴ Tipi i dytë i pedofilëve “pedofilët regresivë”, të cilët, për dallim nga “pedofilët e fiksuar”, jo domosdoshmërisht tërhiqen nga fëmijët. Edhe këtu Smith shpjegon se “pedofilët regresivë u kthehen fëmijëve për seks si një përgjigje maladaptive ndaj një ngjarje ekstreme stresuese në jetën e abuzuesit siç mund të jetë divorci apo humbja e punës. Ai ose ajo mund “t’iu kthehet fëmijëve si zëvendësues i dëgjueshëm dhe i kontrollueshëm i partnerit të rritur seksual, por nuk “i ndjek fëmijët me ngulm” dhe nuk e identifikon veten si person që e tërheqin fëmijët.⁴⁵ Ka shumë modele teorike të varësisë alkoolike, secila prej tyre kontribuon në një perspektivë unike për këtë sëmundje të fshehtë. Shembujt përfshijnë modele biologjike, psikologjike, mjedisore, familjare dhe modelin e reduktimit të stresit. Në modelin e reduktimit të stresit të alkoolizmit, mendohet se personi alkoolik ka mësuar se në prezencën e stresit të madh apo dërrmues, pirja (megjithëse vetëm përkohësisht) do të shërbejë për të ulur dhimbjen e tij dhe për të përmirësuar pasojat psikologjike të stresit. Ajo bëhet kundërthënie universale për çdo situatë stresuese. Pa marrë parasysh situatën stresuese, pirja do të kujdeset për tensionin. Ngjashëm, pedofili regresiv, në prezencë të stresuesve të mëdhenj si humbja e punës, humbja e një personi të dashur me vdekjen e tij apo nga divorci, shtyhet që të kërkojë menjëherë lehtësim për dhimbjen e tij, dhe mund të kërkojë ose ta gjejë veten në prezencë të mundësisë që të kryejë akte pedofilike. Kjo pastaj

---

⁴⁴Smith, N. J. (2012). *Protecting the Children of the World: A Proposal for Tracking Convicted Sex Offenders Internationally*. *San Diego Int'l J.*, [Vol. 13: 623, 2012].

⁴⁵Travers, N. (2006). *A brief examination of pedophilia and sexual abuse committed by nuns within the Catholic Church*. *Wm. & Mary J. Women & L.* 761, 12(3), 765

mund të krijojë ndjenjën e fajit dhe pendimit te abuzuesi që paraqet një situatë tjetër burim tensioni apo stresi, e cila mund të katapultojë të sëmuret në kërkimin e më shumë lehtësimeve seksuale. Siç mund të shihet, ky bëhet një rreth vicioz, dhe pa trajtim, shumë shpesh bëhet një cikël që nuk ka mbarim.⁴⁶

Pedofilët klasifikohen edhe si “përjashtues (ekskluziv)” apo si “jo përjashtues (non-exclusive)”. Pedofilët përjashtues tërhiqen vetëm nga fëmijët, derisa ata jo përjashtues nganjëherë tërhiqen edhe nga të rriturit.⁴⁷

Pedofilët gjithashtu klasifikohen edhe mbi atë nëse kanë përdorur pornografinë e fëmijëve dhe kompjuterin për të përfshirë fëmijën në veprime seksuale. Individët që merren me pedofilinë kompjuterike përgjithësisht klasifikohen në 5 kategori:⁴⁸

- 1) ndjekës-ngacmues, të cilët përpiqen të fitojnë qasje fizike deri tek fëmijët;
- 2) ngacmuesit të cilët përdorin internetin për kënaqësinë e drejtpërdrejt seksuale reciproke pa kontakt fizik (p.sh.,përmes dhomave të chat-it);
- 3) masturbuesit, të cilët përdorin internetin për kënaqësi më pasive (duke parë pornografi me fëmijë);
- 4) këmbyesit, të cilët komunikojnë me pedofilët e tjerë dhe këmbejnë informacione, pornografi të fëmijëve etj;dhe
- 5) kombinim i të gjitha këtyre kategorive të lartpërmendura.

---

⁴⁶Cimboric, P. (1992). *The identification and treatment of sexual disorders and the priesthood. The jurist* 52 , f.601

⁴⁷Bund, J. M. (1997). *Did you say chemical castration? University of Pittsburgh Law Review* , 59,177;Hall, R. C., & Hall, R. C. (2007). *A Profile of Pedophilia: Definition, Characteristics of Offenders, Recidivism, Treatment Outcomes, and Forensic Issues. Mayo Clin Proc.* 2007;82(4) ,f.459

⁴⁸Hall, R. C., & Hall, R. C. (2007). *A Profile of Pedophilia: Definition, Characteristics of Offenders, Recidivism, Treatment Outcomes, and Forensic Issues. Mayo Clin Proc.* 2007;82(4) ,f.460

3. Pasojat e abuzimit seksual te fëmijët-viktima

Dhuna dhe abuzimi ndaj fëmijëve janë të pranishme në të gjitha vendet e botës dhe janë produkt kompleks i shumë faktorëve shoqërorë, kulturorë, ekonomikë dhe biologjikë. Së këndejmi, dhuna dhe keqtrajtimi i fëmijëve përbën faktorin kryesor të pabarazive shëndetësore dhe padrejtësive shoqërore, ku grupet social-ekonomike vulnerabël janë edhe në risk më të lartë për të pësuar eksperiencat tilla negative.⁴⁹ Të gjitha format e keqtrajtimit fizik dhe emocional, abuzimi seksual, neglizhenca ose shfrytëzimi komercial i fëmijëve, që rezultojnë në dëmtime të gjendjes shëndetësore të fëmijëve, rrezikojnë jetën e tyre, çenojnë zhvillimin ose dinjitetin e fëmijëve në kontekstin e një marrëdhënieje përgjegjësie ndaj fëmijëve, marrëdhënieje besimi, ose marrëdhënieje autoriteti.⁵⁰ Turpi, fshehtësia dhe mohimi të lidhura me dhunën seksuale ndaj fëmijëve në mjedisin familjar formëzojnë një kulturë të heshtjes, ku fëmijët nuk mund të flasin rreth abuzimeve seksuale të pësura dhe ku prindërit nuk flasin rreth rrezikut që i kanoset fëmijëve të tyre, ose nuk dinë si të veprojnë në rastet kur dyshojnë që fëmijët e tyre mund të jenë viktima të abuzimit seksual në kontekstin apo në mjedisin familjar.⁵¹ Shumica e fëmijëve nuk e raportojnë dhunën seksuale të pësuar në mjedisin familjar sepse ndjehen të frikësuar për pasojat ndaj tyre ose familjarëve të tyre, faktit që familjarët do të turpërohen prej tyre, refuzimin e mundshëm nga familjarët, si dhe faktin që mund të mos besohen për raportimin e tyre.⁵² Edhe të rriturit jo abuzues mund të mos raportojnë dhunën seksuale të ushtruar ndaj fëmijëve të tyre në mjedisin familjar. Në komunitete dhe familje me norma të ngurta patriarkale që lidhen edhe me “nderin” familjar, djemtë që raportojnë eksperiencat e dhunës seksuale mund të shihen si të dobët dhe jo-burrërorë, ndërsa vajzat mund të fajësohen për akte të tilla dhe shpesh mund të rrihen, madje edhe të vriten.⁵³ Trauma nga

---

⁴⁹Sethi D., Bellis M. et al. *European report on preventing child maltreatment*. Geneva, World Health Organization, 2013.

⁵⁰Kempe CH. *Sexual abuse, another hidden pediatric problem: the 1977 C. Anderson Aldrich lecture*. *Pediatrics*. 1978;62:382–389

⁵¹Finkelhor D (1994). *The International Epidemiology of Child Sexual Abuse*. *Child Abuse & Neglect*, 18(5): 409–417

⁵²World report on violence against children. (2006)

⁵³United Nations Secretary-General's Study on Violence against Children (2005). *Regional Desk Review: South Asia*. Available at: www.violencestudy.org/r27

abuzimi seksual dëmton zhvillimin konjitiv, arritjet akademike në shkollë dhe në jetën e mëtejshme. Po aq dëmton marrëdhëniet intime në të ardhmen. Fëmijët e traumatizuar në shumë raste kanë tendencën të jetojnë në një botë të fantazisë, kanë probleme me vëmendjen, disociohen shpesh në mënyrë që të mbrohen nga eksperiencat e papërbalueshme për moshën e tyre. Abuzimi ka për pasojë efektet shkatërruese tek zhvillimi i fëmijës, moralit dhe kjo e ndikon fëmijën për një kohë të gjatë, mbase gjithë jetën e tij.⁵⁴Trauma seksuale poashtu dëmton socializimin me fëmijët e tjerë apo me të rinjtë sepse fëmija ndien një frikë të thellë të zbulimit të sekretit të tij nga moshatarët. Kjo krijon izolim tek këta fëmijë, vetmi dhe dështim të krijimit të rrjetit shoqëror, vetmi e cila e ndjek fëmijën deri në moshën madhore. Kështu, viktimizimi fizik dhe seksual ndërlikohet me rrezikun e rritur për mendime dhe sjellje për vetëvrasje. Përjetimi i dhunës si fëmijë është përcaktuar qartë si faktor i rrezikshëm i viktimizimit seksual edhe në moshë të rritur – dhe ky rrezik intensifikohet kur abuzimi përfshin marrëdhënie seksuale dhe forma të tjera të dhunës.⁵⁵ Krimet seksuale kundër fëmijëve janë me natyrë ciklike; që do të thotë, burrat dhe gratë që janë viktimat të abuzimit seksual si fëmijë shpesh kryejnë këto vepra të njëjta kundër fëmijëve të tjerë si të rritur.⁵⁶ Gjithashtu të të rriturit që janë viktimizuar seksualisht si fëmijë janë më të përhapura abuzimi me substanca të ndryshme dhe alkool dhe me sjellje vetëvrasëse.⁵⁷

Kohëve të fundit gjithnjë e më i madh është numri i dëshmive që flasin se ekspozimi ndaj dhunës ose traumave e ndryshon zhvillimin e trurit përmes pengimit të proceseve normale neuro-zhvillimore. Zakonisht vajzat e abuzuara nuk janë shumë tolerante në marrëdhëniet shoqërore dhe jo të qëndrueshme në marrëdhëniet shoqërore për një kohë të gjatë. Vajzat ose zhvillojnë agresivitet ose mbyllen në vetëvete. Niveli hormonal te vajzat e abuzuara është shumë i ndryshëm nga vajzat të cilat nuk kanë përjetuar trauma seksuale. Mungesa e lidhjeve sociale i bën fëmijët të mos zhvillojnë aftësi sociale dhe mungesë të vetëvlerësimit, mungesë të aftësive negociuese, komunikimit, vënien e limiteve në një

---

⁵⁴"Pasojat e abuzimi seksual tek fëmijët" Aurela PANO, MD, MA Psikologe Massachusetts Society against Cruelty for Children, Mspcc and Valley Psychiatric Clinic

⁵⁵Çaçeva, V., & Mirçeva, S. (2010). *Të braktisur e të damkosur: Analiza e gjendjes: Abuzimi seksual i fëmijëve*. Shkup: Zyra e UNICEF-it, fq 16

⁵⁶Flack, C. (2005). *Chemical castration: an effective treatment for the sexually motivated pedophile or an impotent alternative to traditional incarceration?* 7 *J.l. soc'y* 173 2005-2006,173

⁵⁷Chism, L. S. (2013). *The case for castration: a "shot" towards rehabilitation of sexual offenders*. *Law & Psychol. Rev. Volume 37, f. 195*

marrëdhënie dhe mungesë të pëlqimit apo kënaqësive të jetës. Vetmia, niveli i testosteronit të lartë rrit rrezikun e sjelljeve provokative seksuale, sëmundjeve seksualisht të transmetueshme dhe shtatëzanitë e padëshiruara. Tek djemtë vihen re të njejtat simptoma fizike dhe ndryshime hormonale dhe më tepër sjellje agresive në shkollë, familje dhe probleme të vëmendjes po ashtu, probleme me shëndetin mendor e cila sjell diagnostikimin e tyre gabimisht me sëmundje të ndryshme mendore si ADHD, ODD, apo çrregullime bipolare. Në moshën e adoleshencës, fëmijët e tillë bëhen problem në komunitet apo shkollë, po aq shumë prej tyre "përqafojnë" rrugën e krimit.⁵⁸

Dhuna seksuale, përveç te fëmija-viktimë ka ndikim gjithashtu edhe te familja dhe shoqëria. Krahas dhimbjes e vuajtjes së viktimave si rezultat i vështirësive psikologjike dhe fizike që rezultojnë nga abuzimi, trajtimi i këtyre viktimave gjithashtu vë një barrë mbi sistemet e kujdesit shëndetësor.⁵⁹ Kuptohet, kjo ka të bëjë me shtetet e zhvilluara dhe bashkëkohore të cilat kanë sistem të avancuar shëndetësor dhe mund të ofrojnë ndihmë fillimisht në identifikimin e dhunës seksuale te fëmijët -viktima, pastaj në ofrimin e ndihmës psikologjike e mjekësore për fëmijët e abuzuar seksualisht për të kaluar këtë traumë në mënyrë që mos të kenë pasojat në rritjen dhe zhvillimin e tyre të mëtutjeshëm⁶⁰.

Duke i patur parasysh pasojat e rënda e afatgjate të fëmijëve- viktima të abuzimit seksual është shumë e rëndësishme që legjislacionet dhe politikat shtetërore të orientohen edhe drejt trajtimit të fëmijëve-viktima të abuzimit seksual, në mënyrë që të tejkalojnë këto pasojat. Ndiham para së gjithash, duhet të jetë e fokusuar në trajtimet e ndryshme psikologjike. Në botë, sidomos në SHBA janë zhvilluar një sërë tretmanesh për ofrimin e ndihmës, sidomos asaj psikologjike për fëmijët e abuzuar seksualisht⁶¹. Si një ndër tretmanet më të njohura është *TF -CBT -Trauma-focused cognitive-behavioral therapy* që do të thotë, Terapia e sjelljes kognitive e fokusuar në trauma.

Terapia e sjelljes kognitive e fokusuar në trauma (TF – CBT) në origjinë u zhvillua për t'u përdorur me fëmijë, adoleshentë dhe prindër jo abuzues pas abuzimit seksual të

---

⁵⁸"Pasojat e abuzimit seksual tek fëmijët" Aurela PANO, MD, MA Psikologe Massachusetts Society against Cruelty for Children, Mspcc and Valley Psychiatric Clinic

⁵⁹Pitula, E. (2009). *An Ethical Analysis of the Use of Medroxyprogesterone Acetate and Cyproterone Acetate to treat Repeat Sex Offenders*, Bernard Collage, 13-14

⁶⁰RatkoceriV (2018) - „Kastrimi kimik si sanksion-disertacion i doktoraturës – UEJL - Tetovë, https://repository.seeu.edu.mk/sites/thesis/ThesisSharedDocs/DR_107190.pdf

⁶¹RatkoceriV (2018) - „Kastrimi kimik si sanksion-disertacion i doktoraturës – UEJL - Tetovë, https://repository.seeu.edu.mk/sites/thesis/ThesisSharedDocs/DR_107190.pdf

fëmijës.⁶²Ky model u dizajnuar që t'iu ndihmojë fëmijëve dhe kujdestarëve për të përballuar streset e shumta lidhur me abuzimin seksual të fëmijëve me fokus të veçantë në adresimin e simptomave të çrregullimit të stresit posttraumatik (*PTSD – posttraumatic stress disorder*) të gjeneralizuara si ankth, depresion, ndjenjë e turpiti si edhe sjelljet kundërshtuese të fëmijëve, sjelljet seksuale jo adekuate për moshën dhe vështirësi të tjera në sjellje. Sipas disa hulumtimeve që janë bërë për efikasitetin e këtij tretmani, ka rezultuar se ky tretman është potencialisht efektiv në zvogëlimin e simptomave të çrregullimit të stresit posttraumatik.

4. Abuzimi seksual i fëmijëve dhe pedofilia në botën bashkëkohore

Shikuar nga aspekti ndërkombëtar, abuzimi seksual i fëmijëve definohet në dokumente të ndryshme ndërkombëtare. Këto dokumente u japin përkufizim më të gjerë të të gjitha veprimeve të orientuara drejt integritetit seksual të fëmijës, përfshirë këtu edhe abuzimin. Kështu, Organizata Botërore e Shëndetësisë në dokumentin e botuar në vitin 2003 të quajtur “Udhëzimet për përkujdesje mjekësore juridike për viktimat e abuzimit seksual” (OBSH), abuzimin seksual të fëmijëve e definojnë si: “Abuzimi seksual i fëmijëve nënkupton përfshirjen e fëmijëve në aktivitete seksuale të cilat ato nuk i kuptojnë plotësisht, ose nuk janë të përgatitur apo të zhvilluar (të rritur) prandaj edhe janë të paaftë që të japin miratimin/pëlqimin përkatës, ose aktivitete të cilat bien ndesh me ligjet dhe tabutë e shoqërisë. Dhuna seksuale ndaj fëmijëve evidentohet nga aktivitete të tilla mes fëmijës dhe një personi të rritur, ose një tjetër fëmijë më të rritur i cili ka marrëdhënie besimi, apo pushteti (autoriteti) me fëmijën e dhunuar. Aktivitete të tilla të lidhura me abuzimin seksual të fëmijëve mund të përfshijnë situatat, siç janë: përfshirja e fëmijëve në aktivitete seksuale të paligjshme; shfrytëzimi i fëmijëve për prostitucion, ose praktika të tjera të paligjshme; shfrytëzimi i fëmijëve për performanca të ndryshme pornografike”.⁶³

---

⁶²Deblinger, E., Mannarino, A. P., Cohen, J. A., Runyon, M. K., & Heflin, A. H. (2015). *Child sexual abuse : a primer for treating children, adolescents, and their nonoffending parents (bot. i (Second Edition ed.)).* New York: Oxford University Press.fq10-11

⁶³Çaçeva, V., & Mirçeva, S. (2010). *Të braktisur e të damkosur : Analiza e gjendjes : Abuzimi seksual i fëmijëve.* Shkup: Zyra e UNICEF-it.,faqe 18

Konventa e Këshillit të Evropës “Për mbrojtjen e fëmijëve nga shfrytëzimi seksual dhe abuzimi seksual”, e njohur si Konventa e Lanzarote-s,⁶⁴ është dokumenti më i rëndësishëm ndërkombëtar i cili ka në fokus abuzimin seksual të fëmijët. Kjo Konventë ka si qëllim të parandalojë dhe të luftojë abuzimin seksual të fëmijëve, të mbrojë të drejtat e fëmijëve viktime të abuzimit dhe shfrytëzimit seksual, si edhe të nxisë bashkëpunimin në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar kundër abuzimit dhe shfrytëzimit seksual të fëmijëve. Sipas nenit 18 të kësaj Konvente, nën shprehjen shfrytëzim (eksploatim) seksual nënkuptohet abuzimi seksual, prostitucioni i fëmijëve, pornografia e fëmijëve, pjesëmarrja e fëmijës në shfaqje pornografike. Kjo Konventë abuzimin seksual të fëmijëve e inkriminon si vepër nëse ekzistojnë aktivitete seksuale me fëmijë i cili konform legjislacionit vendas nuk e ka përmbushur moshën e caktuar, kur në këto aktivitete seksuale nuk është e lejuar që të hyjë fëmija dhe kur është përdorur dhuna, forca ose kërcënimi, ose nëse abuzimi kryhet nga pozita e autoritetit, besimit ose ndikimit mbi fëmijën, përfshirë edhe gjendjen në familje. Lidhur me prostitucionin e fëmijëve,⁶⁵ si vepra penale trajtohen rekrutimi i fëmijës në prostitucion ose manipulimi i fëmijës për të marrë pjesë në prostitucion, si dhe detyrimi i fëmijës për të ushtruar prostitucion ose përfitimi nga eksploatimi tjetër i fëmijës për qëllime të tilla dhe cili do qoftë akt tjetër që shpie në drejtim të prostitucionit të fëmijës. Veprat penale, (neni 20) në lidhje me pornografinë e fëmijëve nënkuptojnë prodhim të pornografisë së fëmijëve, ofrim ose përgatitje të pornografisë së fëmijëve dhe shpërndarjen dhe transmetimin e saj, si dhe furnizimi me pornografi të fëmijëve për vete ose person tjetër, posedim të pornografisë së fëmijëve dhe krijimin me vetëdije të mundësisë për qasje përmes teknologjive informative ose komunikuese deri te pornografia e fëmijëve.

Vepra penale, (neni 21) në lidhje me pjesëmarrjen e fëmijëve në shfaqjet pornografike nënkupton rekrutimin e fëmijës për të marrë pjesë në shfaqje pornografike ose joshjen e fëmijës për të marrë pjesë në shfaqje të këtilla, detyrimin e fëmijës për të marrë pjesë në shfaqje pornografike ose lloj tjetër të eksploatimit të fëmijës për qëllime të këtilla, si dhe me vetëdije të merr pjesë në performanca pornografike të cilat përfshijnë fëmijë. Vepra penale-Korruptimi i fëmijëve (neni 22) paraqet shkaktimin me qëllim, për

---

⁶⁴Konventa e Këshillit të Evropës për Mbrojtjen e Fëmijëve nga Shfrytëzimi Seksual dhe Abuzimi Seksual Lanzarote, (2007), Këshilli i Evropës, CETS 201

⁶⁵Konventa e Këshillit të Evropës për Mbrojtjen e Fëmijëve nga Shfrytëzimi Seksual dhe Abuzimi Seksual Lanzarote, (2007), Këshilli i Evropës, CETS 201, neni 19

qëllime seksuale, të një fëmije i cili nuk e ka arritur moshën e përmendur në nenin 18, paragrafi 2, për të qenë dëshmitar i abuzimit seksual ose i aktiviteteve seksuale, edhe pa iu dashur të marrë pjesë në to. Vepra penale, të cilat kanë të bëjnë me ofrimin e fëmijëve për qëllime seksuale (neni 23) nënkuptojnë propozim të qëllimshëm përmes teknologjive informative dhe komunikuese të personit të rritur për takim me fëmijë i cili nuk e ka mbushur moshën e nevojshme, në përputhje me nenin 18 të Konventës, me qëllim të kryerjes së ndonjëres nga veprat e përcaktuara në nenin 18, paragrafin 1 ose nenin 20, paragrafin 1 ndaj tij ose asaj kur ky propozim është përcjell me akte materiale të cilët çojnë drejt takimit të tillë.

Nga analiza e veprave penale të parapara me Kodin Penal të Republikës së Maqedonisë së Veriut mund të konstatojmë se në pjesën më të madhe inkriminimet në KPMV përkojnë me veprat penale dhe përkufizimet e tyre të përcaktuara me këtë Konventë. Pra, Republika e Maqedonisë së Veriut në masën më të madhe e ka harmonizuar legjislacionin e saj penal me atë ndërkombëtar për sa i përket sferës së mbrojtjes së fëmijëve nga abuzimi seksual dhe pedofilia.⁶⁶

---

⁶⁶Ratkoceri, V (2017). *Chemical castration as a security measure in the criminal legislation of the Republic of Macedonia. International Journal of Social Sciences and Education Research, Vol (3) 2, pp.356-360*

KAPITULLI II

POLITIKA REPRESIVE DHE PARANDALUESE NDAJ ABUZIMIT SEKSUAL

TË FËMIJËVE NË RMV

1. Vështrime të përgjithshme rreth politikës represive dhe parandaluese të RMV-së kundër abuzimit seksual të fëmijëve

Shtetet duhet të ndërmarrin të gjitha masat preventive dhe represive me qëllim që në mënyrë sa më efikase të luftojnë dhe parandalojnë veprat penale të abuzimit seksual të fëmijëve. Një politikë e zero tolerancës duhet t'i referohet çdo abuzimi real ose në tentativë të një pozite të cënueshmërisë, fuqisë diferenciale ose besimit për qëllime seksuale, qoftë me forcë ose në kushte të pabarabarta ose detyruese.

Fillimisht, shteti duhet të ndërmarrë të gjitha masat me qëllim të identifikimit të rasteve të abuzimit seksual të fëmijëve sepse për nga natyra e vet, ky abuzim bën pjesë në grupin e krimeve të cilat më vështirë denoncohen dhe identifikohen (viktimat shpeshherë as nuk janë të vetëdijshme se janë duke u abuzuar seksualisht sepse nuk i kuptojnë veprimet e kryerësit për shkak të zhvillimit psiko-fizik të tyre -janë të mitur ose janë të kërcënuar për të mos treguar dhe raste të tjera)⁶⁷. Gjithashtu, përveç inkurajimit për denoncim dhe krijimit të besimit në institucionet shtetërore të cilat në raste të këtilla duhet të ofrojnë mbrojtje, shteti duhet të ndërmarrë edhe të gjitha masat e domosdoshme për trajtimin mjekësor-psikologjik e social të viktimave, t'u ofrojë mbrojtje, në mënyrë që pasojat nga abuzimi i shkaktuar të jenë sa më të vogla.

Përveç trajtimit të viktimave, politika represive shtetërore duhet të jetë e orientuar edhe kah kryerësi. Shteti duhet të ndërmarrë të gjitha masat që kryerësit e këtyre veprave penale të kapen dhe të ndëshkohen në mënyrë që të mos përsërisin veprën penale, pra të punojnë në parandalimin e abuzimeve të këtilla. Mirëpo, për shkak të definimit të pedofilisë nga shkencat psikologjike/psikike, si një çrregullim mendor, atëherë vetëm ndëshkimi i individëve

---

⁶⁷Ratkoceri V (2018) - ,Kastrimi kimik si sanksion-disertacion i doktoraturës – UEJL - Tetovë, https://repository.seeu.edu.mk/sites/thesis/ThesisSharedDocs/DR_107190.pdf

dhe mbyllja e tyre nëpër institucione korrektuese nuk mund të garantojë risocializim të tyre dhe mos përsëritje të veprës penale. Andaj këta individë duhet t'iu nënshtrohen tretmaneve të ndryshme psikologjike e medicinale në mënyrë që të "shërohen" dhe mos të përsërisin veprën penale.

Duke ndjekur trendet moderne, vendi ynë ka ndërmarrë një sërë masash ligjore për të forcuar politikën kriminale të luftimit dhe mbi të gjitha të parandalimit të abuzimit seksual të fëmijëve. Në këtë drejtim, në vitin 2008 Qeveria e RMV-së përpiloi dhe miratoi "Planin aksional për parandalimin dhe menaxhimin e abuzimit seksual të fëmijëve dhe pedofilisë 2009-2012" më pas pasuan ndryshime ligjore të Kodit Penal, ku u inkorporuan vepra të reja penale të abuzimit seksual të fëmijëve dhe dënimet e parapara për këtë lloj të veprave penale u ashpërsuan në mënyrë signifikante. Për më shumë, u miratua një ligj i posaçëm për regjistrin online të pedofilëve, ku publiku i gjerë mund të ketë qasje deri te të dhënat për personat e dënuar për pedofili në vend. U miratua gjithashtu edhe "Protokolli për bashkëpunim midis institucioneve kompetente në rast të abuzimit seksual të fëmijëve dhe pedofilisë", qëllimi i të cilit është ndërmarrja e masave dhe veprimeve në mënyrën më efikase të mundur nga të gjitha organet shtetërore që duhet të intervenojnë në rastet e abuzimit seksual të fëmijëve. Në vitin 2014, Republika e Maqedonisë së Veriut u bë shteti i parë në rajon i cili në legjislacionin e saj inkorporoi masën e tretmanit mjekësor-farmakologjik gjithashtu të njohur si kastrimi kimik, për të cilin do të flasim në kapitull të veçantë⁶⁸.

"Plani aksional për parandalimin dhe menaxhimin e abuzimit seksual të fëmijëve dhe pedofilisë 2009-2012" është dokument i parë i Qeverisë së Republikës së Maqedonisë së Veriut të miratuar në vitin 2008, në të cilin janë përcaktuar fushat parësore të ndërhyrjes qeveritare për t'u ballafaquar me abuzimin seksual dhe pedofilinë, ndërsa qëllimi i këtij plani aksional është që të kontribuojë në zvogëlimin e kësaj dukurie dhe menaxhimin me pasojat e saj, përmes ngritjes së vetëdijes, ndërmarrjes së masave parandaluese, sigurimit të mbrojtjes së koordinuar dhe efikase, ndihmës, rehabilitimit dhe riintegritimit të fëmijëve-viktima të abuzimit seksual. Ky plan gjithashtu ka për qëllim që të sigurojë mjete dhe mekanizma për realizimin e ndihmës dhe mbrojtjes së fëmijëve nga keqpërdorimi seksual

---

⁶⁸RatkoceriV (2018) - ,Kastrimi kimik si sanksion-disertacion i doktoraturës – UEJL - Tetovë,https://repository.seeu.edu.mk/sites/thesis/ThesisSharedDocs/DR_107190.pdf

dhe pedofilia dhe vendosjen dhe avancimin e sistemit të koordinuar të bashkëpunimit midis institucioneve qeveritare dhe midis sektorit qeveritar dhe joqeveritar, përfshirë të gjitha fushat të cilat e mbulojnë këtë problematikë⁶⁹. Ky plan është i bazuar në disa dokumente ndërkombëtare, përkatësisht Konventa të cilat mbrojnë të drejtat e fëmijëve siç janë: Konventa e Këshillit të Evropës për mbrojtje të fëmijëve nga eksploatimi seksual dhe abuzimi seksual, Konventa që ka të bëjë me ndalimin e punës së fëmijëve dhe veprimin urgjent për eliminimin e formave më të këqija të punës së fëmijëve, Konventa për të drejtat e fëmijëve dhe Protokollin fakultativ për shitjen e fëmijëve, prostitucionin fëmijëror dhe pornografinë e fëmijëve.⁷⁰

Në vijim do të shohim shkurtimisht se cilat ishin qëllimet specifike të këtij Plani.

Qëllimi i parë kishte të bënte me reformat ligjore, ku ky Plan përcaktoi se deri në fund të vitit 2009 Republika e Maqedonisë së Veriut duhet të harmonizojë legjislacionin e saj me Konventën e Këshillit të Evropës për mbrojtje të fëmijëve nga eksploatimi seksual dhe abuzimi seksual. Gjithashtu edhe të ratifikojë Konventën e Këshillit të Evropës për mbrojtje të fëmijëve nga eksploatimi seksual dhe abuzimi seksual. Kjo pritej të realizohet përmes miratimit të ligjeve përkatëse dhe ndryshimeve dhe plotësimeve të ligjeve ekzistuese nga kjo fushë. Ky qëllim i parashtruar u arrit dhe këto ndryshime u bënë me Ligjin mbi Amendamentimin dhe Ndryshimin e Kodit Penal të RMV-së⁷¹ në shtator të vitit 2009, ku inkriminimet ekzistuese për abuzimin seksual të fëmijëve u modifikuan dhe me këtë rast gjithashtu u inkorporua edhe një vepër e re penale “Mashtrimi për abuzim apo veprim tjetër seksual ndaj fëmijës që nuk ka mbushur 14 vjet” – neni 193b.

E dyta, ka të bëjë me hulumtimin dhe analizën e gjendjes me abuzimin seksual të fëmijëve dhe pedofilisë, të dhëna që duhej të fitohen përmes hulumtimit të gjendjes aktuale. Me këtë rast në vitin 2010 u përgatit një studim për gjendjen e abuzimit seksual të fëmijëve dhe pedofilisë nga Instituti i Studimeve Sociologjike, Politike dhe Juridike pranë Universitetit “Shën Kirili dhe Metodi” në Shkup dhe Zyrës së UNICEF-it. Studimi u quajt “Të braktisur dhe të damkosur – Analiza e gjendjes: abuzimi seksual i fëmijëve”. Ky mund të themi ishte edhe

---

⁶⁹Plani aksional për parandalimin dhe menaxhimin e abuzimit seksual të fëmijëve dhe pedofilisë 2009-2012. (2008). Gjetur prill 2022 nga www.mtsp.gov.mk/WBStorage/.../akcionen_plan_zloupotreba.doc, fq1

⁷⁰Plani aksional për parandalimin dhe menaxhimin e abuzimit seksual të fëmijëve dhe pedofilisë 2009-2012. (2008). Gjetur prill 2022 nga www.mtsp.gov.mk/WBStorage/.../akcionen_plan_zloupotreba.doc, fq3

⁷¹Ligji mbi amandamentimin dhe ndryshimin e Kodit Penal, Gazeta Zyrtare e RM-së Nr. 114/09-14

hulumtimi i parë më serioz dhe gjithëpërfshirës, mbështetur edhe nga organet qeveritare, për gjendjen aktuale të abuzimit seksual të fëmijëve në vendin tonë. Rezultatet dhe të dhënat e dala nga ky hulumtim do të prezentohen në këtë kapitull.

Qëllimi i tretë ka të bëjë me prevenimin dhe këtu janë paraparë një sërë aktiviteteve për sensibilizimin dhe ngritjen e vetëdijes publike për problemin e abuzimit seksual të fëmijëve dhe pedofilisë që duhet të bëhet përmes: fushatave të ndryshme mediatike, përpunimit të materialit propagandues, organizimit të punëtorive me popullatën e gjerë, organizimin e punëtorive të ndryshme edukuese dhe futja e problematikës së abuzimit seksual dhe pedofilisë në përmbajtjet e programeve shkollore në çerdhe, shkolla fillore dhe të mesme; organizimi i punëtorive të ndryshme edukuese me fëmijë dhe prindër/kujdestarë; informim dhe edukim i prindërve/kujdestarëve dhe familjeve që janë në rrezik social për problemin e abuzimit seksual të fëmijëve dhe pedofilisë, trajnime përorganizatat joqeveritare në vend për realizimin e aktiviteteve preventive për problemin e abuzimit seksual të fëmijëve dhe pedofilisë, Shtytje (inkurajim) në paraqitjen e rasteve të abuzimit seksual të fëmijëve, ndërmarrja e masave për kyçe të fëmijëve në sistemin e arsimit dhe një sërë masash të tjera të ngjashme me karakter preventiv.

E katërta, parashiheshin Masat për ndihmë dhe mbrojtje të viktimave të abuzimit seksual të fëmijëve dhe pedofilisë ku do të përfshihen: identifikimi i hershëm i fëmijëve-viktima të keqpërdorimit seksual në institucionet edukuese-arsimore, qendrat për mbrojtje shëndetësore, qendrat për mbrojtje sociale dhe veprim i domosdoshëm në mënyrë të koordinuar, hapja e linjës nacionale SOS për paraqitjen e abuzimit seksual të fëmijëve dhe pedofilisë, sigurimi i tretmanit efikas, ndihmës dhe mbrojtjes së fëmijëve- viktima të abuzimit seksual dhe pedofilisë, ndalimi i viktimizimit të mëtutjeshëm të fëmijëve -viktima të abuzimit seksual, sigurimi i formës adekuate të mbrojtjes dhe kujdesit të fëmijës viktimë e abuzimit seksual dhe pedofilisë si dhe hapja e këshillimoreve për trajtim të fëmijëve -viktima dhe familjeve të tyre dhe përkrahja e tyre psiko-sociale.

Qëllimi i pestë ka të bëjë me kryerësit, përkatësisht abuzuesit seksual të fëmijëve dhe përfshinë masat dhe programin për tretmanin e personave të dënuar për vepra për abuzim seksual të fëmijëve dhe pedofili gjatë kohës së mbajtjes dhe pas vuajtjes së dënimit. Kështu, në vitin 2014 në legjislacionin tonë u inkorporua një masë e re e sigurisë “Tretmani mjekësor-farmakologjik”, i cili do të paraqitet në një kapitull të veçantë të këtij punimi.

Qëllimi i gjashtë, i përcaktuar në këtë plan, ka të bëjë me Koordinimin e shërbimeve kompetente me organizatat joqeveritare për bashkëpunim ndërkombëtar dhe kjo pritej të realizohet përmes përgatitjes së protokollit të vetëm për veprim të institucioneve në rastet e zbulimit dhe trajtimit të rasteve të abuzimit seksual të fëmijëve dhe pedofilisë, Protokoll ky që u miratua në vitin 2012 dhe që do të shtjellohet në vijim në këtë punim.

Qëllimi i shtatë parasheh edukimin e vazhdueshëm të kuadrove si edukimi i vazhdueshëm i personave kompetent dhe përfshirja e përmbajtjeve të cilat kanë të bëjnë me abuzimin seksual të fëmijëve dhe dhunës në kurrikulumet arsimore në institucionet adekuate të arsimit të lartë.

E teta e a.q. Evidenca e veçantë që parasheh vendosjen e sistemit për evidencë dhe lajmërim për rastet e abuzimit seksual të fëmijëve dhe pedofili. Në pajtim me këtë qëllim kanë pasuar ndryshimet ligjore dhe vendi ynë tash krahas evidencave kriminale ka edhe dy regjistra të posaçëm për rastet e pedofilisë përfshirë regjistrin online, të cilit në kapitull të veçantë do t'i bëjmë një hulumtim empirik.

Dhe e fundit, monitorimi dhe evaluimi që përcakton zbatimin efektiv dhe të koordinuar të këtij plani aksional duke përfshirë në fund edhe implikimet financiare, përkatësisht buxhetin e paraparë për të gjitha këto aktivitete.

Me qëllim të ndërmarrjes sa më efikase të të gjitha masave për parandalimin dhe menaxhimin me abuzimin seksual të fëmijëve dhe pedofilisë në Republikën e Maqedonisë së Veriut, ishte i nevojshëm miratimi i Protokollit për bashkëpunim midis institucioneve kompetente në rastet e abuzimit seksual të fëmijëve dhe pedofilisë.

Me këtë protokoll sigurohet bashkëpunimi efikas dhe i suksesshëm i organeve kompetente për ngritjen e nivelit të mbrojtjes dhe ndihmës së fëmijëve-viktima të abuzimit seksual dhe pedofilisë, si dhe ndihmë për kryerësit e këtyre veprave kriminale në drejtim të ndryshimit të sjelljes dhe integritit të tyre në shoqëri.⁷² Me këtë protokoll rregullohet bashkëpunimi midis organeve kompetente në pajtim me ligjin, aktet nënligjore dhe Planin Aksional për parandalim dhe menaxhim me abuzimin seksual të fëmijëve dhe pedofili për vitet 2009-2012 të miratuar nga Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

---

⁷²Protokoll për bashkëpunim midis organeve kompetente në raste të abuzimit seksual të fëmijëve dhe pedofilisë, Ministria për punë dhe politikë sociale e RMV-së, www.mtsp.gov.mk

Sipas këtij Protokolli, çdo organ shtetëror duhet: të veprojë maksimalisht me kujdes me fëmijët-viktima të abuzimit seksual dhe pedofilisë, përkatësisht të veprojë në mënyrë me të cilën do të sigurohet respektim i të drejtave dhe dinjitetit të tyre; të shmang çdo veprim i cili do të mund të shpinte ose të trajtohej si viktimizim i sërishëm dhe i mëtutjeshëm i fëmijëve-viktima; duke vepruar me fëmijët-viktima, organet e kanë për detyrë të veprojnë konform parimit për interesin më të mirë të fëmijëve, me përkushtim dhe me kujdes t'i mbrojnë të gjitha të drejtat dhe interesat e fëmijës, veçanërisht duke mbajtur llogari për moshën dhe shkallën e zhvillimit psikofizik të fëmijës, si dhe për gjendjen e tij shëndetësore dhe emocionale. Gjithashtu, duke vepruar me fëmijët-viktima, e kanë për detyrë ta informojnë fëmijën-prindin-kujdestarin për të drejtat e tij dhe mundësitë për mbrojtje, t'i marrin parasysh mendimet dhe qëndrimet e tij dhe rregullisht ta informojnë për rrjedhën e procedurës sipas lëndës, ndërkaq kryerësi i veprës të njoftohet me mundësinë për përfshirjen në trajtim psiko-social pa e paragjykuar përgjegjësinë e tij penale, me qëllim që të ndikohet në ndryshimin e sjelljes së tij dhe të inkorporohet një evidencë unike për fëmijët-viktima të abuzimit seksual dhe pedofilisë.

2. Inkriminimi i dhunës seksuale ndaj fëmijëve në Kodin Penal të RMV-së

Duke u nisur nga nevoja për mbrojtjen sa më efikase të fëmijëve nga abuzimet seksuale, legjislacioni jonë inkriminoi një sërë veprash penale për të cilat, në rastet kur kryhen ndaj fëmijëve që nuk kanë mbushur moshën 14 vjeçare, dukshëm parashihen dënime më të ashpra. Veprat penale të abuzimit seksual të fëmijëve parashihen në kuadër të kapitullit të nëntëmbëdhjetë të titulluar “Veprat penale kundër lirisë dhe moralit gjinor”.

Nëse marrim në konsideratë rrezikun shoqëror nga veprat penale të abuzimit seksual të fëmijëve, nevoja për parandalimin e këtyre krimeve serioze dhe ofrimin e mbrojtjes efektive për viktimat në njërën anë dhe domosdoshmëria për harmonizimin e legjislacionit penal në këtë fushë me konventat dhe rekomandimet ndërkombëtare në anën tjetër, ky kapitull i Kodit penal u ndryshua dhe u plotësua disa herë, por më së shumti në vitin 2009 dhe 2014.⁷³

Edhe gjatë vitit 2022 nga ana e Ministrisë së drejtësisë së RVM-së janë propozuar ndryshime dhe plotësime tjera në këtë segment, të cilat akoma nuk janë miratuar nga ana e Parlamentit të RVM-së. Propozim Kodi i ri parasheh një sërë ndryshimesh dhe plotësimesh, të cilat do të analizohen gjithashtu në këtë punim.⁷⁴

Veprat penale të parapara në kapitullin e nëntëmbëdhjetë “Veprat penale kundër lirisë dhe moralit gjinor” janë:

-Dhunimi – neni 186

-Abuzim ndaj personit të paaftë – neni 187

-Sulm seksual ndaj fëmijës që nuk ka mbushur 14 vjet – neni 188

-Abuzim me keqpërdorim të pozitës – neni 189

-Kënaqja e epsheve seksuale para tjetrit – neni 190

-Ndërmjetësimi në kryerjen e prostitucionit – neni 191 -

---

⁷³Kodi penal i RMV-së-Gazeta Zyrtare e RMV-së Nr. 27.2014, 2014

⁷⁴Versioni punues i grupit nga 28.04.2022 me numra të rregulluar, me inkorporimin e dënimeve të reja të rishikuara, propozim ndryshimet e fundit të KP nga MD nga korriku 2021 dhe ndryshimet e dala nga seancat e izoluara në Veles më 30.09-2.10.2021 dhe në Shkup më 07.12.2021 dhe më 28.04.2022- i hapur në korrik 2022

- Prostitucioni fëmijëror – neni191a
- Tregimi i materialit pornografik fëmijës – neni193
- Prodhimi dhe distribuimi i pornografisë së fëmijëve – neni193 a
- Mashtrimi për abuzim apo veprim tjetër seksual ndaj fëmijës që nuk ka mbushur 14 vjet – neni 193 b
- Inçesti – neni194
- Publikimi i aktgjykimit gjyqësor – neni 194 a

Gjithashtu në Kodin penal janë të inkriminuara edhe disa vepra të tjera të kësaj natyre jashtë këtij kapitulli si neni 197-“Jetë jashtëmartesore me fëmijë” si dhe neni 418 g“Tregëtia me fëmijë”. Në vijim të këtij punimi do ti shqyrtojmë këto vepra një nga një.

Vepra penale që ka të bëjë me përdorimin e forcës për kryerjen e marrëdhënieve seksuale (pa pëlqimin e viktimës) apo siç e njeh ndryshe Kodi Penal i RMV-së me termin “Përdhunimi” (neni 186) konsiderohet se e kryen “ai i cili tjetrin me përdorimin e forcës apo kërcënimit se në mënyrë direkte do të sulmojë jetën apo trupin e tij apo jetën apo trupin e të afërmit të tij, do ta detyrojë në marrëdhënie seksuale, do të dënohet me burg prej 3 deri në 10 vjet” (paragrafi 1). Në paragrafin e dytë është inkriminuar si formë më e rëndë e kryerjes së kësaj vepre penale rasti kur kjo vepër penale kryhet ndaj personit të mitur respektivisht ndaj personit nën moshën 14 vjeçare “Nëse vepra penale nga paragrafi 1 i këtij neni kryhet ndaj fëmijës që nuk ka mbushur 14 vjet, kryerësi do të dënohet me më së paku 10 vjet burgim” (paragrafi 2). Më tej, në paragrafin e tretë për veprën penale të përdhunimit janë paraparë edhe rastet kur gjatë kryerjes së kësaj vepre penale shkaktohen lëndime të rënda trupore apo kur veprën e kryejnë më shumë persona përkatësisht: “nëse për shkak të veprës nga paragrafi 1 do të shkaktohet lëndim i rëndë trupor, vdekje apo pasoja të tjera të rënda apo nëse vepra është kryer nga më shumë persona apo në mënyrë vërtetë të vrazhdë dhe nënçmuese, kryerësi do të dënohet me burg më së paku 4 vjet” (paragrafi 3). Gjithashtu inkriminohen rastet kur kjo vepër penale kryhet kur tjetri detyrohet në marrëdhënie seksuale duke e kërcënuar seriozisht se për të apo të afërm të tij do të zbulohet diçka që do ta komprometojë nderin dhe autoritetin e tij apo të të afërmit të tij (paragrafi 4) dhe me këtë rast do të dënohet me dënim me burgim prej 6 muaj deri në 5 vjet. Në paragrafin e 5-të theksohet se “ai i cili në rastet e paragrafëve 1, 2 dhe 3 do të

kryejë vetëm akt tjetër seksual do të dënohet për veprën nga paragrafi 1 me burg prej 6 muaj deri në 5 vjet, për veprën penale nga paragrafi 2 me burg prej 1 deri në 10 vjet dhe për veprën nga paragrafi 3 me burg prej 3 muaj deri në 3 vjet”. *Aktet e tjera seksuale* të përmbajtura në përshkrimin ligjor në këtë formë të përdhunimit, përfshijnë: veprimet e homoseksualizmit femëror dhe mashkullor, futja e organit gjenital në vrima të tjera trupore (inos), veprime të prekjes trupore dhe fërkimi i gjenitaleve në trupin e tjetrit dhe veprime të tjera të prekjes trupore me forcë me qëllim të kënaqjes së ndjenjave seksuale.⁷⁵

Abuzimi (seksual) me personin e paaftë është inkriminuar në nenin 187 dhe konsiderohet se kryhet në rastet kur “ai i cili ndaj tjetrit do të kryejë abuzim duke e keqpërdorur sëmundjen shpirtërore, çrregullimin mendor, pafuqinë, ngecjen e zhvillimit shpirtëror apo gjendjen tjetër për shkak të së cilës ai person nuk është i aftë që të rezistojë, do të dënohet me më së paku 8 vjet burg” (paragrafi 1). Edhe te kjo vepër penale, si formë më e rëndë e kryerjes është paraparë rasti kur personi i paaftë është fëmijë nën moshën 14 vjeçare dhe në këtë rast kryerësi do të dënohet me më së paku 10 vjet burgim (paragrafi 2). Ndërkaq, nëse për shkak të veprës nga paragrafi 1 dhe 2 është shkaktuar lëndim i rëndë trupor, vdekje apo pasojë tjetër e rëndë apo vepra është kryer nga ana e më shumë personave, në mënyrë veçanërisht të vrazhdë apo nënçmuese, kryerësi do të dënohet me më së paku 10 vjet burgim apo burgim të përjetshëm (paragrafi 3). Ai që në rastet e paragrafëve 1 dhe 2 do të kryejë vetëm akt tjetër seksual do të dënohet për veprën nga paragrafi 1 me burgim prej 3 deri në 5 vjet, kurse për veprën nga paragrafi 2 me burgim prej 3 deri në 10 vjet.

Përdhunimi i fëmijës nën moshën 14 vjeçare cilësohet edhe si “*Sulm seksual ndaj fëmijës nën moshën 14 vjeçare*” në nenin 188 të KPMV-së. Këtë vepër penale, që njëherit është edhe vepra për të cilën krahas dënimit mund të shqiptohet edhe masa e sigurisë “Tretman mjekësor-farmakologjik (kasttrim kimik)”, konsiderohet se e kryen “ai i cili do të kryejë marrëdhënie apo veprim tjetër seksual ndaj fëmijës që nuk ka mbushur 14 vjet” dhe do të dënohet me më së paku 12 vjet burgim (paragrafi 1). Para ndryshimeve të vitit 2014, dënimi për këtë vepër penale ka qenë minimum 8 vjet burgim. Paragrafi i dytë më tej parasheh edhe formën më të rëndë të kësaj vepre penale, ku theksohet se nëse për shkak të veprimit të kryer të përshkruar në paragrafin 1 do të shkaktohet lëndim i rëndë trupor,

---

⁷⁵Kambovski V. (2015) *Komentar na Krivičniot Zakonik na Republika Makedonija (Vol.II)*. Skopje: Matica, fq.817.

vdekje apo pasoja të tjera të rënda apo nëse vepra është kryer nga më shumë persona apo në mënyrë të vrazhdë dhe nënçmuese, kryerësi do të dënohet me më së paku 15 vjet burgim apo me burgim të përjetshëm (paragrafi 2). Kryerësit të kësaj vepre nga paragrafi 2 të këtij neni, Gjykata do t'i shqiptojë ndalesë për kryerjen e profesionit, veprimtarisë apo detyrës nën kushtet nga neni 38-b të Kodit Penal (paragrafi 3). Vlen të theksohet se paragrafi 3 i këtij neni është gabim teknik që duhet të hiqet me ndryshimet e ardhshme të Kodit Penal. Shqiptimi i dënimit plotësues ndalim të ushtrimit të profesionit, veprimtarisë dhe detyrës kishte të bënte me formën e veprës, të paraqitur në paragrafin e fshirë 2 që përbëhej nga sulmi seksual i fëmijës me keqpërdorim të pozitës së veçantë të kryerësit. Tash ky veprim është i paraparë si vepër e veçantë penale në nenin 189.⁷⁶ Objekt i mbrojtjeste kjo vepër penale paraqitet zhvillimi i drejtë i fëmijëve deri në moshën 14 vjeçare që nënkupton mbrojtjen e tyre sa më të plotë nga format e ndryshme të keqpërdorimeve seksuale (pedofilisë) dhe nga ndikimet jonormale ndaj formimit të tyre si persona të shëndoshë.⁷⁷ Kjo është arsyeja se pse e drejta penale përmban ndalesë parimore të çfarëdo marrëdhënieje seksuale me fëmijë që nuk kanë mbushur 14 vjet, pa marrë parasysh gjininë si dhe janë inkriminuar edhe marrëdhënia dhe veprimi tjetër seksual qoftë me vetëdëshirë apo me forcë, pra dakordimi i fëmijës për marrëdhënie të tillë nuk ka kurrfarë vlere sepse konsiderohet se fëmija i kësaj moshe nuk mund të formojë dëshirën e lirë. Më tej, sa i përket sqarimit të nocionit *veprime të tjera seksuale*, profesori Kambovski në veprën e cituar thekson se ky nocion përfshinë veprimet e homoseksualizmit mashkullor dhe femëror, futja e gjenitaleve në vrima të tjera trupore, si dhe prekjet e tjera trupore me gjenitalet e fëmijëve si dhe kontakt fizik me qëllim të kënaqjes së epsheve seksuale të kryerësit ku në këto raste duhet të vërtetohet ekzistimi i qëllimit për kënaqjen e epsheve seksuale të kryerësit.

Ana subjektive e veprës, që ka të bëjë me dashjen, përfshinë vetëdijën e kryerësit se bëhet fjalë për fëmijë që nuk ka mbushur 14 vjet. Nëse kryerësi gabimisht mendon se fëmiju është mbi moshën 14 vjeçare atëherë do të bëhet fjalë për lajthim.⁷⁸

Vepra penale *“Abuzim me keqpërdorim të pozitës”*, neni 189, konsiston në “ai që me keqpërdorimin e pozitës së tij do të shtyejë në marrëdhënie apo abuzim tjetër seksual

---

⁷⁶Kambovski V.(2015) *Komentar na Krivičniot Zakonik na Republika Makedonija (Vol.II)*.Skopje: Matica,fq.817

⁷⁷Kambovski V.(2015) *Komentar na Krivičniot Zakonik na Republika Makedonija (Vol.II)*.Skopje: Matica,fq.816

⁷⁸Kambovski V.(2015) *Komentar na Krivičniot Zakonik na Republika Makedonija (Vol.II)*.Skopje: Matica,fq.817.

personin i cili gjendet në raport të varësisë apo me qëllim të njejtë e maltreton, frikëson apo që ndaj tij sillet në mënyrë me të cilën e poshtëron dinjitetin njerëzor dhe personalitetin njerëzor, do të dënohet me dënim me më së paku 5 vjet” (paragrafi 1). Në paragrafin e dytë janë të definuara raportet përkatëse që mund të ketë kryerësi me viktimën ku edhe bëhet fjalë për fëmijët si viktimë përkatësisht “nëse veprën nga paragrafi 1 të këtij neni e kryen personi në gjini gjaku në vijë të drejtë apo vëllau, respektivisht motra, mësuesi, edukatori, adoptuesi, kujdestari, njerku, njerka, mjeku apo person tjetër me keqpërdorim të pozitës së tij apo gjatë kryerjes së dhunës në familje do të kryejë abuzim apo veprim tjetër seksual me fëmijën që nuk ka mbushur moshën 14 vjeçare e i cili i është besuar për mësim, edukim, ruajtje dhe kujdes, do të dënohet me më së paku 10 vjet burgim” (paragrafi 2). Ky paragraf si forma më të rënda dhe më të veçanta të kryerjes së abuzimit apo veprimit tjetër seksual me fëmijë që nuk ka mbushur moshën 14 vjeçare i ndan këto tri forma:⁷⁹

1. Nga familjar i afërt (vepra penale e incestit neni 194),
2. Me keqpërdorim të pozitës së veçantë të kryerësit dhe
3. Gjatë ushtrimit të dhunës në familje.

Keqpërdorimi i pozitës së kryerësit është i lidhur me rolin e caktuar të kryerësit (mësues, kujdestar, njerku/a etj) që nënkupton detyrën për t’u kujdesur, për të ruajtur dhe edukuar të miturin. Vepra merr formë më të rëndë për shkak të mashtrimit (vënies në lojë), shfrytëzimit të raportit të tillë me qëllim të kënaqjes së epsheve seksuale të kryerësit. Te ky paragraf, subjekt pasiv është fëmiju më i vjetër se 14 vjet (nëse është më i ri do të ekzistojë vepra penale nga neni 188) i gjinisë femërore apo mashkullore. Fëmiju nuk duhet që t’i kundërvihet aktit të abuzimit apo veprimit tjetër abuzues seksual, sepse në atë mënyrë do të ekzistojë vepra penale e dhunimit (neni 186). Për përgjegjësi kërkohet dashja, përkatësisht vetëdija se fëmiju ka mbushur moshën 14 vjeçare dhe se kryerësit i është besuar për mësim, edukim, ruajtje apo kujdes. Rrethi i kryerësve të kësaj vepre është i përcaktuar me ligj: i afërm i gjakut, mësues/arsimtar, edukues, adoptues, kujdestar, njerku, mjek apo person tjetër, ku shprehja e fundit përcaktohet në lidhje me raportin e besimit të personit të mitur me qëllim të mësim, edukimit, ruajtjes apo kujdesit. Kështu, kryerës i veprës mund të jetë: bashkëshorti jashtëmartesor i njërit prind, punëdhënësi privat etj. Ndërkaq, në paragrafin e 3-të theksohet se kryerësit me këtë rast gjykata edhe do t’i shqiptojë ndalim të ushtrimit të

---

⁷⁹Kambovski V. (2015) *Komentar na Krivičniot Zakonik na Republika Makedonija (Vol.II)*. Skopje: Matica, fq. 820-821

profesionit, veprimtarisë apo detyrës sipas kushteve të nenit 38b të Kodit Penal të RMV-së. Ky dënim do t'i shqiptohet kryerësit të formës së veçantë të veprës, e kryer me keqpërdorim të pozitës (parag.2: mësues, kujdestar etj). Ndalesa ka të bëjë me kryerjen e profesionit, veprimtarisë apo detyrës lidhur me mësimin, edukimin, ruajtjen dhe kujdesin e të miturve dhe shqiptohet nën kushtet e caktuara ligjore, kur kryerësit i është shqiptuar dënim me burgim me kohëzgjatje minimum 6 muaj (neni 38b): kohëzgjatja e ndalesës nuk mund të jetë më e shkurtër se një e as më e gjatë se dhjetë vjet, duke u llogaritur nga dita e plotfuqishmërisë së vendimit, me atë që koha e kaluar në burg nuk llogaritet në kohën e kohëzgjatjes së saj.⁸⁰

Edhe parashikimi i veprave të tjera penale nga ky kapitull ka për qëllim mbrojtjen e fëmijëve nga çdo lloj i keqpërdorimit seksual. Kështu si vepër penale *“Kënaqje e epsheve seksuale para të tjerëve”* (neni 190) konsiderohet se e kryen “ai që para tjetrit kryen veprime seksuale në vend publik, do të dënohet me burgim prej 3 deri në 5 vjet”. Në paragrafin e dytë përcaktohet se “ai i cili para fëmijës që ka mbushur 14 vjet kryen veprime seksuale apo e shtyn që para tij apo dikujt tjetër të kryej veprime të tilla, do të dënohet me burgim prej 3 deri në 8 vjet”.

Më tej, në paragrafin e tretë është paraparë forma më e rëndë e veprës ku thuhet se “ai që para fëmijës që nuk ka mbushur moshën 14 vjeçare kryen akt seksual apo e shtyn të kryejë para tij apo para dikujt tjetër aktin e këstillë, do të dënohet me burgim prej më së paku 4 vjetëve”. Për përgjegjësinë për këtë formë është e nevojshme që kryerësi të jetë i vetëdijshëm për moshën e fëmijës. Objekt i mbrojtjes të kjo vepër penale është morali gjinor dhe zhvillimi i drejtë i fëmijëve.

Në nenin 191 është paraparë vepra penale *“Ndërmjetësimi në kryerjen e prostitucionit”* dhe këtu nuk kemi të bëjmë me inkriminim lidhur me të miturit apo fëmijët sepse në nenin 191a kemi veprën penale të *“Prostitucionit fëmijëror”* ku si kryerës mund të paraqitet “ai i cili rekruton, shtyn apo mashtron fëmijën që ka mbushur moshën 14 vjeçare në prostitucion apo ndërmjetëson, dorëzon apo merr pjesë në dorëzimin e tjetrit me qëllim të kryerjes së prostitucionit apo i mundëson tjetrit shfrytëzimin e shërbimeve të tij seksualeose në mënyrë tjetër e shfrytëzon për aktivitete seksuale me qëllim të përfitimit material apo përfitimit tjetër do të dënohet me burgim me më së paku 4 vjet” (paragrafi 1).

---

⁸⁰Kambovski V.(2015) *Komentar na Krivičniot Zakonik na Republika Makedonija (Vol.II).Skopje: Matica,fq.821*

Pra këtu bëhet fjalë për viktimë të mitur që nuk ka mbushur 18 vjet por që nuk është nën moshën 14 vjeçare (fëmijë). Paragrafi i dytë përshkruan formën më të rëndë të kryerjes së kësaj vepre penale përkatësisht konsiderohet se “nëse vepra nga paragrafi 1 i këtij neni kryhet me përdorimin e forcës apo kërcënimit serioz se do të sulmohet jeta apo trupi i fëmijës apo personit të tij të afërm, kryerësi do të dënohet me më së paku 8 vjet”. Ndërkaq, ndërmjetësimi në prostitucion i përshkruar në paragrafin 1 dhe 2 kur si viktimë është personi fëmijë nën moshën 14 vjeçare, inkriminohet në paragrafin e 3-të ku është paraparë edhe dënim më i rëndë përkatësisht “nëse vepra nga paragrafët 1 dhe 2 të këtij neni është kryer ndaj fëmijës që nuk ka mbushur moshën 14 vjeçare, kryerësi do të dënohet me më së paku 10 vjet burgim”. Duhet të merret parasysh se kjo formë i përgjigjet kryerësit i cili ndërmerr veprime të nevojshme që shtyn apo veprime të ngjashme, e joedhe ai i cili drejtpërdrejt merr pjesë në aktin konkret seksual me personin tjetër si shtytës apo ndihmës (në atë rast duhet të dënohet për bashkëpjesëmarrje në veprën nga neni 188.)⁸¹Në paragrafin e fundit (4) inkriminohet edhe rasti kur vepra e përshkruar në paragrafët 1, 2 dhe 3 kryhet në kuadër të dhunës në familje me ç’rast edhe kjo inkriminohet si formë e rëndë e kryerjes së veprës dhe me këtë rast kryerësi do të dënohet me më së paku 10 vjetburgim.

Neni 192 – *“Shtytja dhe mundësimi i abuzimit seksual”* me ndryshimet e vitit 2014 është fshirë nga Kodi Penal i Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Vepra penale *“Tregimi i materialit pornografik fëmijës”* (neni 193)ka për qëllim mbrojtjen e fëmijës nga tregimi i materialeve të këtilla pasi që mendohet se kryerësi tregimin e këtillë e bën me qëllim të kënaqjes së epsheve seksuale. Kështu, këtë vepër penale konsiderohet se e kryen “ai i cili fëmijës që nuk e ka mbushur moshën 14 vjeçare do ti shesë, tregojë apo me shfaqje publike në mënyrë tjetër do t’i bëjë të mundur qasje në fotografi, materiale audiovizuale apo të tjera me përmbajtje pornografike apo do t’i tregojë shfaqje pornografike, do të dënohet me burg nga gjashtë muaj deri në 3 vjet” (paragrafi 1). Gjithashtu nëse kjo vepër penale është kryer përmes mjeteve të informimit publik, kryerësi do të dënohet me burgim prej 3 deri në 5 vjet (paragrafi 2). Me dënim prej 3 deri në 5 vjet burgim do të dënohet edhe ai që do të keqpërdorë fëmijët që kanë mbushur 14 vjet për përpunimin e fotografive audiovizuale apo materiale të tjera me përmbajtje pornografike

---

⁸¹Kambovski V.(2015) *Komentar na Krivičniot Zakonik na Republika Makedonija (Vol.II).Skopje: Matica,fq.824-825*

apo për shfaqje pornografike si dhe ai që merr pjesë në shfaqjen e tillë (paragrafi 3), kurse nëse fëmija është nën moshën 14 vjeçare atëherë kryerësi i kësaj veprë nga paragrafi 3 do të dënohet me më së paku 4 vjet burgim (paragrafi 4). Më rëndë do të dënohet përkatësisht me më së paku 8 vjet burgim “ai i cili do të detyrojë fëmijën që ka mbushur 14 vjet në përpunimin dhe inçizimin e fotografive dhe materialeve të tjera me përmbajtje pornografike apo për shfaqje pornografike”(paragrafi 5) ndërkaq nëse kjo veprë (nga paragrafi 5) kryhet ndaj fëmijës nën moshën 14 vjeçare, kryerësi do të dënohet me më së paku 10 vjet burgim (paragrafi 6). Për këtë veprë penale parashihet edhe dënim për personin juridik si kryerës i kësaj veprë penale “nëse veprën nga ky nen e kryen person juridik, do të dënohet me dënim me të holla (paragrafi 7) dhe kuptohet materialet nga paragrafët e lartpërmendur të këtij neni do të konfiskohen (paragrafi 8).

Për veprën penale “*Prodhim dhe distribuim i pornografisë fëmijërore*” (neni 193 a) dënimi i paraparë është burgim prej 5 deri në 8 vjet burgim. Këtë veprë penale konsiderohet se e kryen “ai i cili prodhon pornografi fëmijërore me qëllim të distribuimit të saj apo të transferimit apo ofrimit apo në mënyrë tjetër e bën të mundur pornografinë fëmijërore do të dënohet me burgim me më së paku 5 vjet” (paragrafi 1). Objekt i mbrojtjes edhe te kjo veprë penale janë të drejtat e fëmijëve në zhvillim të drejtë, mbrojtje nga keqpërdorimet seksuale dhe respektimi i dinjitetit të tyre. Prodhimi dhe distribuimi i pornografisë fëmijërore përbën formë veçanërisht të rrezikshme të inkurajimit të dhunës seksuale ndaj fëmijëve dhe zhvillim të epsheve të ulëta seksuale (pedofilisë), të cilat në asnjë rast nuk mund të konsiderohen si liri e përcaktimit seksual dhe raporteve seksuale. Përveç prodhimit, ndëshkohet edhe posedimi i pornografisë fëmijërore-“ai i cili furnizohet (blen) me pornografi fëmijërore për veten apo për tjetrin apo posedon pornografi fëmijërore, do të dënohet me burgim prej 5 deri në 8 vjet (paragrafi 2). Si mënyrë e kryerjes së veprës në këtë rast është furnizimi i cili nënkupton veprimin me të cilin kryerësi vjen deri te materiali pornografik (me blerje, riinçizim, shkarkim etj).Për ekzistimin e veprës është irelevante se kryerësi a furnizohet me këtë material për vete apo për tjetrin.⁸²Nëse kjo veprë penale kryhet përmes sistemit kompjuterik apo mjetit tjetër për komunikim masiv, kryerësi do të dënohet me burgim me më së paku 8 vjet (paragrafi3).Këtu vlen të theksohet se kjo formë më e rëndë e veprës ekziston edhe kur materiali pornografik i cili është prodhuar, është

---

⁸²Kambovski V.(2015) *Komentar na Kriviçniot Zakonik na Republika Makedonija (Vol.II).Skopje: Matica,fq.829-830*

ruajtur apo është bërë i mundur përmes mjetit të tillë nuk ka arritur, respektivisht nuk është përdorur nga personat e tjerë.⁸³Dhe në fund, nëse këtë vepër e kryen personi juridik, për të parashihet dënim me të holla (paragrafi 4). Për përgjegjësinë e personit juridik (televizioni kabllorik, kompania filmike etj) duhet të plotësohen kushtet e përgjithshme ligjore (neni 28 a).

Duke marrë parasysh përdorimin gjithnjë e më të madh të kompjuterëve, telefonave të mençur, pastaj rrjeteve të ndryshme sociale (facebook, Instagram, snapchat) nga fëmijët (sidomos ata të moshës nën 14 vjeçare) nga njëra anë si dhe përdorimin e po këtyre mjeteve nga abuzuesit seksual të fëmijëve dhe pedofilët për të gjetur viktimat e tyre nga ana tjetër, legjislacioni jonë ka inkriminuar edhe komunikimin e këtyre viktimës. Këtu bëhet fjalë për veprën penale *“Mashtrimi për abuzim apo veprim tjetër seksual ndaj fëmijës që nuk ka mbushur 14 vjet”* (neni 193b) ku këtë vepër konsiderohet se e kryen “ai i cili përmes mjeteve komunikuese-kompjuterike me caktimin e takimit apo në mënyrë tjetër e mashtron fëmijën që nuk ka mbushur moshën 14 vjeçare në marrëdhënie seksuale apo veprim tjetër seksual apo në prodhim të pornografisë fëmijërore dhe nëse për qëllimin e tillë është realizuar takim i drejtpërdrejt me të miturin” ku dënimi i paraparë është burgim prej 1 deri në 5 vjet”. Objekti i mbrojtjes të kësaj veprë penale janë të drejtat e fëmijëve në zhvillim të drejtë psiko-fizik dhe edukim, të cilat mund të rrezikohen me shtytjen në marrëdhënie seksuale virtuale intime me shfrytëzimin e kompjuterit dhe mjeteve të komunikimit (si psh. telefonat e mençur mobil). Bëhet fjalë për keqpërdorim të kompjuterit dhe mjeteve të tjera të komunikimit për kryerjen e veprave penale. Elementet objektive të veprës përfshijnë veprimet e shfrytëzimit të mjeteve të tilla për mashtrimin e fëmijës që nuk ka mbushur 14 vjet në marrëdhënie apo abuzim tjetër seksual apo për prodhim të pornografisë fëmijërore. Bëhet fjalë për vepra të shtytjes, të kryera në mënyra të ndryshme (caktimi i takimit, tërheqja e të miturit me prezentim të rrejshëm, bindjes, premtimit etj në “facebook” apo në komunikim tjetër të ngjajshëm përmes mjetit të tillë).⁸⁴Vepra kryhet nëse me qëllimin e tillë realizohet takim i drejtpërdrejt me fëmijën, pa realizimin e takimit të drejtpërdrejt do të bëhet fjalë për tentativë.⁸⁵

---

⁸³Kambovski V. (2015) *Komentari na Krivičniot Zakonik na Republika Makedonija (Vol.II)*. Skopje: Matica, fq.831

⁸⁴Kambovski V. (2015) *Komentari na Krivičniot Zakonik na Republika Makedonija (Vol.II)*. Skopje: Matica, fq.833

⁸⁵Kambovski V. (2015) *Komentari na Krivičniot Zakonik na Republika Makedonija (Vol.II)*. Skopje: Matica, fq.834

Vepra penale e *Incestit* (neni 194) është inkriminuar si vepër të cilën e kryen “ai i cili do të kryejë abuzim seksual me të afërm në gjini gjaku në vijë të drejtë apo me vëlla respektivisht motër” dhe për këtë është paraparë dënim prej 5 deri në 10 vjet (paragrafi 1). Në rastet kur kryhet me fëmijën që nuk ka mbushur moshën 14 vjeçare dënimi i paraparë është me më së paku 10 vjet burgim (paragrafi 2). Profesori Kambovski, në Komentimin e Kodit Penal të RMV-së (vepra e cituar) sa i përket paragrafit të dytë të kjo vepër penale potencon se negacioni “nuk” është gabim teknik sepse abuzimi seksual i fëmijës nën moshën 14 vjeçare duhet të trajtohet si “sulm seksual ndaj fëmijës që nuk ka mbushur 14 vjet (neni 188, parag.2) për të cilën është paraparë dënim më i rëndë (më së paku 12 vjet burgim), ndërkaq ky paragraf ka kuptimin e ndarjes së incestit si formë më e rëndë e veprës penale kur akti kryhet me fëmijën mbi 14 vjet.⁸⁶

Përveç veprave penale të parapara në kapitullin e nëntëmbëdhjetë (Veprat penale kundër lirisë dhe moralit gjinor), sa i përket mbrojtjes së fëmijëve nga dhuna seksuale kemi edhe dy vepra të tjera në KPMV si – “*Jetë jashtëmartesore me fëmijë*” neni 197 si dhe neni 418 g – “*Tregëtia me fëmijë*”.

Vepra penale “*Jetë jashtëmartesore me fëmijë*” është paraparë në nenin 197 në kapitullin e veprave penale kundër martesës, familjes dhe rinisë. Kështu sipas paragrafit 1 të këtij neni “personi i rritur i cili jeton në bashkësi jashtëmartesore me fëmijë që ka mbushur 14 vjet e nuk ka mbushur 16 vjet do të dënohet me burgim prej 3 muaj deri në 3 vjet”. Nëse bëhet fjalë për fëmijë nën moshën 14 vjeçare atëherë kemi të bëjmë me vepër penale të vazhduar nga neni 188 “sulm seksual ndaj fëmijës që nuk ka mbushur 14 vjet”.⁸⁷ Me dënim të njëjtë do të dënohet edhe prindi, adoptuesi apo kujdestari i cili, fëmijës që nuk i ka mbushur 16 vjet do t’i lejojë që të jetojë në bashkësi jashtëmartesore me person tjetër apo do ta shtyjë në këtë (paragrafi 2). Ndërkaq, dënim më i rëndë, prej 1 deri në 5 vjet burgim, do të shqiptohet nëse vepra nga paragrafi 2 është kryer nga lakmia (paragrafi 3). Sipas Ligjit mbi familjen i RMV-së kufiri i poshtëm për pjekuri martesore është mbushja e moshës madhore (18 vjet), me atë që përjashtimisht, me leje të posaçme të gjykatës në procedurë jashtëkontestimore, martesë mund të lidhë edhe fëmija i cili i ka mbushur 16 vjet.⁸⁸ Arsyet që imponojnë regjim të këtyllë të lidhjes së martesës me fëmijë janë të njëjta me ato që

⁸⁶Kambovski V.(2015) *Komentar na Krivičniot Zakonik na Republika Makedonija (Vol.II)*.Skopje: Matica,fq.835

⁸⁷Kambovski V.(2015) *Komentar na Krivičniot Zakonik na Republika Makedonija (Vol.II)*.Skopje: Matica,fq.840

⁸⁸neni 16, *Gazeta Zyrtare e RMV-së nr. 153/2014*

qëndrojnë pas inkriminimit të jetës jashtëmartesore me fëmijë: për arsye të mbrojtjes së fëmijës.⁸⁹

Sipas të dhënave statistikore në vendin tonë si vepër mjaft e pranishme me të cilën abuzohen fëmijët është edhe vepra penale nga neni 418 g *“Tregëtia me fëmijë”*.

“Ai që do të mashtrojë fëmijën në kryerjen e akteve seksuale apo do të mundësojë kryerjen e akteve seksuale me fëmijë apo do të rekrutojë, transportojë, bartë, blen, shet apo ofron për shitje, siguron, strehon apo pranon fëmijë me qëllim të eksploatimit dhe përdorimit të tij për aktivitete seksuale për kompensim me të holla apo kompensim tjetër apo forma të tjera të eksploatimit seksual, pornografisë, punës së detyrueshme apo dhunimit, robërimit, martesave të dhunshme, fertilizimit të dhunshëm, adoptimit të paligjshëm apo ofrimi i pajtimit si ndërmjetësues që të adoptohet fëmijë, transplantimi i paligjshëm i organeve të trupit të njeriut, do të dënohet me më së paku 8 vjet burgim” (paragrafi 1). Forma më e rëndë e kryerjes së kësaj vepre penale përshkruhet në paragrafin 2: “ai që veprën nga paragrafi 1 e kryen me dhunë, kërcënime serioze, me mashtrim apo formë tjetër të detyrimit, grabitjes, mashtrimit, me keqpërdorim të pozitës së tij apo gjendjen e shtatëzënisë, pamundësisë apo paaftësisë fizike apo psikike të tjetrit, apo me dhënien apo pranimin e të hollave apo dobi tjetër për shkak të fitimit të pajtimit të personit e që ka kontroll të personit tjetër, do të dënohet me dënim me burg me më së paku 10 vjet” (paragrafi 2). Më tej, si formë e veçantë e kryerjes së kësaj vepre penale parashihet në paragrafin e 3-të “Ai që shfrytëzon apo i mundëson tjetrit shfrytëzimin e shërbimeve seksuale apo llojit tjetër të eksploatimit nga personi i mitur për të cilin e ka ditur apo është dashur të dijë se është viktimë e trafikimit me njerëz, do të dënohet me më së paku 8 vjet”. Në paragrafët 4, 5, 6, 7 dhe 8 janë paraparë format e veçanta të kryerjes së kësaj vepre penale, si jorelevanca e pajtimit të personit të mitur, forma më e rëndë kur kryhet nga personi zyrtar si dhe përgjegjësia e personit juridik “Ai i cili do të marrë apo shkatërrojë letërnjoftimin, pasaportën apo dokument tjetër të huaj të identifikimit me qëllim të kryerjes së veprës nga paragrafët 1 dhe 2 do të dënohet me burgim me më së paku 4 vjet (paragrafi 4). Nëse veprën nga paragrafët 1, 2, 3 dhe 4 të këtij neni e kryen personi zyrtar në kryerjen e detyrës, do të dënohet me dënim me më së paku 10 vjet (paragrafi 5). Pajtimi i personit të mitur për veprimet e parapara në paragrafin 1, nuk ka rëndësi për ekzistimin e veprës

---

⁸⁹Kambovski V.(2015) *Komentar na Krivičniot Zakonik na Republika Makedonija (Vol.II).Skopje: Matica,fq.841*

penale nga paragrafi 1 (paragrafi 6). Nëse veprën nga ky nen e kryen personi juridik, do të dënohet me dënim me të holla (paragrafi 7). Paluajtshmëritë e shfrytëzuara dhe sendet dhe mjetet e transportit të shfrytëzuara për kryerjen e veprës penale do të merren (paragrafi 8).”

Në fund,duhet të potencojmë nenin e fundit të kapitullit “Veprat penale kundër lirisë dhe moralit gjinor” e që është neni 194a “*Publikimi i vendimit gjyqësor*”. Ky nen parasheh që gjatë dënimit për vepër penale të kryer nga ky kapitull në rastet kur kryhet ndaj të miturit që nuk ka mbushur moshën 14 vjeçare, Gjykata, me kërkesë të prokurorit publik, do të vendosë që në llogari të kryerësit të publikohet aktgjykimi i plotfuqishëm apo certifikatë prej këtij aktgjykimi përmes mjeteve të informimit publik, me mbrojtjen e të dhënave personale të viktimës. Ky publikim është paraparë me qëllim që opinioni të njoftohet me kryerësit e këtyllë (pedofilët) dhe të ketë kujdes në mbrojtjen e fëmijëve në të ardhmen, pra ka karakter preventiv. Ky nen është në frymën e risive që u ndërmorën në legjislacionin tonë me qëllim të ashpërsimit të politikës së luftimit të dhunës seksuale ndaj fëmijëve nën moshën 14 vjeçare.

Më lartë i bëmë një analizë të hollësishme inkriminimit të dhunës seksuale ndaj fëmijëve në Kodin Penal aktual të RMV-së duke i analizuar veprat penale kundër lirisë dhe moralit gjinor me ndryshimet e parapara gjatë viteve 2009 - 2014. Në ndërkohë grupi punues i Ministrisë së drejtësisë i RVM-së në muajin prill të vitit 2022 ka propozuar ndryshime dhe plotësime tjera në këtë segment, të cilat akoma nuk janë miratuar nga ana e Parlamentit të RVM-së. Propozim Kodi i ri parasheh një sërë ndryshimesh dhe plotësimesh, të cilat do të analizohen me sa vijon⁹⁰:

Veprat penale të parapara me këto ndryshime dhe plotësime të propozuara, përfshihen në kapitullin njëzet e dy si “Veprat penale kundës lirisë gjinore”. Ato janë:

-Sulmi seksual -neni 243 (nen i ri)

-Përdhunimi-neni 244 (neni aktual 186)

-Abuzimi ndaj personit të paaftë- neni 245 (neni aktual 187)

---

⁹⁰*Versioni punues i grupit nga 28.04.2022 me numra të rregulluar, me inkorporimin e dënimeve të reja të rishikuara, propozim ndryshimet e fundit të KP nga MD nga korriku 2021 dhe ndryshimet e dala nga seancat e izoluara në Veles më 30.09-2.10.2021 dhe në Shkup më 07.12.2021 dhe më 28.04.2022, i hapur në korrik 2022*

- Përdhunim i fëmijës që nuk ka mbushur 15 vjet - neni 246 (neni aktual 188)
- Shtytja e fëmijës për abuzim seksual -neni 247 (nen i ri)
- Mashtrim i fëmijës për abuzim seksual -neni 248 (neni aktual 193-b)
- Abuzim me keqpërdorim të detyrës-neni 249 (neni aktual 189)
- Kënaqja e epsheve para të tjerëve -neni 250 (neni aktual 190)
- Shqetësim seksual -neni 251 (nen i ri)
- Ndërmjetësimi në kryerjen e prostitucionit - neni 252 (neni aktual 191)
- Tregimi i materialit pornografik fëmijës - neni 253 (neni aktual 193)
- Prodhimi dhe distribuimi i pornografisë fëmijërore- neni 254 (neni aktual 193 a)
- Transmetimi i paautorizuar i regjistrimeve fotografike, filmike dhe të videove të natyrës seksuale- neni 255 (nen i ri)
- Publikimi i vendimit gjyqësor -neni 256 (neni aktual 194 a)

Këto ndryshime dhe plotësime të propozuara në Kodin e ri penal të RMV-së kanë të bëjnë me parashikimin e 4 neneve të reja dhe ndryshimin apo plotësimin e 10 neneve ekzistuese për inkriminimin e dhunës seksuale ndaj fëmijëve për veprat penale kundër lirisë gjinore.

Në paragrafin 1 të nenit 244 (neni aktual 186) për veprën penale *Dhunimi*, që në ndryshimet e KP të RMV-së njihet me termin “Përdhunimi”e që ka të bëjë me përdorimin e forcës për kryerjen e marrëdhënieve seksuale janë shtuar si veprime të inkriminuara seksuale edhe penetrimi anal dhe oral ndërsa kohëzgjatja e vuajtjes së dënimit mbetet i njëjtë, prej 3 deri 10 vjet (paragrafi 1). Plotësime parashihen në paragrafin e dytë ku “me dënimin nga paragrafi (1) i këtij neni, do të dënohet edhe personi i cili e kryen veprën nga paragrafi (1) ndaj tjetrit me kërcënim serioz për të ose për ndonjë person të afërt do të zbulojë diçka që do t'i dëmtojë nderin dhe reputacionin e tij ose do të shkaktojë të keqe tjetër të rëndë.”

Paragrafi i dytë i nenit aktual 186 tashmë me këto ndryshime kalon në paragraf të tretë, po pëson edhe ndryshime moshë e fëmijës (prej 14 në 15 vjeç) si dhe kohëzgjatja e dënimit me burg (prej 10 në 8 vjet) dhe propozohet:“është inkriminuar si formë e rëndë e kryerjes së kësaj vepre, rasti kur kjo vepër penale kryhet ndaj personit të mitur respektivisht ndaj personit nën moshën 15 vjet dhe kryerësi do të dënohet me më së paku 8 vjet

burgim.”(paragrafi 3). Në paragrafin e katërt të nenit 244 (neni aktual 186) propozohen ndryshime në kohëzgjatjen e dënimit me burg (prej 4 në 10 vite apo burgim të përjetshëm) dhe inkriminohet me sa vijon: “Nëse për shkak të veprës nga paragrafi 1, 2 dhe 3 të këtij neni ka ndodhur lëndimi i rëndë trupor, vdekja ose pasoja tjera të rënda ose nëse vepra është kryer nga disa persona ose në mënyrë veçanërisht mizore e poshtëruese ose me urrejtje, kryerësi dënohet me burgim së paku 10 vjet ose me burgim të përjetshëm” (paragrafi 4). Në paragrafin 5 parashihen ndryshime përmbajtësore dhe propozohet që “nëse kryerësi nga paragrafët 1, 2 dhe 3 të këtij neni kryen vetëm akt tjetër seksual që nuk përbëhet nga penetrimi vaginal, anal apo oral, do të dënohet për veprën nga paragrafi 1 dhe 2 i këtij neni, me burgim prej 1 deri në 5 vjet, ndërsa për veprën nga paragrafi (3) me burgim prej 1 deri në 10 vjet.”

Gjithashtu, grupi punues rekomandon si alternativë të neneve 253 dhe 244 që ato të shkrihen në një nen (186) si inkriminim për veprat penale *Sulm seksual dhe përdhunim* me të njëjtat ndryshime dhe plotësime të lartë shënuara.

Abuzimi (seksual) me personin e paaftësi vepër penale është inkriminuar në nenin 245 (neni aktual 187) dhe me plotësimet dhe ndryshimet ky nen ka 5 paragrafë. Edhe me këtë nen për këtë vepër penale vërehen ndryshime përmbajtësore veçanërisht në pjesët ku përskaj marrëdhënieve seksuale shtohet edhe penetrimi anal dhe oral, në kohëzgjatjen e burgimit dhe në rritjen e moshës së fëmijës viktimë nga 14 në 15 vjeç. Në paragrafin 1 dënimi për këtë vepër penale ulet në 4 vjet (nga 8 në nenin aktual 187). Paragrafi i dytë parasheh që “me dënimin nga paragrafi 1 i këtij neni dënohet kryerësi i cili ose e shtyn personin tjetër të kryejë marrëdhënie seksuale ose akt tjetër seksual të barabartë me të, i cili konsiston në penetrimin anal ose oral me ose para personit të tretë apo mbi veten e tij, duke abuzuar me sëmundjen mendore të personit të tretë, çrregullimin mendor, dobësinë, zhvillimin e vonuar mendor ose gjendje të tjera të paaftësisë” (paragrafi 2). Si formë më e rëndë e kryerjes së kësaj vepre penale është paraparë rasti kur personi i paaftë është fëmijë nën moshën 15 vjet (neni aktual 187 parasheh moshën nën 14 vjet) dhe në këtë rast kryerësi dënohet me më së paku 10 vjet burgim (paragrafi 3).⁹¹

---

⁹¹Versioni punues i grupit nga 28.04.2022 me numra të rregulluar, me inkorporimin e dënimeve të reja të rishikuara, propozim ndryshimet e fundit të KP nga MD nga korriku 2021 dhe ndryshimet e dala nga seancat e izoluara në Veles më 30.09-2.10.2021 dhe në Shkup më 07.12.2021 dhe më 28.04.2022

Neni aktual 188, *Sulmi seksual ndaj fëmijës që nuk ka mbushur 14 vjet* me këto ndryshime dhe propozime rrit moshën e fëmijës viktimë dhe neni i propozuar (neni 246) parashihet si: *Përdhunim i fëmijës që nuk ka mbushur 15 vjet*. Në paragrafët e propozuar të këtij neni nuk propozohet shqiptimi i masës së sigurimit tretman mjekësor-farmakologjik (kastrimi kimik), ndërsa në paragrafin 1 propozohet edhe ulja e dënimit me burg nga 12 në 8 vjet për kryerësit e kësaj vepre penale, sikundër që ka qenë para ndryshimeve të vitit 2014 të Kodit Penal të RMV-së. “Secili që kryen marrëdhënie seksuale ose akt tjetër të ngjashëm seksual, që konsiston me penetrimin anal ose oral ndaj një fëmije që nuk ka mbushur moshën 15 vjet, dënohet me më së paku 8 vjet burgim” (paragrafi 1). Në paragrafin e dytë parashihet dënim me burgim prej më së paku 10 vjet për kryerësin “që veprën nga paragrafi 1 i këtij neni e ka kryer duke përdorur forcë ose duke u kanosur se do të kryejë sulm ndaj jetës dhe trupit të personit ose personit të afërt apo ndaj fëmijës së pafuqishëm që nuk ka arritur moshën 15 vjeçare (paragrafi 2). Më tej parashihet sërish ulje e dënimit me burg prej 15 vitesh të parapara në nenin aktual 188, në 10 vjet që është propozuar tashmë në paragrafin 3 të nenit 246 ku theksohet se “nëse për shkak të veprimit të kryer të përshkruar në paragrafët 1 dhe 2 do të shkaktohet lëndim i rëndë trupor, vdekje apo pasoja të tjera të rënda, apo nëse vepra është kryer nga më shumë persona apo në mënyrë të vrazhdë dhe nënçmuese ose nga urrejtja, kryerësi do të dënohet me më së paku 10 vjet burgim apo me burgim të përjetshëm” (paragrafi 3). Paragrafi 4 parasheh që “kryerësve të kësaj vepre nga paragrafët 1, 2 dhe 3 të këtij neni, Gjykata t’u shqiptojë ndalesë për kryerjen e profesionit, veprimtarisë apo detyrës nën kushtet nga neni 57 të Kodit Penal”, (neni aktual 38-b i KP) Ky ndryshim vjen si pasojë e vërejtjeve⁹² që ka patur ky veprim i cili ka qenë i paraparë si vepër e veçantë penale në nenin 189 (që është analizuar më lartë). Gjithashtu, në paragrafin e fundit të këtij neni propozohet dënim me burgim prej të paktën 3 vjet nëse kryerësi kryen një akt tjetër seksual që nuk konsiston me penetrimin vaginal, anal ose oral. (paragrafi 5).

Mashtrimi i fëmijës për abuzim seksual është inkriminuar si vepër penale në nenin 248 të ndryshimeve të parapara. Edhe në këtë nen përfshihen fëmijët që nuk kanë mbushur 15 vjet, e jo fëmijët nën moshën 14 vjeçare, siç parasheh neni aktual 193-b. Këtë vepër konsiderohet se e kryen “ai që përmes kompjuterit dhe mjeteve të komunikimit duke

---

⁹²Kambovski V. (2015) *Komentar na Krivičniot Zakonik na Republika Makedonija (Vol. II)* Skopje: Matica, fq. 816

caktuar një takim apo në mënyrë tjetër mashtron një fëmijë që nuk ka mbushur moshën 15 vjeç në marrëdhënie seksuale ose në një akt tjetër seksual që konsiston me penetrimin anal ose oral me të ose me një person tjetër, apo për prodhimin e materialeve që paraqesin abuzim seksual të një fëmije, dënohet me burgim nga 1 deri në 5 vjet”.(paragrafi 1) Kryerësi i veprës nga paragrafi 1 i këtij neni do të dënohet me burgim prej 3 deri në 10 vjet, nëse ka patur takim të drejtpërdrejtë me fëmijën(paragrafi 2).

Abuzimi me keqpërdorim të detyrës në propozimet e vitit 2022 të Kodit të ri Penal të RMV-së, si vepër penale është inkriminuar në nenin 248 (neni aktual 189.) Në paragrafin 1 të këtij neni propozuesit nuk parashikojnë ndryshime dhe plotësime, mirëpo në paragrafin e dytë ku janë të definuara raportet përkatëse që mund të ketë kryerësi me viktimën ku edhe bëhet fjalë për fëmijët si viktimë, ka disa ndryshime përkatësisht, hiqen kryerësit në gjini gjaku vijë të drejtë si vëllau apo motra dhe shtohet si kryerës anëtari i amvisërisë së përbashkët .Ky ndryshim pason pasiqë kryerësit në gjini gjaku janë inkorporuar në veprën penale Inçesti (neni 194). Gjithashtu, rritet mosha prej 14 në 15 vjet të fëmijës mbi të cilin kryhet kjo vepër penale: “nëse veprën nga paragrafi 1 i këtij neni e kryen mësuesi, edukatori, adoptuesi, kujdestari, njerku, njerka, anëtari i amvisërisë së përbashkët, mjeku apo person tjetër me keqpërdorim të pozitës së tij apo gjatë kryerjes së dhunës në familje do të kryejë abuzim apo veprim tjetër seksual me fëmijën që ka mbushur moshën 15 vjet e i cili i është besuar për mësim, edukim, ruajtje dhe kujdes, do të dënohet me më së paku 10 vjet burgim” (paragrafi 2). Në paragrafin e tretë theksohet se “kryerësit me këtë rast Gjykata do t’i shqiptojë ndalim të ushtrimit të profesionit, veprimtarisë apo detyrës sipas kushteve të nenit 57 të Kodit Penal të RMV-së”(neni aktual 38 b i Kodit Penal të RMV-së.)

Si vepër penale inkriminohet edhe *Kënaqja e epsheve seksuale para të tjerëve*- neni 250 (neni aktual 190). Në këtë nen propozohen ndryshime dhe plotësime sa i përket dënimeve në kohëzgjatje dhe rritjes së moshës së fëmijës ndaj të cilit kryhet vepra penale. Këtë vepër konsiderohet se e kryen ”ai që para tjetrit kryen veprime seksuale apo veprim tjetër të ngjashëm seksual në vend publik dhe në këtë mënyrë me vetëdije cenon moralin publik apo shkakton shqetësim të tjerët, do të dënohet me gjobë në të holla ose me burgim deri në 1 vit” (paragrafi 1), në nenin aktual 190 dënimi me burgim është 3 deri në 5 vjet. Në paragrafin e dytë rritet mosha e fëmijës ndaj të cilit kryhet kjo vepër penale prej 14 (në nenin aktual 190) në 15 vjet si dhe ulet kohëzgjatja e dënimit me burgim në 1 deri në 3 vjet

burgim (prej 3 deri deri në 8 vjet është në nenin aktual190) (paragrafi 2). Në paragrafin e tretë propozohet rritja e moshës së fëmijës ndaj të cilit kryhet abuzimi si edhe dënimi me burgim:”ai që para fëmijës që nuk ka mbushur moshën 15 vjeçare kryen akt seksual apo veprim tjetër të ngjashëm seksual, do të dënohet me burgim prej 1 deri në 5 vjet“(prg 3).

Në nenin 252 (neni aktual 191) është paraparë vepra penale *“Ndërmjetësimi në kryerjen e prostitucionit”*. Propozuesit e ndryshimeve dhe plotësimeve të Kodit të ri penal parashikojnë ndryshime të gjithë paragrafët e nenit aktual 191. Këtu nuk kemi të bëjmë me inkriminim lidhur me të miturit dhe fëmijët meqë konsiderohet se janë përfshirë në veprën penale *“Prostitucioni fëmijëror”* (neni 191a). Me ndryshimet e propozuara kryerës i kësaj vepre penale paraqitet *“ai i cili rekruton, shtyn apo mashtron një person për prostitucion ose në çfarëdo mënyre merr pjesë në dorëzimin e personit për të kryer prostitucion, do të dënohet me burgim prej 3 deri në 8 vjet“(paragrafi 1). Ndërsa,“ai që për hir të fitimit i mundëson tjetrit të përfitojë shërbime seksuale, dënohet me burgim nga 3 deri në 5 vjet“(paragrafi 2).Në paragrafin e tretë përveç dhunës në familje të paraparë në nenin aktual 191, inkriminohet edhe dhuna gjinore ndaj grave si formë e rëndë e kryerjes së veprës për çka mbetet dënimi maksimal deri në 10 vjet burgim *“ai që e organizon kryerjen e veprave nga paragrafët 1 dhe 2 apo veprimet do t’i kryejë në kuadër të dhunës në familje apo dhunës gjinore ndaj grave, do të dënohet me burgim prej 4 deri në 10 vjet “(paragrafi 3). “Nëse veprimin nga ky nen e kryen personi juridik, do të dënohet me gjobë në të holla“(paragrafi 4) ndërsa, *“patundshmëritë e shfrytëzuara dhe gjësendet e përdorura për kryerjen e veprës, do të merren“(paragrafi 5).*⁹³**

Tregimi i materialit pornografik fëmijës - neni 253 (neni aktual 193) si vepër penale të paraparë me këto ndryshime dhe plotësime të propozuara, konsiderohet *“ai i cili fëmijës që nuk e ka mbushur moshën 16 vjeçare do të shesë, tregojë apo me shfaqje publike në mënyrë tjetër do t’i mundësojë qasje në fotografi, materiale audiovizuale apo të tjera me përmbajtje pornografike apo do t’i tregojë shfaqje pornografike, do të dënohet me burgim nga 6 muaj deri në 3 vjet”* (paragrafi 1). Në këtë paragraf rritet moshja e fëmijës në 16 vjet, për dallim nga paragrafi i parë i nenit aktual 193 ku subjekti i abuzimit është fëmija që nuk i ka mbushur 14 vjet.

---

⁹³*Versioni punues i grupit nga 28.04.2022 me numra të rregulluar, me inkorporimin e dënimeve të reja të rishikuara, propozim ndryshimet e fundit të KP nga MD nga korriku 2021 dhe ndryshimet e dala nga seancat e izoluara në Veles më 30.09-2.10.2021 dhe në Shkup më 07.12.2021 dhe më 28.04.2022*

Gjithashtu nëse kjo veprë penale është kryer përmes mjeteve të informimit publik, kryerësi do të dënohet me burgim prej 3 deri në 5 vjet (paragrafi 2). Në këtë paragraf nuk propozohen ndryshime ndërsa paragrafët 3, 4, 5, 6 të nenit aktual 193, fshihen. Për këtë veprë penale parashihet edhe dënim për personin juridik si kryerës i kësaj veprë penale “nëse veprën nga ky nen e kryen person juridik, do të dënohet me dënim me të holla (paragrafi 3) dhe kuptohet materialet nga paragrafët 1 dhe 2 të këtij neni do të konfiskohen. (paragrafi 4).

Edhe për veprën penale “*Prodhim dhe distribuim i pornografisë fëmijërore*” neni 254 (neni aktual 193 a) propozuesit e ndryshimeve dhe plotësimeve në Kodin e ri Penal parashikojnë ndryshime përmbajtësore të paragrafëve, rritje të moshës së fëmijës-viktimë të kësaj veprë (prej 14 vjet në nenin aktual 193 a) në 16 vjet, si dhe dënim me burgim deri në 10 vjet. Veprën penale “*Prodhim dhe distribuim i pornografisë fëmijërore*” konsiderohet se e kryen “ai i cili keqpërdor fëmijën që ka mbushur 16 vjet për përpunimin e fotografive audiovizuale apo materialit tjetër me përmbajtje seksuale ose për shfaqje seksuale si dhe ai i cili merr pjesë në shfaqje, do të dënohet me burgim prej 3 deri në 5 vjet (paragrafi 1). Përveç prodhimit, ndëshkohet edhe kryerësi i veprës ndaj fëmijës që nuk i ka mbushur 16 vjet: “nëse vepra nga paragrafi 1 i këtij neni është e kryer ndaj fëmijës që nuk i ka mbushur 16 vjet, kryerësi do të dënohet me burgim prej 3 deri 10 vjet (paragrafi 2). Me burgim prej më së paku 4 vjet do të dënohet personi që do ta detyrojë fëmijën i cili nuk ka mbushur 16 vjet të përpunojë dhe të bëjë fotografi apo materiale tjera me përmbajtje seksuale apo për shfaqje seksuale, “(paragrafi 3) “Nëse vepra nga paragrafi 3 i këtij neni është kryer ndaj fëmijës që nuk i ka mbushur 16 vjet, kryerësi do të dënohet me më së paku 8 vjet burgim” (paragrafi 4). “Ai që prodhon materiale seksuale me fëmijë me qëllim të distribuimit të tyre apo e transmeton dhe e ofron publikisht ose e bën të qasshme në mënyrë tjetër, do të dënohet me burgim prej 1 deri në 10 vjet (paragrafi 5). Më tej në paragrafët e rradhës parashihen dënime me burgim për poseduesit e materialeve seksuale, ndjekësit e shfaqjeve seksuale: “Ai që blen ose posedon materiale me përmbajtje seksuale me fëmijë për t’i shfrytëzuar për vehte ose ia shfaq dikujt, do të dënohet me 1 deri në 3 vjet burgim” (paragrafi 6). “Ai që merr pjesë apo ndjek drejtpërdrejt shfaqje seksuale apo përmes mjeteve të komunikimit, nëse ka patur dijeni ose patjetër është dasht ta din dhe ka mundur ta din, do të dënohet me burgim prej një deri në 10 vjet” (paragrafi 7). “Nëse vepra nga

paragrafët 5 dhe 6 të këtij neni është kryer përmes sistemit informativ apo mjeteve tjera të komunikimit masiv, kryerësi do të dënohet me më së paku 4 vjet burgim (paragrafi 8). Nëse veprën nga ky nen e kryen personi juridik, për të parashihet dënim me të holla (paragrafi 9).

Neni i fundit i kapitullit të ri të njëzet e dytë që i përfshin “Veprat penale kundër lirisë gjinore” dhe për të cilin propozohen ndryshime dhe plotësime është *Publikimi i vendimit gjyqësor* –neni 256 (neni aktual 194 a). Ky nen parasheh që gjatë dënimit për vepër penale të kryer nga ky kapitull në rastet kur kryhet ndaj fëmijës, me kërkesë të prokurorit publik, Gjykata, do të vendosë që në llogari të kryerësit të publikohet aktgjykimi i plotfuqishëm apo certifikatë prej këtij aktgjykimi përmes mjeteve të informimit publik, me mbrojtjen e të dhënave personale të viktimës. Me ndryshimet e propozuara nuk përcaktohet mosha e fëmijës, siç është në nenin aktual 194 a-mosha e të miturit që nuk ka mbushur moshën 14 vjet.

Në ndryshimet dhe plotësimet e propozuara janë përpiluar 4 nene të reja: neni 243-*Sulm seksual*, neni 247- *Shtytja e fëmijës për abuzim seksual*, neni 251 -*Shqetësim seksual* dhe neni 255 –*Transmetim i paautoizuar i fotografive, regjistrimeve filmike dhe video pamjeve të natyrës seksuale*⁹⁴.

Vepra penale *Sulm seksual* propozohet të inkriminohet në bazë të një neni të ri- 243 në KP dhe ka të bëjë me kryerjen e aktit seksual, anal dhe oral në kundërshtim me vullnetin e tjetrit, personit të tretë ose mbi veten e tij, i cili veprim dënohet me burgim nga 1 deri në 5 vjet(*paragrafi 1*). Nëse vepra nga paragrafi (1) i këtij neni kryhet me fëmijë i cili i ka mbushur 15 vjet, kryerësi dënohet me së paku 3 vjet burgim(*paragrafi 2*). Nëse për shkak të veprës nga paragrafët (1) deri (2) të këtij neni ka ardhur si pasojë lëndimi i rëndë trupor, vdekja ose pasoja të tjera të rënda, kryerësi do të dënohet me së paku 5 vjet burgim (*paragrafi 3*). Ai që në rastet nga paragrafët 1 dhe 2 të këtij neni kryen vetëm akt tjetër seksual që nuk konsiston me penetrim vaginal, anal ose oral, dënohet me burgim nga 6 muaj deri në 3 vjet, kurse për veprën nga paragrafi 3 i këtij neni me burgim prej 1 deri në 5 vjet (*paragrafi 4*).

Shtytja e fëmijës për abuzim seksual, si vepër penale inkriminohet në bazë të nenit të ri 247. Paragrafi 1 parasheh që ai që e shtyn një fëmijë që nuk ka mbushur moshën 15 vjet të kryejë

---

⁹⁴*Versioni punues i grupit nga 28.04.2022 me numra të rregulluar, me inkorporimin e dënimeve të reja të rishikuara, propozim ndryshimet e fundit të KP nga MD nga korriku 2021 dhe ndryshimet e dala nga seancat e izoluara në Veles më 30.09-2.10.2021 dhe në Shkup më 07.12.2021 dhe më 28.04.2022*

marrëdhënie seksuale me një person tjetër ose një akt tjetër seksual i cili konsiston me penetrim anal ose oral, ose të kryejë akte të tilla me veten ose para një personi të tretë, dënohet me më së paku 8 vjet burgim(paragrafi 1). Po të njëjtin dënim nga paragrafi 1, parashihet ta mer edhe kryerësi i cili ofron ofertë për marrëdhënie seksuale ose akte të tjera seksuale ose ndërmjetëson në të ose ofron kushte për ekzekutimin e tyre ndaj fëmijës që nuk i ka mbushur 15 vjet (paragrafi 2). Kryerësi i veprës penale nga paragrafët (1) dhe (2) të këtij neni, të cilit i është besuar fëmija për edukim, shkollim ose përkujdesje, ose personi zyrtar apo përgjegjës që ka keqpërdorur kompetencat e tij në procesin arsimoro-edukativ, përkujdesjes, raporteve zyrtare dhe të punës, dënohet me më së paku 10 vjet burgim(paragrafi 3). Nëse vepra nga paragrafët (1) dhe (2) të këtij neni ka të bëjë vetëm me kryerjen e një akti tjetër seksual që nuk konsiston me penetrimin vaginal, anal ose oral, kryerësi dënohet me burgim prej 1 deri në 5 vjet, kurse për veprën nga paragrafi (3) i këtij neni, kryerësi dënohet me më së paku 3 vjet burgim(paragrafi 4). Kryerësit të veprës nga paragrafi (3) i këtij neni, Gjykata do t'i shqiptojë ndalim për kryerjen e profesionit, veprimtarisë ose detyrës nën kushtet e nenit 57 të Kodit penal(paragrafi 5).

Si vepër penale të paraparë me këto ndryshime dhe plotësime të propozuara, të përfshira në kapitullin njëzet e dy si “Veprat penale kundës lirisë gjinore” është edhe neni i ri 251 *Shqetësim seksual*. “Ai që me një veprim verbal ose fizik që ka kuptim të drejtpërdrejt ose të tërthortë, real ose simbolik të mashtrimit, ofertës së pahijshme, joshjes, shprehjes së pasionit seksual ose çfarëdo veprimi tjetër që ka të bëjë qartë me marrëdhëniet seksuale ose akte të tjera seksuale, ai që do të shqetësojë një person që është i varur prej tij ose ka një marrëdhënie varësie, një person tjetër në punë ose në një vend publik ose një person që është i pambrojtur për shkak të moshës, sëmundjes, paaftësisë, varësisë ndaj drogës, shtatëzënisë ose ka të meta të rënda fizike e mendore dhe me veprimin e tij do të cenojë dinjitetin e tij, duke i shkaktuar ndjenjën e shqetësimit, bezdisjes, poshtërimit ose frikës, dënohet me gjobë ose me burgim deri në 1 vit”. (paragrafi 1) Ndjekja e veprës nga paragrafi (1) i këtij neni ndërmerret me propozim(paragrafi 2).

Neni 255 -*Transmetimi i paautoizuar i fotografive, regjistrimeve filmike dhe video pamjeve të natyrës seksuale*, është një tjetër nen i ri në kuadër të propozimeve të Kodit të ri Penal, ku parashihen dënime me gjobë në të holla apo me burgim. Kështu në paragrafin 1 të këtij neni të ri parashihet që “ai që publikon në mediat sociale, faqet e internetit ose në ndonjë

mënyrë tjetër një fotografi private ose video inçizim të natyrës seksuale të ndonjë personi të identifikuar ose personi që mund të identifikohet dhe ky publikim është pa pëlqimin e personit në fotografi ose në video regjistrim dhe me këtë do t'i shkaktojë shqetësim, do të dënohet me gjobë në të holla ose me burgim deri në 3 vjet".(paragrafi 1) Por, nëse vepra nga paragrafi (1) i këtij neni kryhet ndaj fëmijës, atëherë parashihet rritja e kohëzgjatjes së dënimit me burgim prej një 1 deri në 5 vjet(paragrafi 2).⁹⁵

Përveç veprave të parapara në Kapitullin njëzet e dy (Veprat penale kundër lirisë gjinore) ndryshime dhe plotësime propozohen edhe për dy vepra të tjera në KPMV, të cilat kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe dhunës seksuale, *Jeta jashtëmartesore me fëmijë* -neni 260 (neni aktual 197) dhe neni 166 (neni aktual 418g)-*Tregëtia me fëmijë*.

Vepra penale *Jeta jashtëmartesore me fëmijë* është paraparë në nenin 260 në kapitullin e 23-të të veprave penale kundër martesës, familjes dhe rinisë.Në paragrafin e parë nuk përfshihet fëmija që nuk i ka mbushur 14 vjet, siç është në nenin aktual 197, por fëmija që nuk i ka mbushur 16 vjet: "personi i rritur i cili jeton në bashkësi jashtëmartesore me fëmijë që nuk i ka mbushur 16 vjet, nëse nuk janë plotësuar veçoritëe ndonjë vepre tjetër penale për të cilën është paraparë dënim më i rëndë, do të dënohet me burgim prej 3 muaj deri në 3 vjet"(paragrafi 1). Me dënim të njejtë do të dënohet edhe ai i cili fëmijës që nuk i ka mbushur 16 vjet do t'i lejojë që të jetojë në bashkësi jashtëmartesore me person tjetër apo do ta shtyjë në këtë (paragrafi 2). Në paragrafin e tretë nuk propozohen ndryshime apo plotësime dhe mbetet i njejtë si në nenin aktual 197(i analizuar më lartë në punim). Në paragrafin e katërt me dënim në të holla apo burgim deri në 1 vjet do të dënohet "personi madhor i cili në kundërshtim me ligjin jeton në bashkësi jashtëmartesore me fëmijë që nuk i ka mbushur 16 vjet"(paragrafi 4).Ndjekja e veprës nga paragrafi 4 i këtij neni merret me propozim.(paragrafi 5).

Vepra penale "*Tregëtia me fëmijë*" në propozim Kodin e ri Penal është paraparë në nenin 166 (neni aktual 418-g) ku parashihen ndryshime dhe plotësime përmbajtësore, dënimet me burgim mbeten deri më së paku 10 vjet, ndërkaq edhe në këtë nen fëmija viktimë i kësaj vepre propozohet të jetë fëmija që nuk i ka mbushur 15 vjet."Ai që rekruton, transporton, transferon, blen, shet ose ofron për shitje, përvetëson, siguron, strehon ose pranon një

---

⁹⁵Versioni punues i grupit nga 28.04.2022 me numra të rregulluar, me inkorporimin e dënimeve të reja të rishikuara, propozim ndryshimet e fundit të KP nga MD nga korriku 2021 dhe ndryshimet e dala nga seancat e izoluara në Veles më 30.09-2.10.2021 dhe në Shkup më 07.12.2021 dhe më 28.04.2022.

fëmijë për qëllime eksploatimi duke e përdorur atë për punë të detyruar ose si shërbyes, lypës ose e shfrytëzon për qëllime të veprimtarisë së ndaluar me ligj, siç janë: skllavëria, martesë e detyruar, fekondimi i detyruar, birësimi i paligjshëm ose zhatja e pëlqimit si ndërmjetës për adoptimin e një fëmije, transplantimi i paligjshëm i pjesëve të trupit të njeriut, dënohet me burgim me më së paku 4 vjet” (paragrafi 1). Nëse vepra nga paragrafi (1) i këtij neni është kryer me qëllim të shfrytëzimit duke e përdorur atë për aktivitete seksuale për kompensim në të holla ose për forma të tjera të shfrytëzimit seksual, prodhimin e materialeve me paraqitjen e keqpërdorimit seksual të fëmijës,” kryerësi do të dënohet me burgim së paku 8 vjet”(paragrafi 2). Forma më e rëndë e kryerjes së kësaj vepre edhe mëtej përshkruhet në paragrafin e tretë : “Ai që veprën nga paragrafët (1) dhe (2) të këtij neni e kryen me forcë, kanosje të rëndë, me lajthitje ose me formë tjetër të detyrimit, rrëmbimit, mashtrimit, duke keqpërdorur pozitën ose gjendjen e shtatzënisë, pafuqinë ose paaftësinë fizike e mendore të tjetrit, ose duke dhënë ose marrë para ose përfitime të tjera me qëllim të marrjes së pëlqimit të një personi që ka kontroll mbi një person tjetër, ose vepra është kryer ndaj një fëmije që nuk e ka mbushur moshën 15 vjeç, dënohet me të paktën 10 vjet burgim(paragrafi 3). Këtij neni propozuesi ka paraparë shtimin e 3 paragrafëve tjerë për dallim nga paragrafët e nenit aktual 418g, për format e veçanta të kryerjes së kësaj vepre me ndyshime përmbajtësore nga neni aktual 418g dhe dënimet e parapara prej 4 deri në 10 vjet burgim: “Ai që shfrytëzon ose ia mundëson tjetrit të shfrytëzojë shërbime seksuale ose lloj tjetër të eksploatimit nga fëmija për të cilin e ka ditur ose ka qenë i detyruar ta dijë se është viktimë e tregtisë me njerëz, dënohet me burgim me më së paku 8 vjet” (paragrafi 4). “Ai që e kryen veprën nga paragrafi (4) i këtij neni ndaj fëmijës që nuk i ka mbushur 15 vjet, dënohet me së paku 10 vjet burgim”(paragrafi 5). “Ai që me qëllim të kryerjes së veprës nga paragrafët (1), (2) dhe (3) të këtij neni konfiskon ose asgjëson letërnjoftimin, pasaportën ose dokument tjetër identifikimi do të dënohet me më së paku 4 vite burgim”(paragrafi 6). Nëse veprën penale nga paragrafët (1), (2), (3), (4) dhe (5) të këtij neni e kryen zyrtari gjatë kryerjes së detyrës, dënohet me më së paku 10 vjet burgim(paragrafi 7). Ndërkohë që dhënia e pëlqimit nga fëmija për veprimet nga paragrafët (1) dhe (2) të këtij neni, mbetet irelevante për ekzistimin e veprës penale(paragrafi 8). Fëmija viktimë e trafikimit me qenie njerëzore nuk do të dënohet në rastet kur ligji parasheh dënimin e fëmijës, kur kryerësi i veprës penale e ka detyruar të kryejë një vepër, nëse sjellja e tij është pasojë e drejtpërdrejt e pozicionit të tij si viktimë (paragrafi 9). Nëse veprën nga ky nen e

kryen personi juridik, do të dënohet me dënim me të holla(paragrafi 10).Patundshmëria e shfrytëzuar dhe gjësendet si dhe mjetet e transportit të përdorura për kryerjen e veprës do të merren(paragrafi 11).⁹⁶

3. Të dhënat statistikore për veprën penale të abuzimit seksual të fëmijëve në RMV

Pasqyrën statistikore rreth përhapjes respektivisht manifestimit të veprës penale të abuzimit seksual të fëmijëve në RMV në këtë punim do ta paraqesim duke u mbështetur në disa burime që janë në dispozicion.

Fillimisht i jemi referuar të dhënave nga Enti Shtetëror i Statistikave të Republikës së Maqedonisë së Veriut, ku kemi marrë të dhënat nga Raportet e Entit prej vitit 2016 e deri në vitin 2020. Në këtë raport janë pasqyruar të dhënat numerike për personat e dënuar për veprën penale nga neni 188 i Kodit Penal si dhe llojin dhe lartësinë e dënimit që u është shqiptuar.

Sa i përket hulumtimeve kombëtare mund të themi se ato janë sporadike dhe të pakta. Një hulumtim më gjithëpërfshirës dhe serioz është publikuar në dhjetor të vitit 2010 dhe është realizuar nga Instituti i Studimeve Sociologjike, Politike dhe Juridike pranë Universitetit “Shën Kirili dhe Metodi” i përkrahur nga Zyra e UNICEF-it në Shkup e që quhet “Të braktisur e të damkosur, Analiza e gjendjes: Abuzimi seksual ifëmijëve”.

Ndërkaq, në vitin 2012 kemi edhe publikimin e një Raporti të Avokatit të Popullit të RMV-së lidhur me hulumtimin e realizuar për manifestimin e abuzimit seksual dhe eksploatimit seksual të fëmijëve në RMV. Ky raport është i fundit i këtij lloji gjatë 10 viteve të fundit në të cilin janë prezantuar të dhënat statistikore nga hulumtimi i realizuar nga ky institucion për çështjen në fjalë.

Të gjitha këto raporte dhe të dhëna janë shqyrtuar dhe pasqyruar në vijim.

---

⁹⁶*Versioni punues i grupit nga 28.04.2022 me numra të rregulluar, me inkorporimin e dënimeve të reja të rishikuara, propozim ndryshimet e fundit të KP nga MD nga korriku 2021 dhe ndryshimet e dala nga seancat e izoluara në Veles më 30.09-2.10.2021 dhe në Shkup më 07.12.2021 dhe më 28.04.2022.*

3.1 Të dhënat nga Enti Shtetëror i Statistikave të RMV-së

Gjykuar sipas raporteve statistikore (tabela të paraqitura më poshtë) në Republikën e Maqedonisë së Veriut, shkalla relativisht e lartë e veprave penale të abuzimit seksual të fëmijëve shtron nevojën e domosdoshme për aplikimin e masave të nevojshme për parandalimin e këtyre veprave penale. Statistikat të cilat do t'i pasqyrojmë më poshtë japin një pasqyrë të kufizuar të përmasës së përhapjes së këtyre krimeve sepse këto të dhëna flasin vetëm për numrin e veprave penale dhe numrin e kryerësve dhe nuk kemi pasqyrë të plotë të numrit të viktimave apo të recidivizmit të kryerësve të këtyre veprave penale. Andaj, të dhënat paraqesin vetëm një fragment të mozaikut të përgjithshëm të pedofilisë në RMV.

Në vazhdim kemi paraqitur të dhënat statistikore të marra nga Enti Shtetëror i Statistikave të Republikës së Maqedonisë së Veriut për periudhën pesë vjeçare, 2016-2020, duke pasqyruar të dhënat për numrin e personave të akuzuar, numrin e personave të dënuar me burgim, si dhe sanksionin e shqiptuar përkatësisht lartësinë e dënimit me burgim për veprën penale “Sulm seksual ndaj fëmijës që nuk ka mbushur moshën 14 vjeçare” (neni 188 i KPMV- së)⁹⁷.

Kështu, sa i përket veprës penale “Sulm seksual ndaj fëmijës nën moshën 14 vjeçare” në Republikën e Maqedonisë së Veriut për periudhën prej 2016-2020, siç mund të shihet edhe në tabelën 1, kemi 60 persona të akuzuar prej të cilëve 44 janë dënuar me burgim. Në vitin 2016 kemi gjithsej 14 persona të akuzuar prej të cilëve 10 janë dënuar me burgim, në vitin 2017 kemi 12 persona të akuzuar prej të cilëve 9 janë dënuar me burgim, në vitin 2018 kemi 20 persona të akuzuar prej të cilëve 16 janë dënuar me burgim, në vitin 2019 kemi gjithsej 3 persona të akuzuar prej të cilëve 2 me burgim dhe në vitin 2020 kemi 11 persona të akuzuar prej të cilëve 8 me burgim.

Këto të dhëna do të dukeshin si në vijim: (Tabela 1)

---

⁹⁷Enti Shtetëror i Statistikave të Republikës së Maqedonisë së Veriut, Available on: <http://www.stat.gov.mk>, i hapur në maj 2022

Tabela 1

Vepra penale “Sulm seksual ndaj fëmijës që nuk ka mbushur moshën 14 vjeçare”

Të akuzuarit dhe të dënuarit	Viti: 2016	Viti: 2017	Viti: 2018	Viti: 2019	Viti: 2020
Të akuzuar:	14	12	20	3	11
Të dënuar:	10	9	16	1	8

Sa i përket lartësisë së dënimit me burgim, që ilustruhet në tabelën 2, që u është shqiptuar personave të dënuar, shohim një tendencë të rritjes së kohëgjatjes së shqiptuar të dënimit me burg prej vitit 2016 e deri në vitin 2020. Kështu, në vitin 2020 kemi madje 2 persona të dënuar me 20 vite burgim për veprën penale “Sulm seksual ndaj fëmijës që nuk ka mbushur moshën 14 vjeçare” (neni 188 i KPMV- së). Gjithashtu është evidente se ka vetëm një rast të dënimit me burg prej 6 muaj deri në 1 vjet, ndërkohë që dominuese janë shqiptimet e dënimit prej 5 deri në 10 vjet me gjithsejt 14 të dënuar dhe prej 10 deri në 15 vjet burgim për gjithsejt 13 të dënuar me burg.⁹⁸

Në vitin 2016 kemi 1 person të dënuar me burgim me kohëgjatje prej 10-15 vjet, 6 persona me burgim prej 5-10 vjet, 1 person me burgim prej 3-5 vjet, 1 person me burgim prej 2 - 3 vjet dhe 1 person me burgim prej 1-2 vjet. Ndaj këtyre personave nuk është shqiptuar dënim alternativ apo masë e sigurisë.

Në vitin 2017 kemi 3 persona me burgim me kohëgjatje prej 10-15 vjet, 2 persona me burgim prej 5-10 vjet dhe 3 persona me burgim prej 3-5 vjet, 1 personi i është shqiptuar aktakuzë refuzuese, 1 person tjetër është liruar nga aktakuza dhe ndaj 1 personi është shqiptuar masa e sigurisë “Trajtim i detyrueshëm psikiatrik dhe ruajtje në institucion shëndetësor”.

Në vitin 2018 kemi 1 person të dënuar me burgim me kohëgjatje prej 20 vitesh burgim, 6 persona me burgim prej 10-15 vjet, 3 persona me burgim prej 5-10 vjet, 3 persona të tjerë

⁹⁸Enti Shtetëror i Statistikave të Republikës së Maqedonisë së Veriut, Available on: <http://www.stat.gov.mk>, hapur në maj 2022

me burgim prej 3-5 vjet dhe 2 persona me burgim me 6 muaj deri në 1 vjet. Në statistikën e këtij viti qëndron edhe e dhëna se 2 persona janë liruar nga aktakuza, 1 person ka aktgjykim të bazuar në pranimin e fajësisë dhe 1 personi i është ndërprerë procedura e aktgjykimit.

Në vitin 2019 kemi 2 persona të dënuar me burgim prej 10-15 vjet, 1 person ka patur aktgjykim refuzues, ndaj 1 personi tjetër është shqiptuar masa e sigurisë “Trajtim i detyrueshëm psikiatrik dhe ruajtje në institucion shëndetësor” ndërsa 1 personi tjetër i është dhënë aktgjykimi në bazë të një propozim marrëveshjeje.

Në vitin 2020 kemi 2 persona të dënuar me burgim me kohëzgjatje prej 20 vitesh, 1 person me burgim prej 10-15 vitesh, 3 persona me burgim prej 5-10 vjet dhe 3 persona me burgim prej 3-5 vjet, 1 person është liruar nga aktakuza, 1 person ka patur aktgjykim për lëshimin e fletëarrestit shtëpiak dhe 1 person ka patur aktgjykim refuzues.⁹⁹

Në vazhdim po e paraqesim pasqyrën e të dënuarve për pesë vite, nga viti 2016-2020, të paraqitura në tabelën 2.

Tabela 2

Lista e dënimit me burgim të shqiptuar:

Kohëzgjatja e dënimeve me burgim	Viti: 2016	Viti: 2017	Viti: 2018	Viti: 2019	Viti: 2020
Dënimi me burgim -20 vjet			1		2
Dënimi me burgim-10-15 vjet	1	1	6	2	1
Dënimi me burgim-5-10 vjet	6	2	2		3
Dënimi me burgim-3-5 vjet	1	1	3		3
Dënimi me burgim-2-3 vjet	1				
Dënimi me burgim-1-2 vjet	1				
Dënimi me burgim-6 muaj-1 vjet			2		

Nëse i analizojmë këtë të dhëna, duke e patur parasysh se për 5 vite ka 60 persona të akuzuar dhe 44 të dënuar me burgim, mund të nxjerrim si konkluzion se kemi një rrënie të

⁹⁹Enti Shtetëror i Statistikave të Republikës së Maqedonisë , Available on: <http://www.stat.gov.mk>, i hapur në maj 2022

dukshme të kryerjes së kësaj vepre penale prej vitit 2016 deri në vitin 2020. Ulja e numrit të rasteve të sulmit seksual ndaj fëmijës që nuk ka mbushur moshën 14 vjeçare ,mund t'i atribuohet edhe ndryshimeve ligjore që u bënë në legjislacionin penal të Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Vlen për t'u theksuar se në Raportet vjetore të Entit Shtetëror të Statistikave mungon e dhëna (kolona) e masës së katërt të sigurisë që e kemi në Kodin Penal që është "Trajtimi mjekësor farmakologjik" (kastrimi kimik) masë kjo e cila është pjesë e legjislacionit tonë që nga viti 2014 dhe mund t'u shqiptohet pikërisht kryerësve të veprës penale nga neni 188. Sipas zyrtarëve të Entit Shtetëror të Statistikave , të kontaktuar në maj të vitit 2022, kjo masë nuk është inkorporuar krahas masave të tjera siguroese sepse nga gjykatat nuk ka të dhëna për aplikimin e "Trajtimit mjekësor-farmakologjik"(kastrimin kimik) dhe Enti Shtetëror i Statistikave e konsideron se nuk ka ndodhur një veprim i këtillë, andaj edhe nuk është e inkorporuar si masë në Raportet vjetore.

3.2. Analiza e gjendjes: Abuzimi seksual i fëmijëve" Të braktisur e të damkosur"

Për abuzimin seksual të fëmijëve nuk ka hulumtime të mjaftueshmenë vendin tonë. Për më shumë, nuk ekzistojnë të dhëna ose vlerësime zyrtare shtetërore për abuzimin seksual të fëmijëve. Në Republikën e Maqedonisë së Veriut, në vitin 2008 është formuar një Trup Nacional Koordinues i cili e ka hartuar të ashtuquajturin- Plan aksional për luftimin e abuzimit seksual të fëmijëve dhe pedofilisë.

Ky hulumtim është njëri ndër rezultatet e Planit Aksional ndërministror. Hulumtimi është financuar nga UNICEF- i, ndërsa është realizuar nga Instituti i Studimeve Sociologjike, Politike dhe Juridike (ISSPJ), që është pjesë përbërëse e Universitetit "Shën Kirili e Metodi" - Shkup. Hulumtimi në terren ishte realizuar nga qershori deri në dhjetor të vitit 2009 ndërkaq u publikua në dhjetor të vitit 2010.¹⁰⁰ Meqë është hulumtimi i vetëm i kësaj natyre

---

¹⁰⁰Çaçeva, V., & Mirçeva, S. (2010). *Të braktisur e të damkosur:: Analiza e gjendjes : Abuzimi seksual i fëmijëve. Shkup: Zyra e UNICEF-it.*

në vendin tonë, është e arsyeshme që të shpalosim disa nga të dhënat dhe rezultatet e këtij hulumtimi, me qëllim që të shpalosim se në çfarë shkalle është e përhapur vepra penale e abuzimit seksual të fëmijëve në Republikën e Maqedonisë së Veriut dhe cilat janë karakteristikat kryesore të kësaj dukurie. Kryesisht, kemi pasqyruar qëllimin e këtij hulumtimi, të gjeturat lidhur me karakteristikat e fëmijëve-viktima të abuzimit seksual, karakteristikat e kryerësve të këtyre veprave penale, si dhe të dhënat lidhur me reagimin e insitucioneve përkatëse në rastet kur kanë pasur të bëjnë me abuzim seksual të fëmijëve përkatësisht këtu flasim për reagimin e Qendrës për punë dhe politikë sociale, gjykatave etj.

Ky studim është hartuar për të analizuar të dhënat mbi përmasën dhe dinamikën si dhe manifestimin e abuzimit seksual të fëmijëve në vend. I identifikon në mënyrë të saktë karakteristikat tipike të fëmijëve-viktima dhe profilet e autorëve të krimit. Më tej jepen informacione për kapacitetet aktuale të institucioneve shtetërore për mbrojtjen e fëmijëve nga abuzimi seksual në vend. Përkatësisht, hulumtimi i ka pasur këto dy qëllime specifike:

- a) Të identifikohen politikat vijuese të praktikave të sistemit të mbrojtjes së fëmijëve në vendin tonë në raport me abuzimin seksual të fëmijëve; dhe
- b) Të bëhet vlerësimi i kapaciteteve institucionale aktuale që fëmijët të mbrohen nga abuzimi seksual.

Të dhënat që janë analizuar dhe që janë paraqitur në këtë hulumtim janë marrë nga tre burime kryesore:

1. 105 dosje për fëmijët që kanë qenë viktima të abuzimit seksual nga qendrat e punës sociale nëpër gjithë vendin për periudhën janar 2004-qershor 2009.
2. Vendimet gjyqësore për 231 persona të akuzuar për abuzim seksual të fëmijëve, të gjykuar në gjykatat themelore në gjithë vendin në periudhën janar 2004-qershor 2009.
3. 25 fokus-grupe me pjesëmarrës të institucioneve konkrete, të përbëra nga 247 profesionistë të shkollave fillore, të kopshteve të fëmijëve, të qendrave të punës sociale, të policisë dhe të sektorit të shëndetësisë. Diskutimet me fokus-grupe u zhvilluan në periudhën shtator-nëntor 2009.

Përveç kësaj, janë shqyrtuar dhe analizuar edhe të dhënat penale të Entit Statistikor për periudhën 1988-2008 dhe është bërë një pasqyrë e kornizës aktuale ligjore.¹⁰¹

Sa i përket karakteristikave të fëmijëve që janë abuzuar, analiza e të dhënave të rasteve që janë evidentuar në qendrat e punës sociale rezulton se 35 raste të tilla janë regjistruar në QPS gjatë vitit 2008. Shumica e fëmijëve që janë abuzuar seksualisht janë vajza. Në ekzemplarin e QPS-ve vërehet se në 78% të rasteve ato viktimat kanë qenë vajza, ndërsa po ashtu 90 % e vendimeve gjyqësore kanë përfshirë vajza. Dosjet e QPS-ve flasin se fëmijët e regjistruar të gjinisë femërore janë viktimat më të shumta llojeve të abuzimit seksual në krahasim me fëmijët e gjinisë mashkullore.

Mosha e fëmijëve të abuzuar seksualisht, të përfshirë me këtë studim, është ndërmjet 4 dhe 18 vjeç. Si në dosjet e QPS-ve ashtu edhe në vendimet gjyqësore shihet se shumica e rasteve janë fëmijë të moshës 10-13 vjeç: në 52% të rasteve në QPS dhe në 47% të vendimeve gjyqësore. Ndonëse vajzat janë më të përfaqësuara si viktimat të regjistruara në numrin e përgjithshëm të fëmijëve viktimat të abuzimit seksual, megjithatë djemtë e vegjël të moshës nën 6 vjeç janë më shpesh viktimat të abuzimit seksual në krahasim me femrat e kësaj moshe: 24% djem përballë 4% vajza. Më tej, me rritjen e moshës (pas moshës 10 vjeç) rreziku i abuzimit seksual rritet te vajzat. 77% e të gjitha vajzave janë më të moshuara se 10 vjeç, ndërsa 57% e të gjitha viktimave djem janë të moshës deri në 10 vjeç.

Ndonëse pjesa më e madhe e rasteve të QPS-ve përfshijnë fëmijë të përkatësisë etnike maqedonase, grupi më i lëndueshëm etnik janë fëmijët romë, ndërsa rastet më pak të pranishme janë fëmijët e përkatësisë etnike shqiptare.

Shumica e këtyre fëmijëve janë të lindur në bashkësi martesore (87%). Përqindja e fëmijëve viktimat që i kanë të dy prindërit gjallë është identike me numrin e dhënë më parë (87%). 69% e fëmijëve viktimat jetojnë me të dy prindërit. Megjithatë, te 31% e fëmijëve të tjerë ishte konstatuar se rreziku i abuzimit seksual rritet dukshëm aty ku fëmijët jetojnë vetëm me nënën ose me nënën dhe me njerkun, për dallim prej rasteve kur fëmijët jetojnë vetëm me babanë ose me babanë dhe me njerken.

---

¹⁰¹Çaçeva, V., & Mirçeva, S. (2010). *Të braktisur e të damkosur: Analiza e gjendjes: Abuzimi seksual i fëmijëve*. Shkup: Zyra e UNICEF-it.

Fëmijët viktime jetojnë në familje më të mëdha në krahasim me popullatën e përgjithshme. Jo rrallë ata janë nga familje që ballafaqohen me një varg problemesh të tjera, si: kushtet e dobëta të banimit (31%); papunësia e prindërve (në 25% të rasteve të dy prindërit janë të pa punë) dhe varësia nga marrja e rregullt e ndihmës sociale (34%). Dhuna në familje ishte vënë re në një të katërtën e këtyre familjeve.¹⁰²

Më se 89% e fëmijëve të regjistruar si viktime që janë në moshën shkollore ndjekin mësim të rregullt. Sjellja e fëmijëve në shkollë nuk është evidentuar si problematike dhe 80.5% e fëmijëve viktime ndjekin mësim të rregullt në shkollë.

Për shumicën e fëmijëve që janë abuzuar (92%) është raportuar se janë në gjendje të mirë shëndetësore, por për 9% prej tyre është raportuar se kanë dëmtime të caktuara mendore.

Sa i përket karakteristikave të kryerësve të këtyre veprave penale rezulton se shumica e autorëve të krimit(93%) ishin meshkuj. Në rastet kur për këtë vepër janë akuzuar femrat, ato femra më rrallë janë akuzuar si autore të drejtpërdrejta të krimit dhe shumë më shpesh si bashkëpjesëmarrëse ose ndihmëse të meshkujve, më shpesh në rastet e jetës jashtëmartesore me të mitur.

Shumica e autorëve të krimit (32%) kur e kanë kryer veprën penale kanë qenë të moshës 18-24 vjeç. Megjithatë, 27 % e tyre kanë qenë në moshën 31-40 vjeç, ndërsa 30% e tyre kur e kanë kryer veprën penale kanë qenë të moshës mbi 40 vjeç. Në raport me autorët e krimit që kanë qenë në moshë më të re, 9 prej tyre edhe vetë kanë qenë të moshës nën 18 vjeç. Përbërja etnike e personave të dënuar për abuzim seksual të fëmijëve dëshmon se ata mund të jenë nga të gjitha bashkësitë etnike të cilët jetojnë në vend.

Karakteristikë që vihej re ishte niveli relativisht i ulët i arsimimit i autorëve të krimit: 20% e tyre pohonin se nuk kanë kurrfarë arsimimi dhe andaj janë analfabetë, ndërsa 52% e tyre kishin të mbaruar vetëm shkollë fillore.

Sa i përket statusit familjar thuajse gjysma e autorëve të krimit (45%) janë të martuar, kanë qenë të martuar ose kanë jetuar në bashkësi jashtëmartesore. Të dhënat e

---

¹⁰²Çaçeva, V., & Mirçeva, S. (2010). *Të braktisur e të damkosur: Analiza e gjendjes: Abuzimi seksual i fëmijëve*. Shkup: Zyra e UNICEF-it.

disponueshme po ashtu flasin se së paku gjysma e autorëve të krimit kanë qenë prindër të një ose dy fëmijëve.

Shumica e personave që janë gjykuar për abuzim seksual të fëmijëve (83%) këtë veprë e kanë bërë për herë të parë.

Vepra penale që më së shpeshti haset në rastet e dosjeve nga QPS-të dhe nga vendimet gjyqësore që u përdorën për këtë hulumtim, ishte vepra penale e “Sulmit seksual ndaj fëmijës së moshës nën 14 vjeç”: në 63% të rasteve në QPS dhe në 43% në vendimet gjyqësore. Në dosjet e QPS-ve nuk kishte raste të veprave penale për jetë jashtëmartesore me person të mitur, edhe pse ato raste përfshinin 42% të vendimeve gjyqësore. Në shumicën e rasteve të evidentuara bëhej fjalë për abuzim: 37% të rasteve të QPS-ve dhe 46% të vendimeve gjyqësore janë me penetrim vaginal, anal dhe/ose oral. Në vendimet gjyqësore theksohet se në 40 % të rasteve autori i krimit ka përdorë dhunë fizike dhe/ose kërcënim për dhunë fizike. Në 35.5 % të rasteve autorët e krimit janë shërbyer me mënyra të tjera të realizimit të ndikimit ndaj fëmijës viktimë që ashtu ta kryejnë veprën e tyre të ligë ose që ta heshtin fëmijën.

Edhe pse dominon kategoria e autorëve të krimeve që evidentohen se kanë kryer abuzim seksual njëherë (59%), prapëseprapë një e katërta e personave të dënuar (25%) i kanë abuzuar viktimat më shumë se pesë herë.

Sipas rezultateve të hulumtimit,¹⁰³ në më shumë se gjysmën e rasteve (51%) autori i krimit është zbuluar menjëherë pas kryerjes së parë të veprës penale, ndërsa në 27% të rasteve autori i krimit është zbuluar në gjashtë muajt e parë.

Të dhënat e dosjeve të QPS-ve dhe të vendimeve gjyqësore dëshmuar se fëmijët janë të rrezikuar me abuzim seksual nga njerëz të njohur për ta, pra nga mjedisi i tyre i afërt. Në raport me rastet që janë evidentuar në QPS, 37 % e rasteve janë me fëmijë që janë abuzuar nga babai i tyre ose nga një farefis i afërt, shpeshherë në shtëpinë e tyre, ndërsa në vendimet gjyqësore ato raste janë të pranishme me 18 %. Në vetëm 12.5 % të rasteve të QPS-ve dhe në 12% të vendimeve gjyqësore autori i krimit ka qenë i panjohur për fëmijën.

---

¹⁰³Çaçeva, V., & Mirçeva, S. (2010). *Të braktisur e të damkosur: Analiza e gjendjes : Abuzimi seksual i fëmijëve. Shkup: Zyra e UNICEF-it.*

Përveç këtyre të dhënave relevante, në këtë hulumtim është evidentuar edhe reagimi përkatës i institucioneve në rastet kur i kanë trajtuar këto vepra penale. Kështu sai përket punës së gjykatave në shumë raste nuk janë zbatuar përjashtimet e publikut gjatë procesit gjyqësor që ka për qëllim që fëmija dëshmitar të mbrohet. Në 60% e rasteve është lejuar prania e opinionit në gjykatë dhe në 60 % e rasteve opinionit nuk është përjashtuar kur është kërkuar nga fëmija të dëshmojë para gjykatës një ose dy herë gjatë seancës kryesore gjyqësore. Moshë e fëmijës nuk përbën kurrfarë dallimi: nga fëmijët më të vegjël shpesh është kërkuar të dëshmojnë publikisht.

Sa i përket kohëzgjatjes së procedurave gjyqësore, është evidentuar se në gjysmën e rasteve procedurat gjyqësore (nga dorëzimi i aktakuzës e deri te vendimi përfundimtar) janë kryer në afat prej 4 muajsh. Megjithatë disa raste janë shtyrë për një periudhë më të gjatë kohore, ashtu që 20 % e procedurave gjyqësore kanë zgjatur tërë vitin.

Në gjithsej 63% të rasteve autori i krimit ose nuk është arrestuar (me paraburgim) derisa është pritur vendimi gjyqësor (58%) ose është liruar para se të merret vendimi përfundimtar gjyqësor (5%). Këtu bien rastet kur i pandehuri ka qenë baba i fëmijës, ndërsa vepra penale ka qenë sulm seksual ndaj fëmijës që nuk i ka mbushur 14 vjet.

Sa i përket dënimeve të shqiptuara, vlen të theksohet se edhe në këtë hulumtim është vënë re se shumica e dënimeve të shqiptuara ndaj autorëve të krimit dëshmojnë se është zbatuar një politikë lehtësuese penale, sepse në shumicën e rasteve nuk është shqiptuar dënimi i paraparë maksimal. Madje janë shqiptuar dënime më të vogla në raport me dënimet minimale që janë paraparë për këto vepra penale.

Në këtë hulumtim është marrë në konsideratë edhe roli i Qendrës për Punë dhe Politikë Sociale (QPS) ku është konstatuar se gjatë periudhës së zbatimit të hulumtimit, shumica e njoftimeve/udhëzimeve në lidhje me abuzimin seksual të fëmijëve në QPS janë marrë nga policia (83%), ndërsa përfaqësuesit e QPSK-ve kanë qenë të inkuadruar në intervistimin e përbashkët të fëmijëve në 71% të rasteve. Përveç kësaj, pothuajse prej gjysmës së fëmijëve të abuzuar është kërkuar që të bëjnë përshkrimin e abuzimit të cilin e kanë përjetuar, së paku dy herë. Roli kryesor i QPS-ve ka qenë që të dorëzojnë informacione në polici ose në gjykata dhe vetëm në 9.5% të rasteve ekzistojnë dëshmi se QPS-të kanë

vazhduar të inkuadrohen në sigurimin e mbrojtjes sociale për fëmijën ose me ndonjë lloj tjetër të ndihmës pas përfundimit të gjykimit.

Është konstatuar se QPS-të kanë mungesë serioze të kapaciteteve njerëzore dhe prandaj rekomandohet se duhet të zhvillohen standarde adekuate profesionale dhe procedura disiplinore, ngase mekanizmi i dhënies së llogarisë në sistemin aktual është konstatuar tejet i dobët.

Sa i përket reagimeve të profesionistëve me të cilët është diskutuar në fokus-grupe është konstatuar se në këto diskutime është theksuar mungesa e qasjes sistemore ndaj abuzimit seksual të fëmijëve nga institucionet që duhet të jenë në gjendje t'i identifikojnë dhe t'u përgjigjen dyshimeve për abuzim seksual të fëmijëve.

Të punësuarit në këto institucione shpeshherë nuk disponojnë me njohuri dhe shkathtësi të mjaftueshme dhe nuk janë të trajnuar se si t'i identifikojnë dhe si t'u përgjigjen rasteve të abuzimit seksual të fëmijëve. Nuk ekzistojnë protokolle të koordinimit ndërmjet institucioneve (agjencive) për mënyrën e të vepruarit në rast të dyshimeve për abuzim seksual të fëmijëve. Madje, të punësuarit frikësohen nga hakmarrja nëse identifikojnë abuzim të tillë edhe kur e udhëzojnë fëmijën në polici ose në QPS. Si përgjigje ndaj këtij konstatimi duket të jetë edhe miratimi më pas i Protokollit për bashkëpunim midis institucioneve kompetente në rast të abuzimit seksual të fëmijëve dhe pedofilisë në RMV ku koordinohen aktivitetet dhe obligimet e të gjitha institucioneve përkatëse që mund të ballafaqohen me raste të këtilla.

3.3. Raporti i Avokatit të Popullit të RMV-së nga hulumtimi i realizuar për manifestimin e abuzimit seksual dhe eksploatimit seksual të fëmijëve

Gjatë periudhës prej 01.01.2008 deri më 30.06.2011, me iniciativë të Avokatit të Popullit të Republikës së Kroacisë dhe në mbështetje financiare të Avokatit të Popullit të Norvegjisë, Avokati i Popullit i RMV-së ka realizuar hulumtim gjithëpërfshirës lidhur me manifestimin e abuzimit seksual të fëmijëve dhe eksploatimit seksual të tyre, i cili është publikuar në vitin 2012. Ky hulumtim është i fundit i këtij lloji në RMV dhe ka një rëndësi të veçantë.¹⁰⁴

Qëllimi i hulumtimit ishte grumbullimi i të dhënave nga të gjitha organet dhe institucionet relevante me qëllim të përcaktimit të gjendjes faktike me abuzimin seksual dhe eksploatimin seksual të fëmijëve në Republikën e Maqedonisë së Veriut. Përmes këtij hulumtimi duhej të merreshin informata për mënyrën e perceptimit dhe kuptimit të këtij abuzimi të fëmijëve nga profesionistë në organet kompetente, nëse personat profesionistë të cilët veprojnë në lidhje me këtë abuzim të fëmijëve janë të pajisur me dije dhe shkathtësi për ta identifikuar shfrytëzimin, abuzimin dhe eksploatimin e fëmijëve. Me hulumtimin duhej të përcaktohej nëse dhe sa masa parandaluese janë paraparë për parandalimin dhe reduktimin e kësaj dukurie dhe cili është efikasiteti i tyre dhe në çfarë mase ndërmerren masa për mbrojtje dhe rehabilitim të fëmijëve-viktima të këtij abuzimi. Po ashtu, me këtë hulumtim duhej të siguroheshin të dhëna se cilat janë shkaqet për shfaqjen e këtij abuzimi të fëmijëve, cilat kategori të fëmijëve janë më së shpeshti viktima, si dhe nëse politika normative ndëshkuese mundëson veprim parandalues, ndëshkim përkatës të kryerësve dhe parandalimin e personave tjerë për të kryer abuzim të këtyllë mbi fëmijët. Hulumtimi është kryer në mbarë Republikën e Maqedonisë së Veriut dhe është bazuar mbi të dhënat, masat dhe rekomandimet e të gjitha organeve kompetente (të gjitha gjykatat kompetente, prokuroritë publike, qendrat për punë sociale, organet policore dhe organizatat joqeveritare).

Me qëllim të sigurimit të të dhënave për përhapjen e kësaj dukurie, për format e abuzimit seksual dhe eksploatimit seksual të fëmijëve dhe të dhënave të tjera të cilat janë të

---

¹⁰⁴Raporti i Avokatit të Popullit të RMKsë nga hulumtimi i realizuar për manifestimin e abuzimit seksual dhe eksploatimit seksual të fëmijëve, 2012, <http://ombudsman.mk/MK/broshuri.aspx>

rëndësishme për këtë çështje u dërguan pyetësorë me numër të madh të pyetjeve edhe atë pranë organeve kompetente (të gjitha qendrat për punë sociale, sektorët për punë të brendshme në mbarë Republikën, të gjitha prokuroritë themelore publike dhe të gjitha gjykatat themelore, si dhe organizatat joqeveritare të cilat merren me këtë problem). Të dhënat e pranuar janë analizuar dhe janë specifikuar konstatime dhe gjendje të caktuara.

Përveç kësaj, nga hartuesit e këtij raporti janë realizuar gjithsej edhe 4 intervista me fokus-grupe, me nga 6-15 pjesëmarrës, nga fusha sociale, arsimore, shëndetësore, gjyqësore, prokurori publike, Ministria e Punëve të Brendshme, organe dhe komisione nacionale, organizata joqeveritare. Intervista me fokus-grupet ishin me kohëzgjatje prej 120-180 minutash. Gjithashtu, për nevojat e hulumtimit janë mbajtur 5 intervista të detajuara me fëmijët-viktima të abuzimit seksual. Intervistat e detajuara u mbajtën nga psikologu me përvojë në punën me viktima të dhunës në familje dhe lloje tjera të dhunës në sektorin joqeveritar.

Në bazë të analizës së përgjigjeve të pranuar sipas pyetjeve të përgjithshme të parashtruara në pyetësorë, pranë të gjitha organeve dhe organizatave të përfshira, mund të konstatohet si vijon:

-Organet kompetente në mënyrë të pamjaftueshme e kuptojnë nocionin eksploatim seksual dhe abuzim seksual të fëmijëve dhe nuk i kuptojnë të gjitha llojet e mundshme të keqpërdorimit dhe shfrytëzimit të këtillë të fëmijëve;

-Në kontekst të profilit të fëmijëve-viktima të eksploatimit seksual dhe abuzimit seksual të fëmijëve, më shpesh hasen vajza, por nuk mund të shpërfilllet edhe numri i djemve. Gjithashtu, sipas të gjitha organeve, si viktima më së shpeshti paraqiten fëmijët e moshës nga 14 deri më 16 vjeç, ndërsa në numër më të vogël paraqiten edhe fëmijët e moshës më të vogël. Më së shpeshti viktimat janë të nacionalitetit maqedonas dhe romë, me arsim fillor ose pa arsimim dhe se rrjedhin nga familje të varfëra, disfunktionale, konfliktuoze dhe familje në vështirësi sociale, ndërsa një pjesë e vogël edhe e familjeve ku ka dukuri të dhunës në familje;

-Si kategori të fëmijëve, të cilët janë më të ekspozuar në rrezikun për t'u bërë viktima, janë fëmijët pa prindër dhe kujdes prindëror përkatësisht fëmijët e neglizhuar, fëmijët në rrugë,

fëmijët përdorues të drogës, fëmijët e varfër dhe fëmijët me probleme edukative-sociale, të cilët janë jashtë sistemit arsimor;

-Në lidhje me bashkëpunimin dhe koordinimin midis institucioneve, mund të konkludohet se ekziston bashkëpunim i mirë vetëm ndërmjet disa institucioneve (qendrave për punë sociale, policisë, organeve të jurisprudencës), por se nuk ka bashkëpunim përkatës me institucionet arsimore dhe shëndetësore dhe me organet e organizata tjera përkatëse, si dhe me pushtetin lokal, bashkëpunim dhe koordinim i cili është i domosdoshëm për luftimin e suksesshëm të këtyre dukurive dhe sigurimin e ndihmës dhe mbrojtjes së fëmijëve;

-U konstatua se Organet dhe organizatat kompetente në masë të pamjaftueshme marrin pjesë në programet për parandalim, të cilët kanë rol të rëndësishëm për pengimin dhe reduktimin e keqpërdorimeve dhe shpërfilljeve të cekura të fëmijëve. Personat profesionistë, të cilët punojnë me fëmijë, nuk janë sa duhet të trajnuar dhe të aftësuar për të drejtat e fëmijëve dhe për detektimin e të gjitha llojeve të cenimeve dhe keqpërdorimeve të të drejtave të fëmijëve, gjë që është e domosdoshme për parandalimin e drejtë dhe efikas, si dhe për mbrojtje dhe rehabilitim;

-Fëmijët, rrallë e denoncojnë vet veprën. Më së shpeshti këtë e bëjnë persona të tjerë ose rasti kuptohet në bazë të informatave tjera. Kjo sugjeron në nevojën për edukimin e fëmijëve për të drejtat e tyre, identifikimin e keqpërdorimeve të atyre të drejtave dhe inkurajimin për t'i denoncuar shkeljet dhe keqpërdorimet pranë organeve kompetente, për atë se ku dhe si mund t'i denoncojnë rastet e këtilla;

-Si supozim kryesor për veprim parandalues është edukimi i fëmijëve përmes sistemit arsimor, por edhe i prindërve, personave zyrtarë dhe publikut të gjerë përmes trajnimeve dhe tribunave të ndryshme edukative, programeve dhe fushatave të ndryshme mediatike. Po ashtu, si masë preventive, sipas organeve, është ndëshkimi më rigoroz i kryerësve, por edhe monitorimi dhe puna me ta në mënyrë që të mos e përsërisin veprën;

-Mekanizmat dhe mënyrat për parashikimin e rehabilitimit të viktimave nuk janë të mjaftueshme, përkatësisht të njëjtat nuk zbatohen në masë të mjaftueshme;

-Për ndërmarrjen e masave parandaluese, mbrojtëse ose rehabilituese, shpeshherë nuk paraqiten kushtet financiare, kadrovike dhe teknike në të gjitha organet dhe institucionet;

-Me qëllim të përcaktimit të shkaqeve të cilat sjellin deri te abuzimi seksual i fëmijëve, janë të domosdoshme hulumtime më të shpeshta. Konform të dhënave të pranuara nevojitet të ndërmerren masa për eliminimin ose reduktimin e shkaqeve të cilat shpiejnë në abuzime dhe shfrytëzime të këtilla të fëmijëve.

Ndërkaq, nga të dhënat statistikore të gjykatave dhe prokurorive publike, rezulton se vepra penale më e shpeshtë e abuzimit seksual të fëmijës është “Abuzimi seksual ndaj fëmijës”, pastaj vijon “Përdhunimi” dhe “Bashkësia jashtëmartesore me të mitur”. Rrjedhimisht, për numrin më të madh të veprave penale të cekura paraprakisht, më i madh është edhe numri i kallëzimeve penale të paraqitura në lidhje me të njëjtat, si dhe numri më i madh i personave që janë dënuar për këto vepra. Dënimi më i shpeshtë është dënimi me burgim, gjë që është pozitive, por për këto vepra janë shqiptuar edhe dënime në të holla, masa alternative dhe masa për siguri, edhe pse në numër të papërfillshëm. Është karakteristike se gjykatat dhe prokuroritë publike të cilave u janë kërkuar të dhëna lidhur me veprat penale të trafikimit me fëmijë, për qëllimet e këtij hulumtimi nuk kanë raportuar asnjë rast të tillë, edhe pse sipas informatave të Avokatit të Popullit një numër i madh i viktimave të kësaj veprë janë të mitur. Megjithatë, shifrat, të cilat i kanë dhënë gjykatat dhe prokuroritë publike, dallojnë shumë, si nga aspekti i veprave penale, kallëzimeve penale të paraqitura dhe personave të dënuar, e që mund të nxirret konkluzioni se nuk mbahet evidencë e drejtë dhe adekuate, sidomos në gjykata, sepse aty vërehen dallimet më të mëdha në aspekt të të dhënave nga prokuroritë publike, por edhe në aspekt të të dhënave të policisë. Në lidhje me të dhënat e prokurorive publike dhe policisë ato janë përafërsisht të njëjta me disa dallime të vogla. Në veçanti shqetëson fakti se numri më i madh i fëmijëve-viktima janë të popullatës rome, dhe nëse merret parasysh numri i përgjithshëm i popullatës rome që jeton në Republikën e Maqedonisë së Veriut krahasuar me numrin e bashkësive tjera etnike, mund të nxirret përfundimi se fëmijët romë janë viktimat më të shpeshta. Po ashtu, nga të dhënat në mënyrë të pakontestueshme mund të konstatohet se më së shpeshti viktimat janë me arsim fillor ose pa arsim të përfunduar fillor.

KAPITULLI III

TRAJTIMI MJEKËSOR FARMAKOLOGJIK SI MASË PARANDALUESE

NË RMV

1. Vështrime të përgjithshme rreth trajtimit mjekësor–farmakologjik (kastrimi kimik)

Krimi i abuzimit seksual të fëmijës është aq i rëndë sa që shumë njerëz kërkojnë dënim me vdekje për kryerësit e krimeve të këtilla. Mirëpo, dënimi i këtyre kryerësve me vdekje është ndalesë kushtetuese në shumë vende. Duke marrë parasysh shkallën e lartë të recidivizmit që është karakteristike te këto vepra penale nga njëra anë dhe diagnozën mjekësore të kryerësve të këtyre krimeve në anën tjetër, në shumicën e rasteve as dënimi me burgim ka dëshmuar se nuk është adekuat. Andaj ka qenë e domosdoshme gjetja e metodave dhe tretmaneve të tjera për trajtimin e këtyre personave siç është kastrimi kimik që është njëra nga 3 metodat e kastimit te njerëzit, përkaj kastimit kirurgjikal (fizik) dhe Nano kastimit¹⁰⁵.

Kastrimi është i njohur për publikun si formë e dënimit. Një ndër përdorimet e para të kastimit në SHBA ka ndodhur rreth viteve 1800 “kur skllëvërit u kastruan në mënyrë rutine si dënim nëse është dyshuar se kanë pasur lidhje me gratë e bardha”.¹⁰⁶ Nga mesi i shekullit XX kastrimi paraqitet si një lloj i përgjigjes legislative ndaj abuzuesve seksual për të ulur rrezikun nga përsëritja, respektivisht për të ulur rrezikun nga krimet e ardhshme seksuale, duke ndryshuar nivelin hormonal të abuzuesve seksual – qoftë përmes kirurgjisë apo përmes medikamentit (kimikisht) për të rregulluar sjelljet e tyre.¹⁰⁷ Në Evropë kastrimi në bazë të indikacioneve psikiatrike moderne për herë të parë është kryer në Zvicër në vitin 1892, kur një individ (imbecil) u shërua nga dhimbjet e tij nevralgjike të testikujve dhe

---

¹⁰⁵Ratkoceri V (2018) - ,Kastrimi kimik si sanksion-disertacion i doktoraturës – UEJL -

Tetovë, https://repository.seeu.edu.mk/sites/thesis/ThesisSharedDocs/DR_107190.pdf

¹⁰⁶Druhm, K. W. (1997). A welcome return to draconia: california penal law § 645, the castration of sex offenders and the constitution. 61 Alb. L. Rev. 285 1997-19, faqe 286

¹⁰⁷Scott, C., & Busto, E. d. (2009). Chemical and Surgical Castration’ in Richard G Wright (ed), Sex Offender Laws: Failed Policies New Directions. New York: Springer Publishing.fq.49

“hiperseksualitetit” të tij.¹⁰⁸Edhe nazistët e përdorën atë nga viti 1935 deri në vitin 1945 si një masë “siguruese” për të mbrojtur pastërtinë racore të Gjermanisë prej hebrenjve, romëve, homoseksualëve, të çmendurve dhe nga “të tjerët.”¹⁰⁹ Por, historiku i kastrimit, daton shumë më herët, madje që nga bota antike, edhe pse përdorimi i tij ka qenë për qëllime nga më të ndryshmet (e jo vetëm si dënim).

Sipas të gjitha gjasave, termi “kastrim” rrjedh prej fjalës latine *kastor*¹¹⁰ që edhe në gjuhën shqipe e ka kuptimin e fjalës *kastor*. Termi “kastrim kimik” përshkruan tretmanin mjekësor gjatë të cilit përdoren medikamente anti hormonale për të bllokuar lirim të hormoneve, duke rezultuar në uljen të nivelit të testosteronit dhe epshit seksual të meshkujt.¹¹¹ Testosteroni është një hormon i madh i asocuar me libido dhe funksionin seksual dhe shumë hulumtime kanë raportuar se abuzuesit e dhunshëm seksual kanë nivele më të larta të androgjenit sesa grupet e krahasimit jo të dhunshme dhe nivelet e androgjenit lidhen pozitivisht me të dyjat, edhe me dhunën e mëparshme edhe me ashpërsinë e agresionit seksual. Sidoqoftë, një lidhje e qartë e shkakut dhe efektit midis nivelit të testosteronit dhe abuzimit seksual mbetet e paqartë.¹¹²

Kastrimi kimik konsiston në dhënien e medikamentit në mënyrë periodike, zakonisht në formë të injeksionit, i cili shuan epshin seksual.¹¹³ Ndonëse mund të tingëllojë si diçka barbare, megjithatë është një nga format më të civilizuar të trajtimit që është shfrytëzuar ndaj dhunuesve seksual.¹¹⁴ Është thjeshtë një lloj i terapisë hormonale që largon epshin (dëshirën) seksual të dhunuesit.¹¹⁵ Siç do të shohim, megjithëse medikamentet rezultojnë me një prirje seksuale më të ulët, individët sërish mund të kenë ereksione dhe mund të

---

¹⁰⁸Heim, N., & Hirsch, C. J. (1979). *Castration for Sex Offenders: Treatment or Punishment? A Review and Critique of Recent European Literature*. *Archives of Sexual Behavior*, 8 (3), faqe 282

¹⁰⁹Chaney, V. T. (2006). *A Brief History of Castration: Second Edition (bot. i Kindle Edition)*. AuthorHouse. fq.4554-4555

¹¹⁰Silvani, M., Mondaini, N., & Zucchi, A. (2015). *Androgen deprivation therapy (castration therapy) and pedophilia: What's new*. *Archivio Italiano di Urologia e Andrologia* 222 2015; 87, 3 .Fq 222

¹¹¹Murray, J. B (1998). *California's Chemical Castration Law: A Model for Massachusetts?*. *Criminal and Civil Confinement*, [Vol. 24:729], fq732

¹¹²Lee, J. Y., & Cho, K. S. (2013). *Chemical Castration for Sexual Offenders: Physicians' Views*. *J Korean Med Sci*, 28, faqe171

¹¹³Kambovski, V. (2015). *Komentar na Krivicniot Zakonik na Republika Makedonija (Vol.II)*. Skopje: Maticafq 562

¹¹⁴Tullio, E. M. (2010). *Chemical Castration for Child Predators: Practical, Effective, and Constitutional*. *Chapman Law Review*, [Vol. 13:191, 2009], fq192

¹¹⁵Harrison, K. (2008). *Legal and ethical issues when using antiandrogenic pharmacotherapy with sex offenders*. *Sexual Offender Treatment*, 3(2), retrieved from http://www.sexualoffenderktreatment.org/2K2008_01.html.

vazhdojnë të kenë marrëdhënie seksuale.¹¹⁶Ndonëse me aplikimin e kastrimit kimik mund të paraqiten disa efekte anësore të pakëndshme, megjithatë ato janë kryesisht reversibile (të kthyeshme) sapo të ndërpritet tretmani dhe mbi të gjitha kjo procedurë ka pak dhimbje dhe vuajtje. Pra,kastrimi kimik zvogëlon impulsin(epshin)e një pedofili për të sulmuar seksualisht të tjerët pa konotacionet negative (efektet negative) që lidhen me kastrimin kirurgjikal. Kastrimi kimik ka disa përparësi ndaj kastrimit kirurgjikal:¹¹⁷

-E para, edhe pse kastrimi kimik është potencialisht tretman i përjetshëm për disa abuzues, i shoqëruar me psikoterapinë, mund t’ju lejojë abuzuesve seksual që të kenë aktivitet normal seksual.

- E dyta, disa abuzues seksual mund të paraqiten vullnetarisht që t’i nënshtrohen kastrimit kimik.

- E treta, kastrimi kimik mund të jetë restriksion më real sesa hallkat elektronike të kyçit të këmbës ose kastrimi kirurgjikal.

-E katërta, për dallim nga kastrimi kirurgjikal, efektet e medikamenteve anti-libido janë reverzibile (të kthyeshme) pas ndërprerjes së tretmanit.

- E pesta, publiku i gjerë mund të ndihet i çliruar duke e ditur se abuzuesit seksual janë duke iu nënshtruar kastrimit kimik.

Siç potencon një nënë, vajza e së cilës u sulmua nga një përdhunues serik: "...njerëzit thonë se është barbare të bëhet kjo, të kastrohen kimikisht. Është barbare që një njeri shkon në burg, del dhe kryen të njëjtin krim sërish e sërish".¹¹⁸

Pedofilia është një sëmundje por në të njëjtën kohë edhe një fenomen social dhe ligjor me implikime kriminale.¹¹⁹Pedofilia nuk përfshin gjykim të arsyeshëm apo çfarëdo lloj procesi të vendimmarrjes.Përkundrazi, sjellja e këtyre personave iniciohet nga prirja biologjike që në shoqëri manifestohet me eksitim dhe fantazi seksuale me stimuj të papranueshëm siç janë

---

¹¹⁶Russell, S. (1997). *Castration of repeat sexual offenders: an international comparative analysis*. *Houston Journal of International Law*, fq 436

¹¹⁷Lee, J. Y., & Cho, K. S. (2013). *Chemical Castration for Sexual Offenders: Physicians' Views*. *J Korean Med Sci*, 28,faqe171

¹¹⁸Russell, S. (1997). *Castration of repeat sexual offenders: an international comparative analysis*. *Houston Journal of International Law*, fq 427

¹¹⁹Silvani, M., Mondaini, N., & Zucchi, A. (2015). *Androgen deprivation therapy (castration therapy) and pedophilia: What's new*. *Archivio Italiano di Urologia e Andrologia* 222 2015; 87, 3.225

fëmijët.¹²⁰Shkencëtarët në vitet e 40-ta të shekullit të kaluar kuptuan se “vetëm ndëshkimi në vetvete është një procedurë e kotë dhe e padobishme” për këta persona.¹²¹Koha e kaluar në burgje nuk shërben asgjë për të trajtuar prirjet seksuale të abuzuesve seksual ndaj fëmijëve.Këta dhunues kanë nevojë për ndihmë serioze në kontrollin e epsheve të tyre e me këtë edhe të lënit të qetë të fëmijëve. Vetëm burgosja e këtyre kryerësve dhe/apo psikoterapia nuk janë të mjaftueshme për të mbajtur nën kontroll këtë fenomen dhe për të parandaluar përsëritjen e këtyre krimeve, as burgosja nuk mund t’i kundërvihet këtij fenomeni. Madje, thuhet që të burgosurit përballen me rreziqe në burg për shkak të natyrës së krimit të tyre.Dhunuesit seksual shpesh duhet të veçohen nga pjesa tjetër e të burgosurve për t’i mbrojtur ata nga ngacmimet, lëndimet trupore, përdhunimet si dhe vrasjet nga ana e të burgosurve të tjerë.¹²²

Mbledhja e informacionit të saktë dhe përcaktimi se çfarë mund të bëhet në mënyrë efektive për të ndaluar ose për të ndihmuar abuzuesit seksual është e vështirë, sepse studimi i abuzuesve seksual përballet me shumë probleme empirike. Jo të gjithë abuzuesit janë kapur ose raportuar, kështu që përcaktimi i qartë se kush janë abuzues seksual dhe pse ata kryejnë krime bëhet i vështirë. Numri i krimeve dhe ripërtëritjes së tyre është i paqartë për të njëjtën arsye, gjë që dëmton përpjekjet për të përcaktuar se cilat programe tretmani janë më efektive. Përveç kësaj, lindin vështirësi për shkak se abuzuesit seksual veprojnë për një sërë arsesh; një studim i cili përkrah një protokoll të veçantë të tretmanit mund të funksionojë për disa lloj abuzuesish, por jo edhe për të tjerët.¹²³Kastrimi kimik mund të ndihmojë në kontrollin e disa abuzuesve (kryesisht pedofilëve), megjithatë dëshmitë sugjerojnë se do të bëjë pak për të parandaluar krimet seksuale kundër fëmijëve nga abuzuesit që veprojnë për arsye të tjera përveç kënaqësisë seksuale, të cilët i dëmtojnë fëmijët nga zemërimi dhe mosbalancimi emocional ose kënaqësia e të cilëve për krimet e tyre mund të mos jetë tërësisht seksuale (psh arsye kriminale, nga ndikimi i alkoolit, drogës etj). E vetmja mënyrë për t’i mbajtur këta kriminelë larg abuzimit të sërishëm, thonë ekspertët, është mbajtja e tyre në burg ose përmes trajtimit intensiv dhe përmes këshillimit.

---

¹²⁰Bund, J. M. (1997). *Did you say chemical castration? University of Pittsburgh Law Review*, 59,177

¹²¹Tullio, E. M. (2010). *Chemical Castration for Child Predators: Practical, Effective, and Constitutional. Chapman Law Review*, [Vol. 13:191, 2009], fq 199-200

¹²²Pitula, E. (2009). *An Ethical Analysis of the Use of Medroxyprogesterone Acetate and Cyproterone Acetate to treat Repeat Sex Offenders, Bernard Collage*,fq 8

¹²³Gilchrist, C. (1998). *An examination of the effectiveness of california's chemical castration bill in preventing sex offenders from reoffending. 7 S. Cal. Interdisc. L. J. 181 1998B1999, 184*

Ndërkaq, nga ana tjetër, në pacientët që janë dënuar dhe kanë profil psikologjik që sugjeron fuqishëm përsëritjen potenciale të krimit, kastrimi kimik do të mund të ishte një opsion i rëndësishëm terapeutik,¹²⁴ ajo çfarë është me rëndësi sa i përket tretmanit të abuzuesve seksual me terapi farmakologjike (kasttrim kimik) është se literatura psikologjike njih disa kategori të abuzuesve seksual dhe rrjedhimisht kastrimi kimik nuk e ka efektin e njëjtë apo të duhur të të gjithë abuzuesit. Ekspertët kanë vënë re se “kriteri i rëndësishëm në kalkulimin e trajtueshmërisë së dhunuesve seksual është pranimi nga ana e tyre se sjelljet e tyre janë të patolerueshme dhe përtej kontrollit të tyre”. Kësisoj, vetëm një kategori e dhunuesve seksual që pranojnë se veprimet e tyre janë jashtë kontrollit të tyre (pedofilët), do të reagojnë pozitivisht në tretmanin me medikamente përkatësisht ndaj kastrimit kimik.¹²⁵

Hulumtuesit Silvani, Mondaini, Zucchi numërojnë një sërë arsyesh të ndryshme për përdorimin e kastrimit kimik te pacientët pedofilë:¹²⁶

- Reduktimi dhe eliminimi i simptomave më të rëndësishme të gjendjes së sëmurë seksuale;
- Kontrollimi i kërcënimeve të përsëritura, konceptuale dhe agresive ndaj të miturve;
- Reduktimi i sjelljeve dhe nevojave seksuale deri në pikën e eliminimit të tyre;
- Aplikimi më i lehtë i psikoterapisë dhe terapisë së sjelljes kognitive;
- Përqindje e ulët (vetëm 3-5%) e përmirësimit (shërimit) të pedofilëve vetëm me psikoterapi;
- Lidhje e mundshme me parafilie të tjera (si psh sadomazohizmi).

Prandaj, sipas Fitzgerald¹²⁷ është shumë e rëndësishme që të diagnostikohet siç duhet një abuzues seksual. Në diagnozën e abuzuesve të tipit parafilik, ekzaminimi duhet të bazohet jo vetëm në sjelljen seksuale të abuzuesit, por edhe në fushat e tjera të sjelljes së tij. Duhet të shqyrtohet gjendja “kognitive (njohëse), emocionale dhe e sjelljes e individit” në mënyrë që të kemi një pasqyrë të plotë për abuzuesin. Pasi të kryhet një ekzaminim i tillë psikologjik, gjithashtu duhet të kryhet një ekzaminim i plotë mjekësor për të kontrolluar ndonjë

¹²⁴Silvani, M., Mondaini, N., & Zucchi, A. (2015). Androgen deprivation therapy (castration therapy) and pedophilia: What's new. *Archivio Italiano di Urologia e Andrologia* 222 2015; 87, 3 .Fq 226

¹²⁵Peters, K. A. (1992K1993). *Chemical Castration: An Alternative to Incarceration (comments)*. *Duquesne Law Review*, 31 (2), fq 313

¹²⁶Silvani, M., Mondaini, N., & Zucchi, A. (2015). Androgen deprivation therapy (castration therapy) and pedophilia: What's new. *Archivio Italiano di Urologia e Andrologia* 222 2015; 87, 3 .fq 222

¹²⁷Fitzgerald, E. A. (1990). *Chemical Castration: MPA Treatment of the Sexual Offender*. 18 *Am. J. Crim. L.* 1 1990B 1991, 18:1 (1990), 1-57

ndërlikim mjekësor që mund të jetë një faktor kontribues për sjelljen. Vetëm pasi të jenë plotësuar këto dy hapa, një abuzues është i përshtatshëm për trajtimin me kastrim kimik. Faktorët që mjekët zakonisht i marrin në konsideratë kur duhet të marrin vendim nëse një individ duhet t'i nënshtrohet kastrimit kimik (pra të përdoret tretmani mjekësor farmakologjik) ose jo, përfshinë historinë e dështimeve të mëparshme të tretmanit dhe krimet seksuale të kryera gjatë kohës në paraburgim ose kur janë nën mbikëqyrjen e komunitetit.¹²⁸

Që efekti i këtij tretmani të jetë i duhur dhe adekuat duhet të plotësohen disa kushte, përkatësisht, për të minimizuar konfliktet, disa borde të etikës kanë publikuar rekomandime lidhur me përdorimin e kastrimit kimik.¹²⁹ Me fjalë të tjera, konsiderojnë se pacientit mund t'i përshkruhet trajtim hormonal vetëm nëse janë plotësuar në mënyrë kumulative të gjitha kushtet në vijim:

- 1) personi ka çrregullim parafilik të diagnostikuar nga një psikiatër, pas një ekzaminimi të kujdesëshëm psikiatrik;
- 2) tretmani hormonal trajton shenja, simptoma dhe sjellje të veçanta klinike dhe është përshtatur me gjendjen shëndetësore të personit;
- 3) gjendja e personit përfaqëson një rrezik të konsiderueshëm për dëmtime serioze për shëndetin e tij apo për integritetin fizik apo psikologjik të personave tjetër,
- 4) nuk ekzistojnë trajtime të tjera më pak ndërhyrëse (intruzive);
- 5) psikiatri i caktuar pajtohet të informojë pacientin dhe të marrë pëlqimin e tij/saj, të merr përgjegjësinë për përcaktimin e tretmanit dhe të ndjek gjendjen, përfshirë edhe aspektet somatike, me ndihmën e një mjeku konsultues nëse është e nevojshme;
- 6) tretmani hormonal është pjesë e një plani të shkruar të trajtimit që do të shqyrtohet në intervale kohore adekuate dhe nëse është e nevojshme, të

---

¹²⁸Turner, D., Petermann, J., Harrison, K., Krueger, R., & Briken, P. (2017, October). *Pharmacological Treatment of Patients with Paraphilic Disorders and Risk of Sexual Offending: An International Perspective. The World Journal of Biological Psychiatry* fq 3

¹²⁹Garcia, F. D., Delavenne, H. G., Thibaut, F., & Assumpção, A. (2013). *Pharmacologic Treatment of Sex Offenders With Paraphilic Disorder. Curr Psychiatry Rep* 15:356, fq 5

rishikohet.¹³⁰

Në efektshmërinë e kastrimit kimik ndikojnë edhe disa faktorë. Studimet zbulojnë se dhunuesit parafilik reagojnë më së miri ndaj kastrimit kimik kur:¹³¹

- 1) dhunuesi paraqitet vullnetarisht për trajtim;
- 2) dhunuesi nuk ka personalitet antisocial;
- 3) nuk ekziston problemi me abuzimin esubstancave;
- 4) doza është e mjaftueshme për të shtypur prodhimin e testosteronit; dhe
- 5) përkrah është edhe një partner i kryerësit që e miraton (përkrahë) procedurën.

Çështje tjetër shumë e rëndësishme lidhur me zbatimin e kastrimit kimik ndaj individëve është edhe mosha minimale ndaj të cilëve mund apo duhet të shqiptohet ky tretman. Kështu, disa legjislacione e kanë të përcaktuar moshën minimale e disa të tjera jo. Për shembull legjislacioni i Republikës së Maqedonisë së Veriut nuk e ka të përcaktuar një element të tillë. Shkencëtarët nga ana tjetër vlerësojnë se pragu nën të cilin nuk duhet të administrohet kastrimi kimik mund të caktohet në moshën 25 vjeçare sepse, deri në këtë moshë, boshti hipotalamik-hipofizës-gonadal (hypothalamic-pituitary-gonadal axis) ende nuk e ka arritur pjekurinë.¹³²

Sa i përket kohëzgjatjes së tretmanit, kastrimi konsiderohet se duhet të vazhdohet në kohë të mjaftueshme -të paktën dy ose tre vjet-në kombinim me psikoterapinë, derisa çrregullimi obsesiv-kompulsiv ose idetë e përsëritura seksuale të jenë nën kontroll. Mirëpo, duke marrë parasysh që pedofilia është një çrregullim që zgjat gjatë gjithë jetës së individit, konsiderohet se në raste të caktuara ky tretman duhet të zgjasë gjatë gjithë jetës së tij (sepse efektet janë të kthyeshme sapo të ndërpritet tretmani). Duhet të potencojmë se kastrimi kimik nuk e shëron pedofilinë. Pavarësisht efikasitetit të dukshëm të tij, hulumtuesit potencojnë se kastrimi kimik është “vetëm trajtim, jo shërim”. Pra, pa dyshim, kastrimi

---

¹³⁰Garcia, F. D., Delavenne, H. G., Thibaut, F., & Assumpção, A. (2013). *Pharmacologic Treatment of Sex Offenders With Paraphilic Disorder*. *Curr Psychiatry Rep* 15:356, fq 5

¹³¹Fitzgerald, E. A. (1990). *Chemical Castration: MPA Treatment of the Sexual Offender*. *18 Am. J. Crim. L. 1* 1990B1991, 18:1 (1990), fq. 9

¹³²Silvani, M., Mondaini, N., & Zucchi, A. (2015). *Androgen deprivation therapy (castration therapy) and pedophilia: What's new*. *Archivio Italiano di Urologia e Andrologia* 222 2015; 87, 3 .Fq 225

kimik nuk është një kurë, por i rendit parafiliakët si më të përshtatshëm për trajtim i cili mund t'iu ndihmojë atyre të kuptojnë dhe kontrollojnë parafilinë e tyre.¹³³

Me dëshmitë për reduktimin e normave të recidivizmit me përdorimin e kastrimit kimik në Europë, Kanada dhe SHBA, gjykatat filluan që ta shqiptojnë kastrimin kimik si dënim penal,¹³⁴ këtu është fjala për legjislacionet ku shqiptimi i këtij tretmani i ishte lënë në diskrecion të gjykatës (pra gjykata ka mundësi të vendos se a do ta shqiptojë kastrimin kimik apojo).

Kastrimi kimik si dënim në legjislacionet e shteteve të ndryshme është paraparë për veprat penale kryesisht të rënda të abuzimit seksual. Disa shtete e parashohin këtë sanksion për dhunuesit seksual (ndaj të rriturve), disa të tjera për abuzuesit seksual të fëmijëve, ndërkaq ka shtete që e parashohin si sanksion ndaj të dyja kategorive.

Ndër shtetet e para të cilat e lejuan kastrimin kimik si një alternativë e kastrimit kirurgjikal i cili gjithashtu ishte i lejuar, janë Suedia, Gjermania dhe Danimarka. Është e rëndësishme se në këto shtete kastrimi kimik përdoret vetëm si një tretman në baza vullnetare.¹³⁵ Kështu për shembull, në Danimarkë dispozitat që e parashohin kastrimin kimik janë në fuqi që nga viti 1973 dhe e kanë zëvendësuar kastrimin kirurgjikal, i aprovuar që nga viti 1929. Ata të cilët i nënshtrohen këtij tretmani përfitojnë lirim të parakohshëm nga burgu apo dënim më të ulët. Implementimin e programit të kastrimit kimik e monitorojnë shërbimet sociale. Ndërkaq, në Suedi, Ligji për kastrimin kimik është në fuqi që nga viti 1993 dhe aplikohet vetëm në rastet kur atë e kërkon kryerësi vullnetarisht, në rast të rrezikut të lartë të recidivizmit dhe ¹³⁶ata të cilët i nënshtrohen tretmanit pranojnë një sërë përfitimesh dhe dënime më të ulëta. Në disa legjislacione të caktuara kastrimi kimik është inkorporuar si sanksion (SHBA, Poloni, Estoni etj), kurse në disa të tjera (Britania e madhe, Gjermania etj) përdoret si tretman mjekësor për kryerësit e akteve seksuale me pajtimin e tyre.¹³⁷ Në SHBA,

---

¹³³Fitzgerald, E. A. (1990). *Chemical Castration: MPA Treatment of the Sexual Offender*. 18 Am. J. Crim. L. 1 1990B1991, 18:1 (1990), fq. 33

¹³⁴Berlin, J. (1997). *Chemical castration of sex offenders: "a shot in the arm" towards rehabilitation*. *Whittier Law Review*, 19(1), 173

¹³⁵Wilson, D. (2007). *The legal implications of chemical castration of sex offenders in criminal law*. *Australasian Law Teachers Association B ALTA 2007 Refereed Conference Papers*. . *Australasian Law Teachers Association K ALTA* fq4

¹³⁶Silvani, M., Mondaini, N., & Zucchi, A. (2015). *Androgen deprivation therapy (castration therapy) and pedophilia: What's new*. *Archivio Italiano di Urologia e Andrologia* 222 2015; 87, 3 .Fq 224

¹³⁷Kambovski, V. (2015). *Komentar na Krivicniot Zakonik na Republika Makedonija (Vol.II)*. *Skopje: Matica*.fq 562

Kalifornia ishte shteti i parë i cili miratoi ligjin për kastrim kimik të detyrueshëm. Çdo person i cili do të dënohet për herë të dytë (pra është recidivist) për përdhunim me forcë do t'i kërkohej që automatikisht t'i nënshtrohet kastrimit kimik si kusht për lirim me kusht. Tretmani do të vazhdojë derisa shteti të konsiderojë se është e nevojshme dhe nuk kërkohej që në këtë proces të përfshihet personeli mjekësor.¹³⁸

Në legjislacionin e Republikës së Maqedonisë së Veriut, kastrimi kimik është inkorporuar si sanksion penal, respektivisht si masë e sigurisë (tretman mjekësor - farmakologjik) për kryerësit e veprës penale të sulmit seksual ndaj fëmijës që nuk ka mbushur moshën 14 vjeçare me ndryshimet ligjore në Kodin Penal të RMV-së në vitin 2014. Gjithashtu, vlen të potencohet se ka edhe shtete të cilat nuk kanë ligje specifike që kanë të bëjnë me kastrimin kimik mirëpo kanë ligje që lejojnë ndërhyrjen farmaceutike të detyrueshme (përfshirë kastrimin kimik) kur kjo përshkruhet nga një mjek si pjesë e një strategjie menaxhuese për abuzuesit në shoqëri. Legjislacion të tillë ka për shembull Kanadaja.¹³⁹ Për zbatimin e gjerë të kastrimit kimik, flet edhe e dhëna se meqë kisha katolike është sulmuar mjaft me akuza për abuzimin seksual të fëmijëve nga priftërinjtë katolikë, si përgjigje ndaj këtyre akuzave, kisha katolike në SHBA filloi një program trajtimi për priftërinjtë pedofil. Ky program quhet Instituti Shën Luka, dhe ka filluar trajtimin e priftërinjëve në vitin 1985. Instituti Shën Luka përdor pikërisht kastrimin kimik në programin e tij të trajtimit për të "shtypur epshin" e priftërinjëve pedofil.¹⁴⁰

Përparësitë dhe mangësitë e kastrimit kimik të abuzuesve seksual të fëmijëve respektivisht pedofilëve apo siç njihet ndryshe edhe si tretmani mjekësor-farmakologjik, si dhe përdorimi i tij janë debatuar gjatë nga publiku, shoqëria civile, ligjvënësit dhe hulumtuesit e ndryshëm në mbarë botën. Megjithatë, kjo temë ende është kontroverse në shumë pikëpamje, ngërthen në vete pasoja të caktuara fizike e psikike të personi ndaj të cilit aplikohet ky tretman, pastaj njihen efekte anësore të përdorimit të medikamentit, dilemat etike dhe ligjore lidhur me aplikimin e tij si dhe sfida lidhur me liritë dhe të drejtat e njeriut.

---

¹³⁸Wilson, D. (2007). *The legal implications of chemical castration of sex offenders in criminal law*. Australasian Law Teachers Association B ALTA 2007 Refereed Conference Papers. . Australasian Law Teachers Association ALTA fq5

¹³⁹Rice, M. E., & Harris, G. T. (2011). *Is Androgen Deprivation Therapy Effective In The Treatment Of Sex Offenders? Psychology, Public Policy, and Law*, 17 (2), 326

¹⁴⁰Russell, S. (1997). *Castration of repeat sexual offenders: an international comparative analysis*. Houston Journal of International Law, fq 449

2. Tretmani mjekësor - farmakologjik (Kastrimi kimik) në Kodin Penal të Republikës së Maqedonisë së Veriut

Në Kodin Penal të Republikës së Maqedonisë së Veriut në nenin 65-a përcaktohet se kryerësit të veprës penale “Sulm seksual ndaj fëmijës që nuk ka mbushur moshën 14 vjeçare”(neni 188 i KPMV-së), kur ekziston rreziku që edhe më tej të kryejë vepra të tilla, gjykata mund t’ishqiptojë masë të trajtimit mjekësor-farmakologjik (paragrafi 1, neni 65 i KPMV-së). Nga ky definim mund të kuptojmë qasjen restriktive të legjislacionit penal të Maqedonisë lidhur me fushën e veprimit të veprës së dënueshme.¹⁴¹Kastrimi kimik është i limituar vetëm për autorët e veprës penale “Sulm seksual ndaj fëmijës nën moshën 14 vjeçare”.¹⁴²

Me këtë rast, Koshevaliska ka të drejtë kur mendon se zgjidhja e këtillë nuk është e drejtë. Kur kjo masë mund t’i shqiptohet dikujt që ka pasur marrëdhënie seksuale me fëmijën nën moshën 14 vjeçare, atëherë pse masa e njëjtë nuk mund t’i shqiptohet edhe atij që e ka kryer më shumë se dy herë veprën penale të “Joshjes në marrëdhënie seksuale apo akte të tjera seksuale të fëmijës nën moshën 14 vjeç” duke pasur parasysh se objekti i mbrojtjes të të dyja këto vepra penale është i njëjtë - integriteti seksual i fëmijës nën moshën 14 vjeçare dhe kur qëllimi i kryerësit në të dyja veprat është i njëjtë - marrëdhënia seksuale me fëmijën.¹⁴³

Për shqiptimin e kësaj mase nevojitet pajtimi i kryerësit të veprës penale, pra zbatimi i saj është në bazë vullnetare. “Shpërblimi” për nënshtrimin vullnetar në trajtim të tillë mjekësor është zvogëlimi i dënimit me burgim, përkatësisht i dënuari do të vuajë gjysmën e dënimit. Më tej, në Kodin Penal të RMV-së është përcaktuar se nëse për veprën penale është paraparë burgim i përjetshëm, gjykata mundet që kryerësit t’i shqiptojë dënim me

---

¹⁴¹Tupanceski, N., & Kiprijanovska, D. (2014). *New Safety Measure In The Criminal Code Of The Republic Of Macedonia “MedicalPharmaceutical” Treatment – Its Context And Implications. 1.02 Scientific Review Article UDC 343.541:343855 , 273.*

¹⁴²Trendafilova, A. D., & Bozhinovski, A. (2015). *Chemical Castration -The new security measure in the Macedonian criminal legislation. International Journal of Research in Applied, Natural and Social Sciences (IMPACT: IJRANSS) ISSN(E): 2321-8851; ISSN(P): 2347-4580 , 3 (10),*

¹⁴³Koshevaliska, O.(2014). *Medical Pharmacologic Treatment (A. K. A. Chemical Castration) in the Macedonian Criminal Code. Balkan Social Science Review , 4, fq32*

burg prej 40 viteve, nëse për veprën penale është paraparë dënim me burgim prej 40 viteve, gjykata mund t'i shqiptojë kryerësit dënim prej 20 viteve burgim, e nëse është paraparë dënim prej 20 viteve, gjykata mund t'ia shqiptojë dënimin minimal me burgim të paraparë për veprën penale, gjithmonë nëse kryerësi i veprës penale pajtohet që t'i nënshtrohet trajtimit të kastrimit kimik i cili do të zgjasë deri në fund të jetës së tij ose deri në kohën që sipas vlerësimit të gjykatës është i nevojshëm të zgjasë mjekimi (paragrafët 2,3 dhe 4 të nenit 65 të KPMV-së).

Bazuar në mendimet shkencore lidhur me aplikimin vullnetar të kësaj mase, konsiderojmë se legjislacioni jonë ka bërë zgjidhjen e duhur. Ekspertët pajtohen se pjesëmarrja vullnetare në tretman është një faktor drejt efikasitetit të tretmanit, meqenëse kastrimi kimik është më efikas tek vullnetarët që vërtetë duan ndryshime në sjelljet e tyre.¹⁴⁴Mirëpo, siç kemi parë, kur ky manifestim i vullnetit kushtëzohet me dënim më të ulët siç është rasti në legjislacionin tonë, atëherë me të drejtë lind dilema se sa vullnetar mund të jetë pranimi i këtillë i tretmanit. Por, kjo praktikë e ofrimit të dënimit më të ulët apo mundësisë për lirim me kusht (siç është rasti në legjislacionet e disa shteteve të SHBA-ve) në këmbim të pranimit vullnetar për kastrimin kimik është një praktikë në shumë legjislacione. Për më shumë, disa autorë mendojnë se përderisa kastrimi kimik përbën një sakrificë të kryer në interes të publikut, gjithashtu mund të gjenden argumente të bazuara në drejtësi për “shpërblimin” e atyre dhunuesve që zgjedhin t'i nënshtrohen kastrimit në këmbim të një periudhe të shkurtuar të burgimit.¹⁴⁵

Për dallim nga masat e tjera të sigurisë në legjislacionin tonë, të cilat ekzekutohen para vuajtjes së dënimit eventual me burg të kryerësit, masa e tretmanit farmakologjik-mjekësor do të ekzekutohet pas vuajtjes së dënimit me burg, pra, pasi që kryerësi të dalë në liri (paragrafi 5). Autorët Trendafilova dhe Bozhinoski konsiderojnë se kjo zgjidhje është më e përshtatshme, pra aplikimi të fillojë pasi që i burgosuri të del nga burgu për të shmangur komplikimet e mëtutjeshme shëndetësore si dhe stigmatizimin nga ana e të burgosurve të

---

¹⁴⁴Murray, J. B (1998). *California's Chemical Castration Law: A Model for Massachusetts? . C Criminal and Civil Confinement* , [Vol. 24:729],737

¹⁴⁵Douglas, T., Bounte, P., Focquaert, F., & Devolder, K. (2013). *Coercion, Incarceration, and Chemical Castration: An Argument From Autonomy. J Bioeth Inq. 10(3) , 397*

tjerë. ¹⁴⁶Mirëpo, efektet e medikamentit qoftë MPA-së apo CPA-së fillojnë efektin e tyre përkatësisht uljen e epshit seksual pas dy deri tre javë (mos edhe më shumë) pas fillimit të terapisë andaj konsiderojmë se kjo zgjidhje nuk është e duhur, sepse me këtë rast do të lirojmë nga burgu një individ që të paktën edhe një muaj do të ketë hapësirë që të kryejë abuzim seksual. Më tej, në këtë paragraf përcaktohet se trajtimi do të kryhet në institucionet e specializuara mjekësore. Mbikëqyrjen për zbatimin e trajtimit e kryen Drejtoria për ekzekutimin e sanksioneve e cila më së paku një herë në 6 muaj e njofton gjykatën për ekzekutimin e kësaj mase si dhe për nevojën e vazhdimin apo të ndërprerjes së tretmanit (paragrafi 5).

Përderisa, parimisht kastrimi kimik zbatohet në bazë vullnetare, pra me pajtim të kryerësit të veprës penale, aplikimi do të shndërrohet në mandator apo të obliguar në rastet kur kryerësi pas dhënies së pajtimit dhe vuajtjes së dënimit nuk i nënshtrohet kastrimit kimik apo kur me vetëdëshirë e braktisë mjekimin. Gjykata në këto raste mund të caktojë që masa të ekzekutohet me forcë në institucionin shëndetësor apo institucionin tjetër të specializuar (paragrafi 6). Ndërkaq, kur kemi të bëjmë me recidivizëm, pra në rastet kur kryerësi do ta përsërisë veprën penale pas vuajtjes së dënimit për veprën e njëjtë penale, gjykata edhe pa pajtimin e kryerësit, në mënyrë të obliguar do t'ia shqiptojë masën e trajtimit mjekësor-farmakologjik (paragrafi 7).

Kritika e parë mbi rregullimin e këtillë ligjor të tretmanit mjekësor farmakologjik është në atë që ai kërkon vetëm tretman kimik dhe nuk ofron asnjë dispozitë për terapi shoqëruese. Shumë ekspertë besojnë se terapia bashkëvepruese është thelbësore në sigurimin e efikasitetit të trajtimit kimik.¹⁴⁷Gjithashtu, KPMV nuk parasheh evaluim mjekësor për abuzuesin seksual të fëmijës për të përcaktuar gjendjen e tij parafilike e as nuk e përcakton se kjo masë duhet të zbatohet ndaj një kategorie të abuzuesve, pedofilëve. Kemi parë që, për ata dhunues seksual që kryejnë krime sepse kërkojnë të ushtrojnë pushtet, kontroll apo të kryejnë dhunë dhe jo sepse priren seksualisht ndaj fëmijëve, kastrimi kimik përgjithësisht nuk është një tretman efikas. Përveç kësaj, KPMV nuk ka kërkesa të qarta që mjeku të informojë dhunuesin për procedurën, efektet anësore,

---

¹⁴⁶Trendafilova, A. D., & Bozhinovski, A. (2015). *Chemical Castration -The new security measure in the Macedonian criminal legislation. International Journal of Research in Applied, Natural and Social Sciences (IMPACT: IJRANSS) ISSN(E): 2321-8851; ISSN(P): 2347-4580, 3 (10), 45*

¹⁴⁷Murray, J. B (1998). *California's Chemical Castration Law: A Model for Massachusetts? . C Criminal and Civil Confinement, [Vol. 24:729],736*

alternativat dhe pasojat e refuzimit apo ndërprerjes së tretmanit, para se t'i kërkohet pranimi vullnetar¹⁴⁸.

Në propozimet për ndryshimet dhe plotësimet e Kodit të ri Penal të propozuara në prill të vitit 2022 nuk parashihet që Gjykata të mund të shqiptojë masën e trajtimit mjekësor-farmakologjik apo kastrimin kimik.¹⁴⁹

2. Trajtimi mjekësor-farmakologjik (kastrimi kimik) në Ligjin për ekzekutimin e sanksioneve

Procedura e ekzekutimit të masës së sigurisë tretman mjekësor-farmakologjik është e rregulluar me Ligjin mbi ekzekutimin e sanksioneve penale të Republikës së Maqedonisë së Veriut edhe atë me ndryshimet e bëra në këtë ligj, në nëntor të vitit 2014¹⁵⁰ si rrjedhojë e ndryshimit paraprak të Kodit Penal dhe inkorporimit të masës së re të sigurisë “Tretmani mjekësor- farmakologjik” ku si risi u inkorporua një kapitull i tërë, kapitulli XXI-a me titull “Tretmani mjekësor-farmakologjik i kryerësve të veprës penale sulm seksual ndaj fëmijës i cili nuk ka mbushur 14 vjet”.

Ky kapitull përmban gjithsej 8 nene edhe atë 257-a,b,v,g,d,gj,e,zh (renditje alfabetike sipas alfabetit cirilik). Ky ligj rregullon çështjen se cilat institucione janë kompetente për ekzekutimin e masës në fjalë, kush ka për obligim mbikëqyrjen e ekzekutimit të kësaj mase, cila është procedura e ekzekutimit si dhe çështje të tjera relevante.

Kështu, sipas nenit 257-a të këtij Ligji masa e trajtimit mjekësor-farmakologjik të kryerësit të veprës penale “Sulm seksual ndaj fëmijës që nuk ka mbushur 14 vjet” ekzekutohet në Institucione të specializuara mjekësore. Se cilat janë këto institucione të specializuara dhe mënyra e ekzekutimit të kësaj mase Ligji në këtë nen përcakton se do të

---

¹⁴⁸RatkoceriV (2018) - ,Kastrimi kimik si sanksion-disertacion i doktoraturës – UEJL - Tetovë, https://repository.seeu.edu.mk/sites/thesis/ThesisSharedDocs/DR_107190.pdf

¹⁴⁹Versioni punues i grupit nga 28.04.2022 me numra të rregulluar, me inkorporimin e dënimeve të reja të rishikuara, propozim ndryshimet e fundit të KP nga MD nga korriku 2021 dhe ndryshimet e dala nga seancat e izoluara në Veles më 30.09-2.10.2021 dhe në Shkup më 07.12.2021 dhe më 28.04.2022

¹⁵⁰<https://dejure.mk/zakon-izmena/ligj-per-ndryshimin-dhe-plotesimin-e-ligjit-per-ekzekutimin-e-sanksioneve>

rregullohet me Udhëzim nga Ministri i shëndetësisë. Por, fatkeqësisht, për arsye të panjohura, Ministria e Shëndetësisë, edhe sot në vitin 2022 ende nuk e ka nxjerrë një udhëzim të tillë.

Institucion përgjegjës për mbarëvajtjen e ekzekutimit të kësaj mase është Drejtoria për ekzekutimin e sanksioneve penale në bashkëpunim me Entet korrektuese – burgjet dhe Institucionet e specializuara mjekësore. Kështu, Entet korrektuese kanë për obligim që menjëherë pas fillimit të mbajtjes së dënimit me burg të të dënuarit, të dërgojnë deri te Drejtoria për ekzekutimin e sanksioneve penale vendimin gjyqësor me të cilin personit në fjalë i është shqiptuar kjo masë (paragrafi 1-neni 257-b). Mënyra se si do të dorëzohen këto të dhëna më për së afërmi do të rregullohet me Akt të cilin do ta sjellë Ministri i drejtësisë (paragrafi 4 neni 257-b). Më tej, kjo Drejtori vendimin e tillë gjyqësor e dërgon te institucioni i specializuar mjekësor para se të fillojë faza përgatitore për lëshimin e personit të dënuar me qëllim të kryerjes së analizave dhe përgatitjen e tij për tretmanin mjekësor–farmakologjik (paragrafi 2 neni 257 b). Zbatimi i masës do të fillojë pas vuajtjes së dënimit me burg (paragrafi 3 - neni 257-b).

Për fillimin dhe rrjedhën e ekzekutimit të masës trajtim mjekësor-farmakologjik, institucioni i specializuar mjekësor ka për obligim që çdo gjashtë muaj ta njoftojë Drejtorinë për ekzekutimin e sanksioneve penale, ndërkaq kjo Drejtori mundet që edhe jashtë këtij afati të kërkojë informacione nga institucioni mjekësor për gjendjen shëndetësore të personit ndaj të cilit aplikohet kjo masë si dhe për rezultatet nga aplikimi i masës, kurse, nga ana tjetër Drejtoria për ekzekutimin e sanksioneve penale më së paku një herë në gjashtë muaj e njofton gjykatën për ekzekutimin e masës apo për nevojën e vazhdimit apo ndërprerjes së saj (neni257-v).

Në rastet kur personi i cili duhet t’i nënshtrohet trajtimit për shkaqe të arsyetuara nuk paraqitet në trajtim, ka për obligim që në afat prej tre ditësh nga dita kur është dashur t’i nënshtrohet tretmanit në institucionin e specializuar mjekësor ta arsyetojë mungesën e tij dhe për këtë ta njoftojë institucionin. Pas pranimit të këtij arsyetimi, Insitucioni shëndetësor i cakton termin të ri për zbatimin e masës dhe për këtë e njofton Drejtorinë për ekzekutimin e sanksioneve.

Institucioni i specializuar mjekësor ka mundësi që personit në fjalë t’ia prolongojë tretmanin mjekësor-farmakologjik nëse sjell dëshmi se është në shërim spitalor apo ka

ndodhur rast i vdekjes së anëtarit të ngushtë të familjes. Ky prolongim mund të zgjasë më së shumti deri në përfundimin e mjekimit spitalor, respektivisht deri në 3 ditë nga dita e vdekjes së anëtarit të afërt të familjes (neni 257-d). Gjithashtu, personi që duhet t'i nënshtrohet tretmanit, ka për obligim që për çdo ndryshim të adresës së banimit ta njoftojë Institucionin e specializuar mjekësor (neni 257 -g).

Nëse personi i dënuar nuk i nënshtrohet zbatimit të masës për shkaqe të paarsyetuara apo nëse kalojnë tre ditë nga dita kur është dashur të paraqitet në institucionin shëndetësor, institucioni ka për obligim që në afat prej 48 orësh për këtë ta njoftojë Drejtorinë për ekzekutimin e sanksioneve penale. Për refuzimin e këtillë apo lëshimin e mjekimit (trajtimit) Drejtoria, pa shtyerje, do ta njoftojë gjykatën kompetente për ekzekutimin e sanksionit. Gjykata, me qëllim të ekzekutimit të masës, pa prolongim, do të sjellë urdhër për arrestim me dhunë, të cilin ia dorëzon policisë. Nëse personi është i pakapshëm për autoritetet, gjykata do të lëshojë fletarrest për gjetjen dhe arrestimin e personit. Të gjitha shpenzimet për arrestimin e këtillë bien në barrë të personit të dënuar (neni 256-gj).

Shpenzimet për ekzekutimin e masës së tretmanit mjekësor-farmakologjik bien në barrë të Buxhetit të Republikës së Maqedonisë së Veriut. (neni 257-e).

Në kohën kur është miratuar kjo masë, nuk është bërë asnjë analizë financiare për të parë koston që do të ketë në barrë buxheti i RMV-së për implementimin e kësaj mase. Në SHBA një ndër arsytet e inkorporimit të kastrimit kimik në legjislacionet penale është edhe mbipopullimi i burgjeve dhe shpenzimet që shteti ka në barrë për të mbajtur një të burgosur në qeli. Në analizat financiare që janë bërë pikërisht në SHBA rezulton se çmimi i një doze mujore të tretmanit me MPA kushton diku rreth 160 dollarë amerikan, kurse shpenzimet mesatare për ekzekutim të dënimit me burg për interval të njejtë kohor mesatarisht sillen rreth 1660 dollarë amerikan.¹⁵¹ dhe jozyrtarisht kjo konsiderohet të jetë edhe një ndër arsytet se pse nuk u zbatua asnjëherë kastrimi kimik në vendin tonë.¹⁵²

Drejtoria për ekzekutimin e sanksioneve penale krijon dhe mban evidencë të posaçme për personat e dënuar të cilëve i është shqiptuar masa trajtim mjekësor-

---

¹⁵¹Tullio, E. M. (2010). *Chemical Castration for Child Predators: Practical, Effective, and Constitutional*. *Chapman Law Review*, [Vol. 13:191, 2009], fq 208

¹⁵²Ratkoceri, V, Arifi, B, Selmani, A, Metaj, A, Ibish, E (2022UEJL) "Të drejtat e fëmijëve: sfidat dhe perspektivat e reja" fq.90

farmakologjik, kurse formën, përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së evidencës e cakton Ministria e drejtësisë (neni 257–zh).

Por, edhe pas 8 vitesh nga inkorporimi i kësaj mase në legjislacionin tonë, kastrimi kimik deri më sot nuk është shqiptuar në Gjykatat e Republikës së Maqedonisë së Veriut, as në bazë vullnetare e as në bazë mandatore. Që në vitin 2014, autorët Tupançeski dhe Kiprijanovska¹⁵³ kishin shprehur skepticizmin e tyre lidhur me zbatimin e kësaj mase. Skepticizmi dhe rezerva që e kishin autorët në fjalë ka të bëjë pikërisht me efektet që pritet të ketë zbatimi i kësaj mase sado që haptazi kanë përkrahur këtë iniciativë ligjore për të luftuar pedofilinë në vendin tonë. Skepticizmi i tyre buronte pikërisht nga zgjidhja ligjore e KPMV-së dhe LESP-së rrethkësaj çështjeje e që sipas tyre ka disa anomali madje edhe esenciale, ku veçanërisht kanë potencuar se kjo është dispozita e vetme e pjesës së përgjithshme të KPMV-së që ka të bëjë vetëm me një inkriminim nga pjesa e veçantë e që është neni 188, në parim, dispozitat e pjesës së përgjithshme të KPMV-së kanë të bëjnë me të gjitha dispozitat e pjesës së veçantë. Njëra ndër dobësitë më të mëdha të masës është edhe ajo se do të ekzekutohet pas mbajtjes së dënimit me burg, që do të thotë se mund të ndodh edhe pas shumë vitesh. Gjithashtu, gjykata është e obliguar që ta vërtetojë “gjendjen e rrezikshme të kryerësit që në të ardhmen do të kryejë vepra të tilla penale”, gjë që nuk është aspak e lehtë¹⁵⁴.

Në kuptimin e të drejtave themelore të njeriut veçanërisht problematike është neni 7 nga dispozita ku recidivistëve kjo masë mund t’u shqiptohet edhe pa pajtimetj.

Pastaj KPMV nuk e ka përcaktuar se kush duhet ta njoftojë kryerësin për mundësinë për të zgjedhur tretmanin farmakologjik, përkatësisht, kush e informon kryerësin se çfarë është kastrimi kimik, cilat janë efektet anësore të kësaj procedure, cilat janë benefitet e tij nëse i nënshtrohet tretmanit, a është procedurë që shkakton dhimbje e kështu me radhë, në

---

¹⁵³Tupançeski, N., & Kiprijanovska, D. (2014). *New Safety Measure In The Criminal Code Of The Republic Of Macedonia “Medical-Pharmaceutical” Treatment – Its Context And Implications*. 1.02 Scientific Review Article UDC 343.541:343855, 271-278.

¹⁵⁴Ratkoceri, V, Arifi, B, Selmani, A, Metaj, A, Ibish, E (2022UEJL) “Të drejtat e fëmijëve: sfidat dhe perspektivat e reja” fq.85

mënyrë që i akuzuari të ketë rastin dhe mundësinë që të mendojë dhe pastaj të vendos për tretmanin.¹⁵⁵

E dyta, sipas nenit 257a të LESP-së masa e tretmanit mjekësor-farmakologjik ndaj kryerësit të veprës penale nga neni 188 ekzekutohet në Institucione të specializuara mjekësore. Se cilat janë këto institucione të specializuara dhe mënyra e ekzekutimit të kësaj mase Ligji në këtë nen përcakton se do të rregullohet me Udhëzim nga Ministri i shëndetësisë. Udhëzimi i këtillë i Ministrisë edhe sot mungon. Pra, nuk kemi të dhëna se cili medikament do të ishte përdorur në RMV, në cilin institucion shëndetësor do të administrohet, në çfarë periudha apo intervale kohore (javore, mujore etj) do të administrohet, do të jetë terapi që injektohet apo terapi orale, cilët janë mjekët që do ta administrojnë etj. Nëse këto nuk i dijmë, atëherë rrjedhimisht edhe gjykatësi (të supozojmë se ai duhet ta pyes kryerësin nëse dëshiron t'i nënshtrohet tretmanit) nuk do të jetë në gjendje që ta njoftojë me informatat e duhura kryerësit në mënyrë që të sigurohet pajtimi i informuar i tij.¹⁵⁶

Duke qëndruar si një masë e paraparë në legjislacion, por asnjëherë e zbatuar në praktikë, me miratimin dhe ndryshimin e Ligjit mbi Ekzekutimin e Sanksioneve në vitin 2019, ky kapitull ku rregullohej ekzekutimi i tretmanit mjekësor-farmakologjik është fshirë.¹⁵⁷ Sëkëndejmi vlerësohet se RMV-ja¹⁵⁸ ka bërë një regres të dukshëm në politikën e saj në parandalimin dhe luftimin e abuzimit seksual të fëmijëve me mos-zbatimin dhe pastaj edhe heqjen nga legjislacioni të një tretmaniefikas dhe të domosdoshëm siç është tretmani mjekësor farmakologjik. Jemi dëshmitar se ky tretman çdo ditë e më shumë po bëhet pjesë e legjislacioneve të ndryshme botërore.

---

¹⁵⁵Prof.Dr Ratkoceri V.Kastrimi kimik si sanksion

penal,2018https://repository.seeu.edu.mk/sites/thesis/ThesisSharedDocs/DR_107190.pdf

¹⁵⁶Ratkoceri V (2018) - ,Kastrimi kimik si sanksion-disertacion i doktoraturës – UEJL -

Tetovë,https://repository.seeu.edu.mk/sites/thesis/ThesisSharedDocs/DR_107190.pdf

¹⁵⁷Ratkoceri, V, Arifi, B, Selmani, A, Metaj, A, Ibish, E (2022UEJL) "Të drejtat e fëmijëve:sfidat dhe perspektivat e reja" fq.90

¹⁵⁸Ratkoceri, V, Arifi, B, Selmani, A, Metaj, A, Ibish, E (2022UEJL) "Të drejtat e fëmijëve:sfidat dhe perspektivat e reja" fq.90

4. Trajtimi mjekësor farmakologjik (kastrimi kimik) në legjislacionet bashkëkohore

Interesimi për kastrimin kimik si tretman potencial për abuzuesit seksual (recidivist) nuk është i limituar vetëm në komunitetin mjekësor. Kohëve të fundit, pikërisht sistemet legjislative dhe juridike të shumë shteteve në botë përfshirë edhe RMV-në e kanë parë kastrimin kimik si një përgjigje për të luftuar shkallën e lartë të recidivizmit në mesin e abuzuesve seksual të fëmijëve.

Kastrimi kimik ose tretmani farmakologjik i abuzuesve seksual të fëmijëve sot është pjesë e legjislacioneve të ndryshme botërore, përfshirë SHBA-të, Evropën, Azinë dhe Australinë. Sipas Tilemann¹⁵⁹ në praktikën krahasuese të shteteve të ndryshme janë të identifikuar dy alternativa të ligjeve që parashohin kastrimin kimik.

E para është alternativa ku kastrimi kimik është i përfshirë në mënyrë eksplicite në të drejtën penale si një opsion i veçantë dënimi.

E dyta, është ajo formë ku kastrimi kimik mund të përfshihet, në mënyrë implicite apo eksplicite, ose të përfshihet nga një urdhër dënues ose mekanizëm ligjor që mund të bëhet funksional për shkak të dënimit.¹⁶⁰

Krimet për të cilat më së shpeshti parashihet kastrimit kimik në planin krahasues kryesisht janë krimet e rënda seksuale, ku kryesisht, por jo gjithmonë, mbizotërojnë krimet seksuale ndaj fëmijëve.

Sa i përket strukturës së ligjeve, kryesisht ekzistojnë tre struktura apo modele tipike. Të parës mund t'i referohemi si "vullnetare". Tretmani i kastrimit kimik i është në dispozicion personit të dënuar nëse ai person pranon. Kjo shihet si formë e tretmanit ose rehabilitimit. E dyta, është "diskrecionale". Kastrimi kimik është një opsion dënimi i hapur për gjykatësin që e shqipton dënimin në rastin konkret. Nëse urdhëri është bërë, atëherë administrimi i kastrimit kimik është i obligueshëm. Të tretës mund t'i referohemi si "obliguese

---

¹⁵⁹Tilemann, H. (2016). *Review of Laws Providing for Chemical Castration in Criminal Justice*. South Jakarta: Institute for Criminal Justice Reform

¹⁶⁰Tilemann, H. (2016). *Review of Laws Providing for Chemical Castration in Criminal Justice*. South Jakarta: Institute for Criminal Justice Reform, fq11

(mandatore)”. Këtu kastrimi kimik është një dënim i cili duhet të administrohet patjetër nëse ndodh shkaku i caktuar. Zakonisht, shkaku është ripërsëritja: kryerja e një veprë penale të caktuar përsëri.¹⁶¹ Ndërkaq, sa i përket medikamenteve të përdorura, në SHBA përdoret kryesisht MPA, në Evropë dhe Azi kryesisht CPA, por si medikament që cilësohet si i kohëve të fundit është GnRH (LHRH). Dilema që e shtrojnë shumë autorë është se a duhet që kastrimi kimik të parashihet në kudër të legjislacioneve penale të shteteve apo duhet të kufizohet vetëm si tretman mjekësor që duhet të zbatohet në institucionet përkatëse shëndetësore. Autori Brody¹⁶² konsideron se, shtetet kanë detyrim për të miratuar legjislacione për të mbrojtur shoqërinë nga individë të rrezikshëm dhe sigurisht zhvillimi i masave për të reduktuar recidivizmin nga abuzuesit e fëmijëve bie në kuadër të detyrave të legjislatues për të mbrojtur shoqërinë. Mirëpo më tej ai thekson se kastrimi kimik mund të jetë me të vërtetë një masë e përshtatshme trajtimi për disa dhunues, por sërish shtrohet pyetja nëse është e përshtatshme që trupi legjislativ ta bëjë këtë përcaktim.¹⁶³ Në favor të mendimit se pikërisht legjislacionet duhet ta bëjnë këtë përcaktim shprehet autorja Tullio¹⁶⁴ e cila argumenton se konsiderohet se këto shtete (që kanë inkorporuar kastrimin kimik në legjislacionet penale) kanë kuptuar se përveç burgimit, është e domosdoshme që të pengohen abuzuesit seksual që të ripërsërisin krimet dhe shumica e tyre kuptojnë se kastrimi kimik është mjeti më adekuat për të arritur këtë.¹⁶⁵ Dikush mund të argumentojë se duhet bërë një dallim midis ligjeve shtetërore që kërkojnë kastrim kimik dhe atyre që lejojnë abuzuesit të kërkojnë vullnetarisht kastrim si kusht për lirim të parakohshëm.¹⁶⁶ Megjithatë, duhet të theksohet se në ato vende ku marrja e medikamenteve është parakusht për lirim të parakohshëm apo për lirim me kusht vihet në pyetje se a mund ndonjëherë të arrihet

---

¹⁶¹Tilemann, H. (2016). *Review of Laws Providing for Chemical Castration in Criminal Justice*. South Jakarta: Institute for Criminal Justice Reform, fq11

¹⁶²Brody, K.KF. (1997). *A constitutional analysis of California's chemical castration statute*. 7 *Temp. Pol. & Civ. Rts. L. Rev.* 141, f.141-165

¹⁶³Brody, K.KF. (1997). *A constitutional analysis of California's chemical castration statute*. 7 *Temp. Pol. & Civ. Rts. L. Rev.* 141, f.149

¹⁶⁴Tullio, E. M. (2010). *Chemical Castration for Child Predators: Practical, Effective, and Constitutional*. *Chapman Law Review*, [Vol. 13:191, 2009], 191-220.

¹⁶⁵Tullio, E. M. (2010). *Chemical Castration for Child Predators: Practical, Effective, and Constitutional*. *Chapman Law Review*, [Vol. 13:191, 2009], fq 207

¹⁶⁶Appel, J. M. (2012). *Castration Anxiety K-Physicians, "Do No Harm," and Chemical Sterilization Laws*. *Bioethical Inquiry* (, 9, 89

pranimi vullnetar dhe i informuar i kryerësit për t'iu nënshtruar tretmanit.¹⁶⁷Praktikat ligjore që kanë të bëjnë me parakushtet për përdorimin e tretmanit farmakologjik dallojnë dukshëm midis shteteve dhe në shumë jurisdiksione edhe nuk ekzistojnë.¹⁶⁸Këtu autorët aludojnë në shtetet si psh Anglia ku kastrimi kimik zbatohet në kuadër të institucioneve shëndetësore ku trajtohen abuzuesit seksual të fëmijëve dhe nuk është paraparë me norma ligjore.

Në hulumtimin e fundit mbi rishikimin e ligjeve të bërë nga autorët Turner dhe të tjerët thuhet se në vitet e fundit, duket se kemi një rritje të numrit të legjislacioneve që i kanë inkorporuar ose i kanë forcuar ligjet që parashohin kastrimin kimik. Ky zhvillim duket se është nxitur kryesisht nga dy faktorë, ndonjëherë edhe të ndërlidhur njëri me tjetrin Faktori i parë është ai që kur një shtet ka inkorporuar ligj për kastrimin kimik në jurisdikcionin e vet, edhe jurisdikcionet afër tij kanë vendosur që gjithashtu të inkorporojnë ligje të tilla. Ky duket të jetë rasti në SHBA. Kalifornia miratoi e para si dënim të veçantë kastrimin kimik në vitin 1997 dhe në vitet në vijim disa shtete të SHBA -ve miratuan ligje shumë të ngjashme. Faktori i dytë është presioni real apo i perceptuar publik i ndjerë nga qeveria, zakonisht si përgjigje ndaj ndonjë krimi të veçantë apo serisë së krimeve, për të miratuar ligje “më të rrepta”, siç janë edhe dënimet që parashohin kastrim kimik. Rast i tillë mund të konsiderohet për shembull rasti i Polonisë në vitin 2010 .¹⁶⁹

Në legjislacioneve të shteteve, zgjidhjet ligjore për trajtim farmakologjik për abuzuesit seksual të fëmijëve janë të ndryshme, përkatësisht kushtet nën të cilat shqiptohet ky trajtim dallojnë nga shteti në shtet. Njohësit e kësaj fushe propozojnë që do të ishte e dëshirueshme që fillimisht të harmonizohet dhe pastaj të standardizohet menaxhimi dhe trajtimi i pacientëve parafiliakë të cilët paraqesin rrezik për sjellje të dhunshme seksuale, të cilat do të sigurojnë që të plotësohen të gjitha standardet etike dhe mjekësore. Për shembull, kjo duhet të përfshijë unitet në vendimet lidhur me praktikën duke përfshirë

---

¹⁶⁷Turner, D., Petermann, J., Harrison, K., Krueger, R., & Briken, P. (2017, October). *Pharmacological Treatment of Patients with Paraphilic Disorders and Risk of Sexual Offending: An International Perspective. The World Journal of Biological Psychiatry* fq 14

¹⁶⁸Turner, D., Petermann, J., Harrison, K., Krueger, R., & Briken, P. (2017, October). *Pharmacological Treatment of Patients with Paraphilic Disorders and Risk of Sexual Offending: An International Perspective. The World Journal of Biological Psychiatry* fq 2

¹⁶⁹Turner, D., Petermann, J., Harrison, K., Krueger, R., & Briken, P. (2017, October). *Pharmacological Treatment of Patients with Paraphilic Disorders and Risk of Sexual Offending: An International Perspective. The World Journal of Biological Psychiatry*.fq9

se¹⁷⁰kush është i përshtatshëm për tretman farmakologjik, kush vendos se kur duhet të përdoren agjentët farmakologjik, a duhet të aplikohet tretmani në baza vullnetare apo mandatore dhe në cilat institucione duhet të trajtohen pacientët parafiliakë.

Danimarka ishte një ndër jurisdiksonet më të hershme që e përdori kastrimin kimik. Ligji danez mbi kastrimin, i miratuar në vitin 1929, ishte ligji i parë evropian lidhur me procedurat e kastrimit.¹⁷¹Instituti i Tretmanit në Herstedvester është një burg i mbyllur dhe i shërben Departamentit Danez të Burgjeve dhe Probacionit si një institucion për abuzuesit në nevojë për tretman psikologjik ose psikiatrik.¹⁷²Herstedvester pranon abuzues nga e gjithë Danimarka. Që nga fillimi i tij në vitin 1935, institucioni ka trajtuar abuzuesit seksual dhe përgjatë viteve ka grumbulluar ekspertizë të konsiderueshme për trajtimin e recidivistëve, abuzuesve të vrazhdë e të rrezikshëm seksual.

Ndërhohë që kastrimi kimik në Francë është lejuar nga një ligj shtetëror që nga viti 1997, por vetëm për ata që e kanë pranuar vullnetarisht tretmanin e tillë, ndërkaq për herë të parë është aplikuar në vitin 2005. Sipas Kodit Penal Francez, nëse një person dënohet për herë të parë për veprë penale seksuale ndaj fëmijës, ky person zakonisht mbyllet për disa muaj dhe pastaj i ofrohet mundësia që të trajtohet me kastrim kimik me analogët e GnRH bashkë me terapinë psikologjike. Nëse personi refuzon këtë mundësi, ky person mund të dënohet prej 5 deri në 20 vjet burgim, varësisht nga ajo se sa e rëndë është vepra dhe a ka pasur ose sa vepra penale të mëhershme ka pasur personi.¹⁷³

Në Angli dhe në Uells kastrimi kimik nuk ka dispozita juridike ligjore të cilat parashohin administrimin e kastrimit kimik ndaj abuzuesve seksual. Mirëpo, Anglia ka krijuar Planin e Trajtimit të Abuzuesve Seksual ("SOTP - Sex Offender Treatment Plan"). Ky plan (SOTP) siguron të gjitha modalitetet e tretmanit të abuzuesve seksual duke përfshirë përdorimin e planeve shumë të diferencuara të trajtimit sipas një matrice faktorësh, planeve të trajtimit para dhe pas lirit dhe përdorimin e terapisë kognitive të sjelljes.

---

¹⁷⁰Turner, D., Petermann, J., Harrison, K., Krueger, R., & Briken, P. (2017, October). *Pharmacological Treatment of Patients with Paraphilic Disorders and Risk of Sexual Offending: An International Perspective. The World Journal of Biological Psychiatry* fq4

¹⁷¹Russell, S. (1997). *Castration of repeat sexual offenders: an international comparative analysis. Houston Journal of International Law* fq446

¹⁷²Hansen, H., & Lykke-Olesen, L. (1997). *Treatment of dangerous sexual offenders in Denmark. The Journal of Forensic Psychiatry*, 8:1,195

¹⁷³Nenet 227-25, 227-26 dhe 227-27 të Kodit Penal Francez) Tilemann, H. (2016). *Review of Laws Providing for Chemical Castration in Criminal Justice. South Jakarta: Institute for Criminal Justice Reform*, fq 24.

Sipas Profesorit Middleton (udhëheqës i Strategjisë dhe Programit për Abuzuesit Seksual, National Offender Management Service & National Probation Directorate, Home Office, Londër) programet për tretmanin e abuzuesve seksual (SOTP) nuk ofrojnë “shërim” për abuzuesin seksual, por mundësi për uljen e nivelit të mundësisë për ripërsëritjen e krimit. Ky program, nuk është i paraparë për të gjithë abuzuesit seksual. Target i programit janë abuzuesit të cilët kanë mundësi që të përfitojnë nga ky program, që do të thotë abuzuesit që janë të motivuar ose që mund të motivohen për të ndaluar kryerjen e veprave penale dhe për ata për të cilët interesi i publikut është që t’i nënshtrohen tretmanit. Këto programe janë të favorshme vetëm për abuzuesit seksual meshkuj¹⁷⁴

Në SHBA kastrimi kimik si metodë filloi të përdoret për herë të parë rreth vitit 1940, ndërkaq përdorimi i parë i kastrimit kimik në trajtimin e një abuzuesi seksual në SHBA, është bërë në vitin 1966, kur shkencëtari John Money administroi përdorimin e medikamentit medroxyprogesterone acetate (MPA) ndaj një transvestiti biseksual i cili ishte në terapi për sjellje pedofilike ndaj djalit të tij gjashtë vjeçar.¹⁷⁵

Siç e përmendëm më lartë, Kalifornia ishte shteti i parë që miratoi ligjin për kastrim kimik në vitin 1997 kur edhe e bëri procedurën si parakusht për lirim me kusht të disa abuzuesve. Sigurisht, miratimi i kësaj procedure nga ana e Kalifornisë ka nxitur diskutime të shumta dhe ka ndarë komunitetin mjekësor e ligjor në tërë SHBA-të. Me pak fjalë, ithtarët kanë mbrojtur kastrimin kimik meqenëse zvogëlon shkallën e recidivizmit, derisa kritikët kanë pretenduar se kastrimi kimik përbën “dënim të ashpër dhe të pazakontë” dhe duhet të përfshihet terapia adekuate e sjelljes apo psikoterapia për të ulur shkallën e recidivizmit.¹⁷⁶

---

¹⁷⁴Middleton, D. (a.d.). *The Assessment And Treatment Of Sexual Offenders In England And Wales* http://www.unafei.or.jp/english/pdf/RS_No72/No72_09VE_Middleton1.pdf,fq43

¹⁷⁵Scott, C. L., & Holmberg, T. (2003). *Castration of Sex Offenders: Prisoners’ Rights Versus Public Safety*. *J Am Acad Psychiatry Law*, 31,502

¹⁷⁶Bund, J. M. (1997). *Did you say chemical castration? University of Pittsburgh Law Review*, 59,158

KAPITULLI IV

REGJISTRI I HAPUR PUBLIK I ABUZUESVE SEKSUAL TË FËMIJËVE NË RMV

1. Historiku dhe qëllimi i regjistrave të abuzuesve seksual të fëmijëve

Për parandalimin e abuzimit seksual të fëmijëve dhe pedofilinë si masë e rëndësishme konsiderohet edhe regjistrimi i personave të dënuar për abuzim seksual të fëmijëve dhe pedofili në një regjistër të posaçëm. Kjo është një praktikë e gjerë në shumë shtete, ku fillimisht u paraqit në SHBA, e pastaj edhe në vende të tjera të Evropës.¹⁷⁷ Qëllimi i ekzistimit të regjistrave të këtillë është njoftimi i publikut të gjerë me të dhënat e personave të dënuar më parë për abuzim seksual të fëmijëve me qëllim të mbrojtjes së fëmijëve nga personat e tillë. Ekspertët thonë se shumë sulme seksuale janë krime oportune dhe se mbikëqyrja e komunitetit mund të çojë në më pak mundësi për kryerjen e këtyre veprave.¹⁷⁸

New Jersey-i (SHBA) ishte shteti i parë i cili në vitin 1994 miratoi ligj të posaçëm për krijimin e një regjistri të posaçëm të personave të dënuar për abuzim seksual të fëmijëve, i cili mundësonte që edhe publiku i gjerë të ketë qasje në të dhënat për pedofilët e regjistruar. Më pas më shumë se 25 shtete (të SHBA-ve) filluan implementimin e ligjeve për regjistrimin e abuzuesve seksual.¹⁷⁹ Gjithçka filloi në vitin 1994 me *Jacob Wetterling Crimes Against Children and Sexually Violent Offender Registration Act* (shkurtimisht The Wetterling Act) që në përkthim do të thotë Ligji Jacob Wetterling për krimet kundër fëmijëve dhe regjistrin e abuzuesve seksual të dhunshëm, i cili u miratua si përgjigje pas kidnapimit të njëmbëdhjetëvjeçarit Jacob Wetterling nga një i panjohur. Ky Ligj i obligonte shtetet që të mbledhin të dhënat dhe të mbanin evidencë për abuzuesit seksual të fëmijëve, madje t'i mbajnë në një regjistër të posaçëm, por që qasje në këto të dhëna të kishin vetëm organet

---

¹⁷⁷Ratkoceri, Vedije; *PREVENTING CHILD SEXUAL ABUSE THROUGH NATIONAL OPEN ACCESS REGISTER OF ABUSERS – THE CASE OF NORTH MACEDONIA - Rule of Law, Governance and Society in the Western Balkans Contributions to the Future of Europe - BOOK OF PROCEEDINGS OF THE THIRD INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE ON SOCIAL AND LEGAL SCIENCES (ISCSLS '22) - pp.252-262. SEEU, Tetovo, 2022*

¹⁷⁸Kielsgardf, M. (2014). *MythKdriven state policy: an international perspective of recidivism and incurability of pedophile offenders. Creighton Law Reviw*, 47, faqe 251.

¹⁷⁹Tullio, E. M. (2010). *Chemical Castration for Child Predators: Practical, Effective, and Constitutional. Chapman Law Review*, [Vol. 13:191, 2009], faqe 197.

shtetërore dhe jo edhe publiku i gjerë.¹⁸⁰Në po të njëjtin vit kur u miratua ky ligj, në shtetin e New Jersey-it ndodhi dhunimi dhe vrasja e shtatëvjeçares Megan Kranka. Kryerësi i veprës në rastin Megan, Jesse Timmendequas, pranoi se kishte vrarë dhe përdhunuar Meganin. Timmendequas i tha policisë se kishte frikë se Megani do t'ia përcillte nënës së saj që ai e kishte prekur dhe ishte përpjekur për ta puthur dhe se i kishte lejuar të ledhatonte këlyshin e tij për ta tërhequr në shtëpinë e tij. Ai e kishte përdhunuar Meganin, e kishte rrahur dhe kishte përdorur një rrip për ta ngulfatur atë. "Përveç vrasjes me dashje, i pandehuri ishte gjithashtu i dënuar për rrëmbim, përdhunim, sodomi dhe vrasje. Ajo çfarë është e rëndësishme në këtë rast është se Timmendequas kishte dy dënime të mëparshme për sulme seksuale në vitet 1979 dhe 1981 dhe u dënua me vdekje për rastin e përdhunimit dhe vrasjes së Megan Kanka. Dënimi me vdekje i Timmendequas u kthye më vonë në burg të përjetshëm kur Shteti i New Jersey-it ndaloi dënimin me vdekje.¹⁸¹Megan u dhunua dhe u vra nga fqinji i saj i cili ishte pedofil i regjistruar, por pasi familja e saj nuk kishte qasje në regjistër dhe nuk e kishte këtë informatë, nuk kishin mundësi për ta mbrojtur atë. Me insistimin e familjes dhe publikut të gjerë, New Jersey u bë shteti i parë i cili miratoi ligj të posaçëm (Megan's Act) me të cilin qasje në të dhënat për pedofilët e regjistruar kishte edhe publiku i gjerë. Gjatë disa viteve të ardhshme, çdo shtet i SHBA-ve, bashkë me Distriktin e Kolumbisë, miratuan versione të caktuara të Ligjit Megan (Megan's Law).¹⁸²Më pas, Gjykata supreme e SHBA-ve vendosi që ligjet që kërkojnë regjistrimin e abuzuesve seksual dhe njoftimi i komunitetit me të dhënat e këtyre personave është në përputhje me Kushtetutën.¹⁸³Brutaliteti i krimit të kryer kundër Megan Kanka i dha shtytje Kongresit për të iniciuar një ligj federal që kërkon regjistrimin e abuzuesve të dënuar seksual në mbarë territorin e SHBA-ve. Në janar të vitit 1996, Kongresi njohu rëndësinë e njoftimit të komunitetit duke miratuar Ligjin federal të Megan-it, i cili kërkonte nga Akti i Wetterlingut të kërkojë shpërndarje publike të informacionit nga regjistrat shtetërorë të abuzuesve

---

¹⁸⁰Kielsgardf, M. (2014). *MythKdriven state policy: an international perspective of recidivism and incurability of pedophile offenders*. *Creighton Law Reviv*, 47, faqe 250

¹⁸¹Kielsgardf, M. (2014). *MythKdriven state policy: an international perspective of recidivism and incurability of pedophile offenders*. *Creighton Law Reviv*, 47, faqe 251

¹⁸²Smith, N. J. (2012). *Protecting the Children of the World: A Proposal for Tracking Convicted Sex Offenders Internationally* *. *13 San Diego Int'l L.J.*, [Vo l. 13: 623,2012].

¹⁸³Tullio, E. M. (2010). *Chemical Castration for Child Predators: Practical, Effective, and Constitutional*. *Chapman Law Review*, [Vol. 13:191, 2009], faqe 198

seksual.¹⁸⁴Kështu në vitin 2005, Departamenti i drejtësisë zhvilloi një databazë kombëtare të dhunuesve seksuale, të qasshme në internet.Ueb sajti ishte krijuar në përpjekje për të siguruar qasje më të lehtë në databazën e dhunuesve individual seksual në të gjitha 50 shtetet.Vitin vijues, ueb sajti u riemërua në Regjistri Kombëtar i Dhunuesve seksual Dru Sjodin.Emri i faqes ishte sërish një viktimë e një dhunuesi të dënuar seksual i cili nuk ishte i përfshirë në regjistrin e dhunuesve seksual.¹⁸⁵Ndërkaq, më 27 korrik 2006, Kongresi Amerikan miratoi Aktin e Njoftimit dhe Regjistrimit të Abuzuesve (Sex Offender Registration and Notification Act - SONRA), një sistem gjithëpërfshirës kombëtar i regjistrimit për të mbrojtur publikun nga abuzuesit seksual. Ligji u miratua në përgjigje të një numri të sulmeve seksuale ndaj fëmijëve e që fituan shumë publicitet.SONRA kërkon që abuzuesit seksual të regjistrohen në mbarë territorin dhe vendos dënime penale në raste kur abuzuesit e dënuar dështojnë të regjistrohen.¹⁸⁶

Ndërkohë, Mbretëria e Bashkuar ka një zgjidhje ndryshe nga SHBA-të rreth kësaj çështjeje.¹⁸⁷Mbretëria e Bashkuar krijoi një regjistër të dhunuesve seksual dhe miratoi Ligjin e Sarah-s në përpjekje për të mbajtur të sigurt shoqërinë nga dhunuesit seksual. Megjithatë, Ligji i Sarah është mjaft i ndryshëm nga Ligji i Meganit, veçanërisht në atë se nuk ka një qasje publike të drejtpërdrejtë në Regjistrin e dhunuesve seksual të Mbretërisë së Bashkuar.¹⁸⁸Pra, në Mbretërinë e Bashkuar informacioni mbi regjistrin e dhunuesve seksual nuk është ende i qasshëm për tërë publikun. Informacioni mbahet përmes Marrëveshjeve për mbrojtjen publike të më shumë agjencive (Multi-Agency Public Protection Arrangements MAPPA), një sistem në Mbretërinë e Bashkuar përmes të cilit shërbimet e

---

¹⁸⁴Griffin, Lissa and Blacker, Kate, *Megan's Law and Sarah's Law: A Comparative Study of Sex Offender Community Notification Schemes in the United States and the United Kingdom (2010)*. *Criminal Law Bulletin*, Vol. 46, p. 990, 2010

¹⁸⁵Griffin, Lissa and Blacker, Kate, *Megan's Law and Sarah's Law: A Comparative Study of Sex Offender Community Notification Schemes in the United States and the United Kingdom (2010)*. *Criminal Law Bulletin*, Vol. 46, p. 990, 2010

¹⁸⁶Griffin, Lissa and Blacker, Kate, *Megan's Law and Sarah's Law: A Comparative Study of Sex Offender Community Notification Schemes in the United States and the United Kingdom (2010)*. *Criminal Law Bulletin*, Vol. 46, p. 991, 2010

¹⁸⁷Ratkoceri, Vedije; *PREVENTING CHILD SEXUAL ABUSE THROUGH NATIONAL OPEN ACCESS REGISTER OF ABUSERS – THE CASE OF NORTH MACEDONIA - Rule of Law, Governance and Society in the Western Balkans Contributions to the Future of Europe - BOOK OF PROCEEDINGS OF THE THIRD INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE ON SOCIAL AND LEGAL SCIENCES (ISCLS '22) - pp.252-262. SEEU, Tetovo, 2022*

¹⁸⁸Griffin, Lissa and Blacker, Kate, *Megan's Law and Sarah's Law: A Comparative Study of Sex Offender Community Notification Schemes in the United States and the United Kingdom (2010)*. *Criminal Law Bulletin*, Vol. 46, p. 998, 2010

burgut, lirimit me kusht dhe të policisë përgjatë Anglisë dhe Uellsit ndajnë informacione për të mbikëqyrur dhunuesit e rrezikshëm seksual.

Regjistri i dhunuesve seksual në Mbretërinë e Bashkuar është krijuar përmes Aktit mbi dhunuesit seksual nr.199746 si një mënyrë për policinë e Mbretërisë së Bashkuar që të ndjekë dhunuesit seksual. Akti mbi Sulmet seksuale i vitit 2003 ishte krijuar “për të siguruar dispozita të reja për krimet seksuale, parandalimin e tyre dhe mbrojtjen e fëmijëve”. Kërkesa për njoftim në Aktin mbi sulmet seksuale i vitit 2003 përcakton që dhunuesit e dënuar seksual të regjistrohen në njësinë e tyre lokale policore. Dhunuesit duhet të njoftojnë policinë në periudhë prej 3 ditësh nga dënimi dhe duhet të qëndrojnë në regjistër për periudha të caktuara varësisht lartësisë së dënimit të tyre. Atyre u kërkohet që të qëndrojnë në regjistër për të paktën 7 vite.¹⁸⁹ Dhunuesit duhet të informojnë policinë për çfarëdo ndryshimi të rëndësishëm. Një dhunues që planifikon të udhëtoj jashtë Mbretërisë së Bashkuar, duhet të njoftojë policinë përpara datës së planifikuar për udhëtim, shtetin apo shtetet ku do të udhëtojë dhe çdo informacion të rëndësishëm. Dhunuesi që nuk i përmbahet kërkesave të njoftimit mund të jetë subjekt i gjobave dhe dënimit prej maksimalisht 5 vite burg.¹⁹⁰

Sarah Payne, prej ku edhe e ka marr emrin Ligji në Mbretërinë e Bashkuar (Sarah’s Law) ishte një 8 vjeçare, e cila u kidnapua dhe u vra nga një pedofil i dënuar më parë në vitin 2000. Prindërit e saj, pas këtij rasti, propozuan Ligjin e Sarah-s, i cili bënte thirrje që Mbretëria e Bashkuar të shpallte emrat e dhunuesve lokal seksual, ashtu siç ishin publikuar në Shtetet e Bashkuara të Amerikës nën Ligjin e Meganit. Në reagim të vdekjes së Sarah Paynit dhe të shqetësuar se regjistri i dhunuesve seksual nuk ishte publikuar, News of the World, një gazetë tabloidi britanike, pretendonte se do të krijonte një sistem të vetin të njoftimit publik. Gazeta realizoi fushatën “emëro dhe turpëro” të të gjithë dhunuesve seksual në Mbretërinë e Bashkuar duke postuar informacionet e tyre në internet. Pas informacioneve të publikuara në uebsajt, disa qytetarë sulmuan dhe ngacmuan disa nga

---

¹⁸⁹Griffin, Lissa and Blacker, Kate, *Megan’s Law and Sarah’s Law: A Comparative Study of Sex Offender Community Notification Schemes in the United States and the United Kingdom* (2010). *Criminal Law Bulletin*, Vol. 46, p. 994, 2010

¹⁹⁰Griffin, Lissa and Blacker, Kate, *Megan’s Law and Sarah’s Law: A Comparative Study of Sex Offender Community Notification Schemes in the United States and the United Kingdom* (2010). *Criminal Law Bulletin*, Vol. 46, p. 995, 2010

dhunuesit seksual. Për pasojë, Qeveria urdhëroi që gazeta të largojë këto informacione¹⁹¹ për dhunues seksual të dyshuar. Kështu, nëse qytetarët do të dyshonin për dikë me të cilin kishin marrëdhënie personale (për shembull një nënë dhe dashnori i saj i ri) apo për dikë që ka kontakte të rregullta të pambikëqyrura me fëmijët e tyre, do të mund të jenë në gjendje të kontaktojnë policinë dhe të “regjistrojnë interes” për atë person. Policia fillimisht do të përcaktonte nëse personi për të cilin është shfaqur interes ka ndonjë dënim për dhunë seksuale ndaj fëmijëve. Nëse ai person ka qenë i dënuar për dhunë seksuale ndaj fëmijëve, policia më tutje do të vlerësoj nëse ai paraqet rrezik serioz për të lënduar fëmijët e personit që ka regjistruar interesin. Nëse dhunuesi paraqet rrezik serioz lëndimi, policia më pas do t’i dorëzojë informacionet e dhunuesit deri tek personi që ka bërë kërkesën.¹⁹²

Edhe Republika e Shqipërisë u rradhiti ndër vendet të cilat hapërojnë seriozisht në drejtim të mbrojtjes së fëmijëve nga dhuna seksuale. Kuvendi i Shqipërisë në korrik të vitit 2022 miratoi Ligjin për Regjistrin Kombëtar për të Dënuarit për Krime Seksuale.¹⁹³

Ligji bazohet gjerësisht në draftin e përgatitur nga ekspertët më të mirë të CRCA/ECPAT Shqipëri. Qëllimi i ligjit është që të mbrojë çdo person nga krimet seksuale, sidomos fëmijët, me fokus kryesor parandalimin e krimeve seksuale. Me miratimin e këtij ligji për CRCA/ECPAT Shqipëri përmbillet me sukses një përpjekje nëntë vjeçare për ta bërë regjistrin e të dënuarve një realitet.

Pavarësisht, zgjidhjeve të ndryshme në shtete të ndryshme rreth kësaj çështjeje, në literaturë na shfaqen mjaft argumente pro dhe kundër regjistrimit dhe publikimit të këtyre të dhënave të abuzuesve seksual.¹⁹⁴

---

¹⁹¹Griffin, Lissa and Blacker, Kate, *Megan’s Law and Sarah’s Law: A Comparative Study of Sex Offender Community Notification Schemes in the United States and the United Kingdom* (2010). *Criminal Law Bulletin*, Vol. 46, p. 1006, 2010

¹⁹²Griffin, Lissa and Blacker, Kate, *Megan’s Law and Sarah’s Law: A Comparative Study of Sex Offender Community Notification Schemes in the United States and the United Kingdom* (2010). *Criminal Law Bulletin*, Vol. 46, p. 998, 2010

¹⁹³<https://www.crca.al/sq/barnhaus-news-press-release-national-register-sexual-crimes-against-children-albania-media/miratohet>

¹⁹⁴Ratkoceri, Vedije; **PREVENTING CHILD SEXUAL ABUSE THROUGH NATIONAL OPEN ACCESS REGISTER OF ABUSERS – THE CASE OF NORTH MACEDONIA - Rule of Law, Governance and Society in the Western Balkans Contributions to the Future of Europe - BOOK OF PROCEEDINGS OF THE THIRD INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE ON SOCIAL AND LEGAL SCIENCES (ISCSLS ’22) - pp.252-262. SEEU, Tetovo, 2022**

Argumentet e shpjeguara në favor të regjistrimit përfshijnë recidivizmin e lartë të supozuar në mesin e abuzuesve seksualë, pamjaftueshmërinë e dispozitave të mbikëqyrjes dhe nevojën që rezulton për “gjurmimin” e këtyre kryerësve për mbrojtjen publike.¹⁹⁵

Nga ana tjetër, kundërshtarët e regjistrave publik të pedofilëve konsiderojnë se efektet ndëshkimore të regjistrave me zbulim të plotë të të dhënave të kryerësve përfshijnë ¹⁹⁶vigjilencën e mundshme dhe etiketimin publik të shkelësit të liruar. Një shenjim i tillë është një antitezë ndaj përpjekjeve të rehabilitimit, sepse në mënyrë të pashmangshme çon në paqëndrueshmëri të komunitetit dhe ri-burgim. Ai parandalon kryerësin e veprës penale në gjetjen e ndonjë pune të ligjshme (në profesione të parrezikshme), në formimin e marrëdhënieve të shëndetshme të të rriturve dhe është kundër produktive ndaj terapisë, veçanërisht terapisë së sjelljes.¹⁹⁷

Edhe Republika e Maqedonisë së Veriut, është radhitur në kuadër të vendeve të cilat kanë regjistra të tillë, dhe modeli të cilin vendi ynë e ka përzgjedhur, është qasja e hapur për të gjithë në këto të dhëna. Kjo masë është adekuate dhe e domosdoshme për të mbrojtur fëmijët nga personat e tillë, meqë, fëmijët, të drejtat e tyre dhe nevoja për t'i mbrojtur ata nga abuzimi seksual janë parimet që veprojnë në mbështetje të regjistrimit të abuzuesve seksual. Nenet 3 dhe 19 të Konventës së OKB-së për të Drejtat e Fëmijës¹⁹⁸ (20 nëntor 1989), e cila u miratua në mënyrë unanime nga 168 shtete, pohojnë se të drejtat e fëmijës dhe mirëqenia e tyre janë të rëndësishme dhe se duhet të ndërmerren masa përkatëse legislative për të siguruar këtë.¹⁹⁹

---

¹⁹⁶McAlinden, A.KM. (2000). *Sex Offender Registration: Implications and Difficulties for Ireland*. *Irish Journal of Sociology*, 10, fq 75

¹⁹⁷Kielsgardf, M. (2014). *MythKdriven state policy: an international perspective of recidivism and incurability of pedophile offenders*. *Creighton Law Reviw*, 47, 252

¹⁹⁸http://www.childresembassy.org.mk/WBStorage/Files/konventa_per_te_drejat_e_femijes.pdf

¹⁹⁹McAlinden, A.KM. (2000). *Sex Offender Registration: Implications and Difficulties for Ireland*. *Irish Journal of Sociology*, 10, faqe 86.

2.Regjistrimi i abuzuesve seksual të fëmijëve në RMV

Marrja e masave për luftimin dhe parandalimin e abuzimit seksual të fëmijëve paraqitet si domosdoshmëri për prevenimin dhe mbrojtjen e fëmijëve nga abuzimet seksuale. Në këtë frymë, në vitin 2011, Republika e Maqedonisë së Veriut, në Kodin Penal inkorporoi parashikimin e evidencës së posaçme për pedofilët, përkatësisht fjala është për regjistrin online me të dhënat e personave të dënuar për veprat penale ndaj fëmijëve, në të cilin regjistër kanë qasje të gjithë personat e interesuar ku mund të kërkojnë dhe të shohin se cilët janë personat e dënuar për këto vepra penale në Republikën e Maqedonisë së Veriut.

Kështu në nenin 106-a të Kodit Penal të RMV-së²⁰⁰ “Regjistri i posaçëm” në paragrafin e dytë përcaktohet: “Gjykata deri te organi i administratës shtetërore kompetente për punët në fushën e punës dhe politikës sociale dorëzon të dhëna për persona të dënuar me aktgjykim të plotfuqishëm për vepra penale kundër lirisë dhe moralit gjinor dhe për veprën penale nga neni 418-g të këtij Kodi, të kryera kundër personave të mitur, për të cilët udhëhiqet (mbahet) një regjistër i posaçëm”. Sipas paragrafit të tretë të këtij neni, qëllimi për ekzistimin e këtij regjistri është mbrojtja e të drejtave të personave të mitur, nën kushtet dhe në procedurën e përcaktuar me ligj. Ndërkaq, paragrafi i parë i këtij neni përcakton edhe mbajtjen e regjistrit të posaçëm për personat të cilëve u është shqiptuar masë e sigurisë, të cilët regjistrohen në evidencën shëndetësore. Këtu bëhet fjalë për masën e sigurisë “Trajtimi mjekësor-farmakologjik”, ku pra personat që i nënshtrohen këtij trajtimi evidentohen në regjistrin posaçëm. Së këndejmi, me këtë nen krijohen dy regjistra të posaçëm krahas evidencave penale dhe qëllimi i tyre është ekskluzivisht preventiv, pra me qëllim të mbrojtjes së personave të cilëve u është shqiptuar masë e sigurisë apo mbrojtja e të miturve.²⁰¹

Bazuar në këtë nen, në vitin 2012 Parlamenti i Republikës së Maqedonisë së Veriut miratoi “Ligjin mbi regjistrin special të personave të dënuar me aktgjykim të plotfuqishëm

---

²⁰⁰ (Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë 27/14, 2014)

²⁰¹ Kambovski, V. (2015). *Komentari na Krivicniot Zakonik na Republika Makedonija (Vol. II)*. Skopje: Matica. faqe 626

për vepra penale të abuzimit seksual të fëmijëve dhe pedofili”.²⁰² Në vitin 2014 ky ligj pësoi disa plotësime dhe ndryshime.²⁰³

Duke u bazuar në ligjin mbi regjistrin special të personave të dënuar me aktgjykim të plotfuqishëm për vepra penale të abuzimit seksual të fëmijëve dhe pedofili, u krijua një regjistër online publik me të dhënat personale të personave të dënuar për krime të përshkruara në Kapitullin e nëntëmbëdhjetë të Kodit Penal “Veprat penale kundër lirisë dhe moralit gjinor” të kryera ndaj fëmijëve nën moshën 14 vjeçare. Ky regjistër ka qasje të hapur dhe secili mund të shoh personat që janë të dënuar për pedofili në vendin tonë.

Regjistri online është funksionalizuar nga viti 2012 dhe koordinohet nga Ministria për punë dhe Politikë sociale ndërsa udhëhiqet nga Enti për punë sociale - Shkup. Këtu mund të kërkohen informata për personat e dënuar në nivel shtetëror, në qytetin përkatës apo edhe në lagjen e caktuar në bazë të të dhënave të tyre personale: emrit, mbiemrit, adresës dhe fotografisë si dhe llojin e veprës penale për të cilën është dënuar dhe dënimin e shqiptuar. Gjithashtu në këtë regjistër ekziston edhe mundësia e kërkimit me emër dhe mbiemër, nëse dëshirojmë që të verifikojmë se a ka qenë apo a është i dënuar ndonjë person i caktuar për këto vepra penale.

Në të dhënat e këtyre personave gjithashtu është e evidentuar se personi në fjalë a është në vuajtje të dënimit apo është i liruar. Përveç këtyre informatave me qëllim preventiv dhe mbrojtje të fëmijëve, portali përmban edhe një sërë informatash edukuese lidhur me pedofilinë dhe parandalimin e saj.

Pedofilët në këtë regjistër qëndrojnë në kohëzgjatje prej 10 viteve pas lirimit nga burgu dhe nëse gjatë kësaj periudhe nuk e përsërisin veprën penale, atëherë të dhënat e tyre do të fshihen.

---

²⁰²Gazeta Zyrtare e RMV-së Nr. 11/2012, 2012.

²⁰³Gazeta zyrtare e RMV-së Nr 112/25 korrik 2014

2.1 Ligji mbi regjistrin special të personave të dënuar me aktgjykim të plotfuqishëm për vepra penale të abuzimit seksual të fëmijëve dhe pedofili

Me qëllim të prevenimit dhe dënimit të veprave që kanë të bëjnë me abuzimin seksual të fëmijëve është e domosdoshme që të grumbullohen të dhëna, por edhe të sigurohet mbrojtja e të dhënave personale, siç është identiteti dhe profili gjenetik i personave të dënuar për vepra të cilat janë të përfshira në Konventën e Këshillit të Evropës për mbrojtjen e fëmijëve nga eksploatimi apo abuzimi seksual.²⁰⁴ Në këtë frymë, legjislacionit tone i është shtuar edhe një ligj, ai për regjistrin special të personave të dënuar me aktgjykim të plotfuqishëm për vepra penale të abuzimit seksual dhe pedofili. Ky ligj u miratua nga ana e Parlamentit të RMV-së në vitin 2012²⁰⁵ dhe ka patur ndryshime dhe plotësime në vitin 2014.²⁰⁶ Në të përfshihen 15 nene dhe me të rregullohet kategoria e të dhënave personale të cilat përfshihen në Regjistrin e personave të dënuar për veprat penale për abuzim seksual të fëmijëve dhe pedofili, mënyrën e dhënies së të dhënave personale, shkallën e besueshmërisë dhe afatin e ruajtjes së të dhënave (neni 1).

Qëllimi i ligjit (neni 2) dhe zbatimi i tij është të sigurojë mbrojtjen e fëmijëve nga abuzimi seksual, pedofilia dhe trafikimi i të miturve nëpërmjet disponueshmërisë së informacionit për personat që jetojnë në mjedisin e tyre, të cilët janë dënuar për krime që lidhen me abuzimin seksual të të miturve, pedofilinë dhe trafikimit të të miturve.

Regjistri përmban të dhëna për personat e dënuar me vendim të formës së prerë për krime kundër lirisë seksuale dhe moralit seksual të kryera ndaj fëmijëve siç janë: (neni 3):

- 1) dhunimi (neni 186 paragrafi 2 i Kodit Penal);
- 2) marrëdhënie seksuale me person të pafuqishëm (neni 187 paragrafi 2 i Kodit Penal);
- 3) sulm seksual ndaj fëmijës nën 14 vjeç (neni 188 i Kodit Penal);
- 4) tradhëtia bashkëshortore me keqpërdorim të pozitës (neni 189 paragrafi 2 i Kodit Penal);

---

²⁰⁴Ligji për ratifikimin e Konventës së Këshillit të Evropës për mbrojtjen e fëmijëve nga eksploatimi seksual dhe abuzimit seksual (Gazeta Zyrtare e RMV nr 135/20100) neni 37 I Konventës

²⁰⁵Ligji mbi regjistrin special të personave të dënuar me aktgjykim të plotfuqishëm për vepra penale të abuzimit seksual të fëmijëve dhe pedofili Gazeta zyrtare 11/2012 prej 24.01.2012

²⁰⁶Ligji mbi regjistrin special të personave të dënuar me aktgjykim të plotfuqishëm për vepra penale të abuzimit seksual të fëmijëve dhe pedofili Gazeta zyrtare 112/25 korrik 2014

- 5) plotësimi i pasioneve seksuale para tjetrit (neni 190 paragrafët 2 dhe 3 të Kodit Penal);
- 6) prostitucioni i fëmijëve (neni 191-a i Kodit Penal);
- 7) shfaqja e materialit pornografik për fëmijë (neni 193 i Kodit Penal);
- 8) prodhimi dhe shpërndarja e pornografisë për fëmijë (neni 193-a i Kodit Penal);
- 9) joshja për marrëdhënie seksuale ose akt tjetër seksual ndaj një fëmije nën 14 vjeç (neni 193-b i Kodit Penal);
- 10) inçesti (neni 194 paragrafi 2 i Kodit Penal) dhe
- 11) trafikimi i një fëmije (418-g i Kodit Penal).

Në nenin 4 të Ligjit mbi regjistrin special të personave të dënuar me aktgjykim të plotfuqishëm për vepra penale të abuzimit seksual dhe pedofili parashihet që Regjistri të përmban edhe të dhëna tjera për personat e dënuar me aktgjykim të formës së prerë për veprat penale nga neni 3 i këtij ligji siç janë:

- Emri dhe mbiemri,
- Data e lindjes,
- adresa e vendbanimit ose vendqëndrimit,
- vepër penale për të cilën është dënuar,
- shumën e gjobës,
- data e fillimit të vuajtjes së dënimit,
- data e përfundimit të vuajtjes së dënimit,
- ndryshimet gjatë vuajtjes së dënimit,
- data e lirimit nga vuajtja e dënimit me burg,
- data e fshirjes nga regjistri,
- fotografia dhe

- shënim plotësues.

Regjistrin e mban Ministria e Punës dhe Politikës Sociale përmes IP Institutit për Veprimtari Sociale. Ministria e Punës dhe Politikës Sociale, përmes Institucionit Publik Zyra për Veprimtari Sociale, bën futjen, përditësimin dhe ndryshimin e të dhënave në regjistër dhe i publikon në faqen e internetit (neni 5). Këto të dhëna i plotëson zyrtari i IP Institutit për Veprimtari Sociale, i autorizuar nga personi që udhëheq me Institutin e Veprimtarive Sociale të IP-së dhe është përgjegjës për besueshmërinë e të dhënave të futura(neni 6).Të dhënat për personat e dënuar të regjistruara në regjistër janë publike, ndërkohë që të dhënat e viktimave nuk janë të disponueshme publikisht për asnjë arsye(neni 5 prg 2). Zyra për ekzekutimin e sanksioneve për personat e dënuar me aktgjykim të formës së prerë për veprat penale në afat prej 15 ditësh pune nga dita e fillimit të vuajtjes së dënimit me burg, dorëzon në Zyrën e IP për Veprimtari Sociale një kopje të aktgjyimit për të cilin personi është dënuar për një krim, si dhe një njoftim me shkrim me këto të dhëna(neni 6-a):

- Emri dhe mbiemri,
- Data e lindjes,
- adresa e vendbanimit ose qëndrimit,
- vepra penale për të cilën është dënuar,
- shumën e gjobës,
- data e fillimit të vuajtjes së dënimit,
- data e përfundimit të vuajtjes së dënimit,
- ndryshime gjatë vuajtjes së dënimit dhe
- data e lirimit nga vuajtja e dënimit me burg.²⁰⁷

Ministria e Punëve të Brendshme, për personin e dënuar me aktgjykim të formës së prerë për veprat penale të parapara me nenin 3 të këtij ligji, është e obliguar që në afat prej 15 ditësh nga dita e paraqitjes së kërkesës me shkrim nga Zyra e IP për Veprimtari Sociale të

---

²⁰⁷Ligji mbi regjistrin special të personave të dënuar me aktgjykim të plotfuqishëm për vepra penale të abuzimit seksual të fëmijëve dhe pedofili Gazeta zyrtare 112/25 korrik 2014

dorëzojë fotografi nga data e fillimit të vuajtjes së dënimit me burg dhe një fotografi nga data e lirimimit nga vuajtja e dënimit me burg (neni 6-b). Fotografia është me ngjyra, me përmasa 3.5 x 4.5 cm dhe ndryshon çdo dhjetë vjet.

Personat e dënuar për veprat penale, të përcaktuara me nenin 3 këtij ligji, pas skadimit të dënimit, janë të detyruar së paku një herë në vit, pesë ditë para ditëlindjes, t'i paraqiten organit kompetent gjyqësor në vendin ku jetojnë ose banojnë deri në fund të jetës së tyre (neni 7 prg 1). Ministria e Drejtësisë, përmes Drejtorisë për Ekzekutimin e Sanksioneve, është e obliguar ta informojë të dënuarin për detyrën e tij që pas skadimit të dënimit me burgim, t'i paraqitet organit kompetent gjyqësor në vendin ku banon apo ku është vendqëndrimi i tij (neni 7 prg 2). Gjykata kompetente është e obliguar ta evidentojë kërkesën nga paragrafi 1 i nenit 7 të ligjit si dhe ta informojë personin për detyrimin e tij që të raportojë çdo ndryshim të të dhënave personale dhe vendbanimit, përkatësisht të qëndrojë në gjykatë në afat prej tri ditësh (neni 7 prg 3). Njëherit, Gjykata kompetente është e obliguar që raportin t'ia dorëzojë Ministrisë së Punës dhe Politikës Sociale, përkatësisht IP Institutit për Veprimtari Sociale, në afat prej pesë ditësh pune nga raportimi i personit të dënuar.

Sipas këtij ligji, i cili e themelon Regjistrin, nëse ndonjë nga personat që bëjnë pjesë në listë haset nëpër zona të frekuentuara nga fëmijët, (kopshte, shkolla, kënde lojërash), qytetarët duhet ta paraqesin rastin në polici (neni 8). Pjesëtarët e MPB-së, fillimisht japin paralajmërim dhe nëse i dyshuari përsëri shihet në zona të njëjta atëherë merren masa të parashikuara në ligj.²⁰⁸ Ligji në nenin 9 të tij, parasheh edhe dënime me gjobë ose me burgim deri në një vit për personin e dënuar për krime që lidhen me abuzimin seksual, pedofilinë dhe trafikimin e të miturve, nëse:

- pas skadimit të dënimit me burgim, në afat prej pesë ditësh pune, nuk do të paraqitet në organin kompetent gjyqësor.
- nuk raporton rregullisht në organin kompetent gjyqësor,
- gjenden në dy ose më shumë raste në vende ku ka prani më të madhe të të miturve (kopshte fëmijësh, shkolla, parqe për fëmijë, kënde lojërash) ose

---

²⁰⁸Gazeta zyrtare 11/2012 prej 24.01.2012

- nuk do të raportojë ndryshimin e të dhënave personale ose të vendbanimit tek autoriteti gjyqësor kompetent.

Personi i dënuar për vepra penale që kanë të bëjnë me abuzimin seksual, pedofilinë dhe trafikimin e të miturve mund të kërkojë përjashtimin nga shpallja publike e të dhënave të tij në regjistër, me kusht që të mos përsërisë veprën penale për të cilën është dënuar ose ka kryer një vepër tjetër, të paraparë në nenin 3 të ligjit, për një periudhë dhjetëvjeçare pas skadimit të dënimit për të cilin është dënuar (neni 10). Kërkesa për përjashtimin nga publikimi i të dhënave të personit të dënuar për krime që kanë të bëjnë me abuzim seksual, pedofili dhe trafikim të të miturve, i paraqitet gjykatës kompetente. Autoriteti kompetent gjyqësor mund të kërkojë mendim nga Qendra për punë sociale, e cila është kompetente në vendbanimin e personit të dënuar, për gjendjen e personit të dënuar dhe a është i pranueshëm për t'u përjashtuar nga zbulimi publik i të dhënave të tij. Kjo procedurë i referohet vetëm përjashtimit nga publikimi i të dhënave të një personi të dënuar për krime që lidhen me abuzimin seksual, pedofilinë dhe trafikimin e të miturve. Detyrimi për raportimin e tij të mëtejshëm të rregullt vjetor mbetet i vlefshëm deri në fund të jetës së tij (neni 11).

Për personat që do të keqpërdorin të dhënat e përfshira në regjistër, për kërcënim, kanosje, ngacmim të personave të dënuar ose anëtarëve të familjeve të tyre ose në mënyra tjera do të keqpërdorin të dhënat e publikuara, parashihen dënime me gjobë ose me burgim deri në gjashtë muaj (neni 12).

Ministria e Punës dhe Politikës Sociale, në bashkëpunim me Ministrinë e Drejtësisë dhe Ministrinë e Brendshme, kanë përgatitur rregullore për mënyrën e shënimit të të dhënave të të dënuarve, mënyrën e raportimit dhe bashkëpunimit të ndërsjellë (neni 13).

2.2 Hulumtim empirik rreth të dënuarve të regjistruar në Regjistrin e hapur në RMV

Regjistri i posaçëm i personave të dënuar për veprat penale për abuzimin seksual të fëmijëve dhe pedofili për herë të parë është vënë në funksion në vitin 2012 si regjistër elektronik dhe mund ta gjejmë në faqen: registarnapedofili.mk. Ky regjistër është i qasshëm për të gjithë qytetarët që të mund të kontrollojnë nëse ndonjë nga personat e dënuar për veprat penale për abuzimin seksual të fëmijëve dhe pedofili është banorë i lagjes së tyre.

Gjatë viteve 2018, 2019 dhe 2020, në Maqedoninë e Veriut, 41 fëmijë janë dhunuar seksualisht, respektivisht nga Ministria e punëve të brendshme të RMV-së janë regjistruar 197 vepra penale ku viktimat janë fëmijë, kryesisht të gjinisë femërore.²⁰⁹Të dhënat e dikasterit të Brendshëm tregojnë rritje të këtyre veprave penale në vitin 2020, krahasuar më vitin 2018 dhe 2019.

Viti 2018 - 91 fëmijë të dhunuar

Viti 2019 - 87 fëmijë të dhunuar

Viti 2020 - 112 fëmijë të dhunuar

Në Kodin Penal parashikohen dënim me burg për personat që kryejnë vepra të tilla. Varësisht nga vepra e kryer, dhunuesi mund të dënohet nga 6 muaj deri në 10 vjet burg.

Regjistri i posaçëm i personave të dënuar për veprat penale për abuzimin seksual të fëmijëve dhe pedofili përmban të dhëna për personat e dënuar me vendim të formës së prerë për krime kundër lirisë seksuale dhe moralit seksual të kryera ndaj fëmijëve. Të dhënat e publikuara në regjistrin elektronik përmbajnë të dhënat bazë të personave, p.sh.emrin, mbiemrin dhe pseudonimin, datëlindjen, adresën e vendbanimit ose qëndrimit, krimin për të cilin janë dënuar ligjërisht, masën e dënimit, fillimin, pushimin ose ndryshimin e vuajtjes së dënimit me burg dhe fotografi. Këto të dhëna janë të disponueshme për publikun.

---

²⁰⁹www.mvr.gov.mk

Në këtë Regjistër, në kohën kur ne e kemi realizuar hulumtimin (prill 2022), ²¹⁰rezulton të ketë të dhëna për gjithsej 287 persona të cilët kanë vuajtur dënimin apo janë në vuajtje të dënimit për vepra penale lidhur me pedofilinë. Prej tyre 13 kryerës janë të gjinisë femërore, apo 4.53% dhe 275 kryerës të gjinisë mashkullore, apo 95,52%.

Nga numri i përgjithshëm i të dënuarve, të regjistruar në regjistër, 190 prej tyre e kanë kryer dënimin dhe janë të lirë ndërsa 2 persona janë në arrati, 1 person ka ndërruar jetë 5 muaj pas fillimit të vuajtjes së dënimit me burg. Pjesa tjetër e personave në regjistër vazhdojnë të vuajnë dënimin e caktuar nga gjykata.

Në tabelën 1 kemi paraqitur llojet e veprave penale për të cilat janë dënuar këta persona dhe gjininë e kryerësve në raport me veprën penale.

Tabela 1

	n.186 prg.2	n.187/ 187(1) 187(4)	n.188/ 188(1)	n.189/ 189(2)	n.190/ 190(2) 190(3)	n.192	n.193/ 193(1) 193(2) 193(3) 193 a 193 a(3) 193 b	n.194	n.418g
M	6	5	195	8	8	1	16	6	42
F	0	0	1	0	0	4	1	0	8
Total	6	5	196	8	8	5	17	6	50

Siç mund të shihet në tabelën më lartë janë paraqitur gjithsej 301 vepra penale të kryera nga 287 persona, të dhënat e të cilëve mund të gjenden në regjistrin online të pedofilëve. Numri më i madh i veprave penale të kryera në gjithsej 196 raste, kanë të bëjnë me veprën penale “Sulm seksual ndaj fëmijës që nuk ka mbushur moshën 14 vjeçare” nga neni 188, ku kryerës janë 193 persona të gjinisë mashkullore dhe 1 e gjinisë femërore. Pason vepra penale nga neni 418 g “Tregëti me fëmijë” ku kemi gjithsej 50 raste prej të cilave 8 kryerës janë të gjinisë femërore. Për veprën penale nga neni 186 “Dhunimi” e që paragrafi 2

²¹⁰Regjistri për persona të dënuar për vepra penale të abuzimit seksual të personave të mitur dhe pedofili në Republikën e Maqedonisë www.registarnapedofili.mk, qasja e fundit prill 2022

nënkupton dhunimin e fëmijëve nën moshën 14 vjeçare kemi 6 raste, të gjithë të gjinisë mashkullore.

Raste të inçestit nga neni 194 kemi gjithsej 6, të gjithë meshkuj.

Për veprën penale nga neni 189 "Abuzimi seksual me keqpërdorim të pozitës" kemi 6 raste, persona të gjinisë mashkullore si dhe 2 raste nga paragrafi 2 i këtij neni që thotë "nëse veprën nga paragrafi 1 i këtij neni e kryen i afërm në vijë gjaku në vijë të parë apo vëllai, përkatësisht motra, arsimtari, edukuesi, adoptuesi, tutori, njerku, njerka, mjeku apo personi tjetër me keqpërdorim të pozitës së tij ose gjatë kryerjes së dhunës familjare do të kryejë akt seksual apo veprim tjetër seksual me fëmijë i cili nuk ka mbushur moshën 14 vjeçare, apo të cilit i është besuar fëmija për shkak të mësimit, edukimit, ruajtjesapo kujdesit, do të dënohet me më së paku 10 vjet burgim".

Persona të gjinisë mashkullore gjithashtu kanë kryer veprën penale nga neni 187 "Abuzim seksual me persona të paaftë", gjithsej 5 raste, ndërsa nga neni 192 "Nxitja dhe mundësimi i akteve seksuale" 5 raste, 4 prej tyre femra dhe 1 mashkull.

Për veprën penale nga neni 193 "Ekspozimi i materialit pornografik fëmijës" janë dënuar gjithsej 17 persona, 15 të gjinisë mashkullore dhe 2 femra.

Sa i përket profilit të femrave si kryerëse në këtë regjistër rezultojnë 8 kryerëse-femra të dënuara për vepra penale që kanë të bëjnë me sulmin seksual ndaj fëmijëve apo me veprën penale nga neni 418g - "tregëtia me fëmijë". Vlen të përmendet se veprat penale për të cilat janë të dënuara femrat kanë të bëjnë kryesisht me veprën penale nga neni 192 "Shtytje dhe mundësim i akteve seksuale" gjithsej 4 raste, 1 femër është e dënuar për 2 vepra penale, një nga neni 193 "Ekspozimi i materialit pornografik", dhe një për veprën penale nga neni 188 "Sulm seksual ndaj fëmijës që nuk ka mbushur moshën 14 vjeçare"

Rasti i parë është i N.S. 45 vjeçare nga Komuna e Shuto Orizarës e cila është dënuar me 8 vjet heqje lirie për veprën penale nga neni 418g "Tregëtia me fëmijë". Rezulton të jetë liruar në shkurt të vitit 2016. Për këtë vepër penale rezulton të jenë të dënuara edhe 7 femra të tjera.

Nga qyteti i Gostivarit janë 2 femra të dënuara për veprën penale nga neni 418g "Tregëtia me fëmijë". Zh.B. 61 vjeçare, e dënuar me 7 vjet e 6 muaj e cila është liruar në vitin 2011

dhe A.Gj nga Gostivari, e dënuar me 5 vjet heqje lirie në vitin 2008 për tregëti me fëmijë dhe ka vuajtur dënimin deri në vitin 2013.

Nga qyteti i Velesit, për veprën në fjalë kemi të dënuara dy femra: S.Z. nga Velesi, 40 vjeçare me 6 vjet burgim (e liruar nga viti 2019) dhe I.D. 41 vjeçare, e dënuar me 5 vite burgim na Velesi, e liruar në vitin 2013 pas mbarimit të dënimit.

3 femra rezultojnë të jenë të dënuara me 4 vjet heqje lirie për veprën penale nga neni 418g “Tregëtia me fëmijë” edhe atë S. M nga rrethina e Strumicës, 36 vjeçare është dënuar me 4 vjet burgim për tregëti me fëmijë (e liruar nga viti 2013). Edhe M.A. nga Prilepi, 35 vjeçare rezulton të jetë e dënuar me 4 vite burgim për këtë vepër (e liruar nga viti 2018). S.B nga Tetova, 51 vjeçare e dënuar poashtu me 4 vite dënim për tregëti me fëmijë dhe është në vuajtje të dënimit deri në vitin 2025.

Për veprën penale nga neni 192 që tashmë është fshirë nga Kodi penal (“Shtytje dhe mundësim i akteve seksuale”) kemi të dënuara 4 femra. E para M.G. nga Shtipi, 32 vjeçare e dënuar me 6 vjet e 6 muaj (e liruar në vitin 2018) dhe D.J. gjithashtu nga Shtipi, 35 vjeçare, e dënuar me 4 vjet burgim (e liruar në mars të vitit 2016), pastaj J.R. 38 vjeçare, nga Sveti Nikole e dënuar me 9 vjet burgim (e liruar në shkurt të vitit 2022) dhe T. K. 41 vjeçare, nga Gostivari e dënuar me 4 vjet burgim (e liruar nga viti 2013).

Specifike sa i përket profilit të femrave në këtë regjistër është rasti i D.G. (tani 52 vjeçare) nga Shkupi, komuna Qendër, e cila së bashku me N.D. janë dënuar për dy vepra të vazhduara nga neni 188 “Sulm seksual ndaj fëmijës që nuk ka mbushur moshën 14 vjeçare” dhe për veprën penale nga neni 193 – Tregimi i materialit pornografik fëmijës. Viktima të tyre kanë qenë dy vajza të moshës 13 dhe 15 vjeçare. Sulmi seksual ka zgjatur për gati 1 vit në fermën e çiftit. Dhunimet u zbuluan kur N.D. ka tentuar të mashtrojë edhe një vajzë e cila ka qenë e bija e një polici. Për këto vepra penale D.G. është dënuar me 7 vjet e 6 muaj burgim dhe është liruar në vitin 2014.²¹¹

Nga kjo pasqyrë e kryerëseve femra mund të konkludojmë se në praktikën e deritanishme në Republikën e Maqedonisë së Veriut nuk kemi rast tipik të femrës pedofile, pra kryerëse të veprës penale “Sulm seksual të fëmijës nën moshën 14 vjeçare”, ndërkaq

---

²¹¹Regjistri për persona të dënuar për vepra penale të abuzimit seksual të personave të mitur dhe pedofili në Republikën e Maqedonisë www.registarnapedofili.mk, qasja e fundit prill 2022

edhe rasti i vetëm i lartshënuar i të dënuarës për këtë veprë penale evidentohet se vepra penale është kryer në bashkëpunim me një mashkull (karakteristikë tipike e “femrave pedofile”).

Sa i përket shtrirjes gjeografike prej nga vijnë këta persona-kryerës të këtyreveprave penale, sipas të dhënave numri më i madh i tyre janë nga qyteti i Shkupit, dhe rajoni i Shkupit (komunat përkatëse) gjithsej 52 persona (shih tabelën2).

Tabela 2

G.Babë	Shuto Orizarë	Çair	Qendër	Saraj	Aerodrom	Butel	Gjorçe Petrov	Kisella Vodë
12	10	7	5	4	3	3	3	2

Raste të pedofilisë kemi pothuajse edhe në të gjitha qytetet e tjera të Maqedonisë, ku kryeson Gostivari me rrethinë me 21 raste, pastaj Prilepi me 15 raste, Kumanova 15 raste, Manastiri me 14 raste, Velesi poashtu me 14 raste, Strumica me 13 raste, Shtipi 11, Koçani me 9 raste dhe me numër më të vogël rezultojnë Kërçova dhe Tetova me 8 raste ndërsa Negotina, Dellçeva, Ohri dhe K. Pallanka me nga 7 raste (shih tabelën 3).²¹²

Tabela 3

Gostivar	Prilep	Kumanovë	Manastiri	Veles	Strumicë	Shtip	Koçan	Kërçovë	Tetovë/ Negotinë/ Dellçevë/ Ohër/ K. Pallankë
21	15	15	14	14	11	11	9	8	7

Në vijim, në tabelën 4 janë të paraqitura rastet në vendet dhe viset e tjera të Maqedonisë së Veriut me më pak kryerës (shih tabelën 4):

²¹²Regjistri për persona të dënuar për vepra penale të abuzimit seksual të personave të mitur dhe pedofili në Republikën e Maqedonisë www.registarnapedofili.mk, qasja e fundit prill 2022

Tabela 4

Gjevgjeli	Kavadar	S.Nikollë	Dibër	Radovish	Vinicë	Probishtip/ Pllasnicë/ Bosillovë	Studenica/ Zhelinë/ Zërnovc	Mak. Kamenicë/ Butel/ Aerodrom/
6	6	5	5	5	5	3	3	3

Ndërkaq, në vendet e tjera kemi nga 2 apo më pak kryerës përkatësisht: në Komunën e Karbincit 2 kryerës, Vasilevë 2 kryerës, Bogdanci 2 kryerës, Berovë 2 kryerës, Çashkë 2 kryerës, ndërkaq në 15 komuna rezultojnë të jenë nga 1 kryerës siç janë komunat: Tearcë, Strugë, Staro Nagoriçan, Sopishte, Rosoman, Rankovc, Petrovec, Oslomej, Makedonski Brod, Mavrovë Rostushe, Ilinden, Demir Hisar, Vrapçishtë, Vallandovë dhe Bërvenicë.

Prej gjithsejt 287 të dënuarve të cilët janë të evidentuar në regjistër, 12 prej tyre janë të dënuar për 2 vepra penale ndërsa 1 person për 3 vepra penale, 1 person nuk ka evidencë në regjistër se për cilën vepër penale është i dënuar, 1 personi tjetër i mungojnë datat e vuajtjes dhe përfundimit të dënimit me burg, ndërsa 2 persona janë të dënuar me burg të përjetshëm.

Sa i përket dënimeve të shqiptuara për këta persona kryesojnë dënimet me burgim me kohëzgjatje prej 4 viteve me gjithsej 55 raste, me 8 vjet burgim janë dënuar 28 persona, me 10 vjet burgim, 20 persona, me 5 vjet burgim 27 persona, me 6 vjet 22 persona, me 9 vjet 13 persona, me 7 vjet 12 persona, me 2 vjet 10 persona, me 15 vjet 9 persona. (shih tabelën 5)

Në tabelën 5 kemi paraqitur dënimet e shqiptuara me vite si dhe numrin e të dënuarve:

Tabela 5

2vite burgim	4 vite burgim	5 vite burgim	6 vite burgim	7 vite burgim	8 vite burgim	9 vite burgim	10 vite burgim	15 vite burgim
10	55	27	22	12	28	13	20	15

Gjithashtu në regjistrin e posaçëm janë evidentuar edhe 8 persona të dënuar me 12 vjet burgim, me 14 vjet heqje lirie janë dënuar 6 persona, me 11 vjet 5 persona, me 3 vjet 5

persona, me 1 vjet 5 persona, me 13 vjet 2 persona, me 16 vjet 1 person, me 18 vjet 1 person dhe 1 person me 20 vite burgim.

Përveç dënimeve me burgim kemi edhe dënime të tjera, të shqiptuara në vite dhe në muaj. Kështu për shembull me dënim me burgim prej 12 viteve e 2 muaj është dënuar 1 person, me 12 vite e 6 muaj janë dënuar 2 persona, me dënim me burgim prej 11 viteve e 6 muajsh, 1 person i dënuar, me 8 vite e 6 muaj janë dënuar 4 persona, 7 vite e 6 muaj e vuajnë dënimin 3 persona, 6 vite e 6 muaj, 2 persona të dënuar, 5 vite e 6 muaj, 6 persona, 5 vite e 3 muaj, 2 persona, me 4 vite e 6 muaj janë dënuar 6 persona, me 4 vite e 3 muaj, 3 persona, me 2 vite e 9 muaj janë dënuar 2 persona dhe pastaj 1 person me 11 vjet e 10 muaj vite burgim, 1 person tjetër me 13 vjet e 2 muaj burgim, 16 vjet e 9 muaj heqje lirie për 1 person, me 13 vjet e 10 muaj, 1 person, me 11 vjet e 6 muaj burg është dënuar 1 person, me 8 vjet e 3 muaj është dënuar 1 person, me 7 vjet e 8 muaj, 1 person, me 6 vjet e 9 muaj, 1 person, me 6 vjet e 2 muaj poashtu është dënuar vetëm 1 person, me 3 vjet e 3 muaj, 1 person, me 4 vjet e 10 muaj, 1 person, me 6 vjet e 5 muaj, 1 person, me 6 vjet e 3 muaj, 1 person, me 5 vjet e 2 muaj, 1 person, 4 vjet e 8 muaj, 1 person, me 3 vjet e 6 muaj, 1 person. Ka dënime edhe me muaj. Kështu, 9 muaj dënim me burg i është shqiptuar 1 personi, ndërkohë me 7 muaj heqje lirie ka 1 person të dënuar dhe 3 persona me nga 6 muaj burgim.²¹³

Duke pasur parasysh gjendjen e sëmurë të kryerësit pedofil, nuk mund të presim që burgju të kryejë funksionin e tij dhe kryerësit të rehabilitohen. Përkundrazi pedofilët kur janë në liri janë rrezik potencial për fëmijët andaj regjistrimi i tyre në regjistra të këtillë dhe qasja e hapur e publikut të gjerë te këto të dhëna është një masë shumë adekuate dhe e domosdoshme për të mbrojtur fëmijët nga personat e tillë.

---

²¹³Regjistri për persona të dënuar për vepra penale të abuzimit seksual të personave të mitur dhe pedofili në Republikën e Maqedonisë www.registarnapedofili.mk, qasja e fundit prill 2022

KONKLUZIONE

Abuzimi seksual i fëmijëve është një problem me të cilin përballen shoqëritë në nivel global dhe është dhunimi më i rëndë i të drejtave dhe dinjitetit të fëmijëve. Pasojat janë të tmerrshme si për shëndetin fizik dhe mendor të fëmijës, ashtu edhe për zhvillimin e përgjithshëm të fëmijës si person dhe cilësinë e jetës si i rritur. Abuzimi me fëmijët është një fenomen i ndikuar nga shumë faktorë andaj nevojitet mbrojtje e shumëfishtë në nivele të ndryshme. Sistemi i ndërhyrjeve mbrojtëse mëton të mbulojë nivele të ndryshme të parandalimit, njohjes dhe zbulimit të viktimave, ballafaqimit me viktimat dhe autorët e abuzimit seksual.

Republika e Maqedonisë së Veriut ka zhvilluar legjislacionin dhe ka miratuar legjislacionin evropian lidhur me këtë çështje duke e përfshirë mbrojtjen e fëmijëve nga abuzimi seksual përmes sistemit të veprave penale dhe sistemit të sigurisë sociale dhe shëndetësore. Pra, duke i ndjekur trendet moderne, vendi ynë ka ndërmarrë një sërë masash ligjore për të forcuar politikën kriminale të luftimit dhe mbi të gjitha të parandalimit të abuzimit seksual të fëmijëve.

Edhe përkundër aktiviteteve të deritanishme që janë ndërmarrë në të gjithë sektorët shtetëror që punojnë për mbrojtjen e fëmijëve, abuzimi seksual i fëmijëve paraqitet vazhdimisht si vepër penale andaj është e nevojshme që në vazhdimësi të ndërmerren masa për uljen e rasteve të abuzimit seksual të fëmijëve përmes planifikimit dhe vendosjes së resurseve për ndihmë profesionale dhe një rrjet që do ti mbështet si fëmijët ashtu edhe prindërit dhe shoqërinë në përgjithësi. Për këtë qëllim domosdo duhet të ndiqet vëllimi i dukurisë si dhe masat dhe procedurat e ndërmara nga ana e të gjithë sektorëve, respektivisht të implementohen në mënyrë të plotë ligjet dhe protokollet. Për të arritur qëllimin përfundimtar, d.m.th., mirëqenien e fëmijës dhe një jetë cilësore të fëmijës, nevojitet një qasje më e gjerë ndaj këtij problemi. Domethënë, përfshirja e të gjithë pjesëmarrësve: familjet, sistemi ligjor, arsimor, sistemi i mbrojtjes sociale dhe sektori joqeveritar dhe bashkëpunimi i tyre i vazhdueshëm.

Duke i patur parasysh pasojat e rënda e afatgjate të fëmijëve- viktima të abuzimit seksual është shumë e rëndësishme që legjislacionet dhe politikat shtetërore të orientohen edhe drejt trajtimit të fëmijëve-viktima të abuzimit seksual, në mënyrë që të tejkalojnë këto

pasoja. Ndiurma para së gjithash, duhet të jetë e fokusuar në trajtimet e ndryshme psikologjike. Andaj këta individë duhet t'iu nënshtrohen tretmaneve të ndryshme psikologjike e medicinale në mënyrë që të "shërohen" dhe mos të përsërisin veprën penale. RMV e kishte parë kastrimin kimik si një përgjigje për të luftuar shkallën e lartë të recidivizmit në mesin e abuzuesve seksual të fëmijëve dhe e kishte vendosur si pjesë e legjislacionit, por pas mos aplikimit të tij edhe pas 8 vitesh, kjo masë është hequr nga legjislacioni i RVM-së.

Pedofilia është një sëmundje, një fenomen ligjor dhe social me pasoja kriminale. Vetëm burgimi dhe/apo tretmani psikologjik nuk janë të mjaftueshme për të kontrolluar fenomenin dhe për të parandaluar veprat e përsëritura, pasi burgimi nuk është aq i gjatë sa për të luftuar këtë fenomen. Në pacientët të cilët kanë qenë të dënuar dhe kanë një profil psikologjik që sugjeron fuqishëm gjasë të recidivizmit, kastrimi kimik mund të kishte ofruar një mundësi të rëndësishme terapeutike.

Gjatë analizës së raporteve statistikore në Republikën e Maqedonisë së Veriut mund të konkudohet se ato japin një pasqyrë të kufizuar të përmasës së përhapjes së këtyre krimeve sepse flasin vetëm për numrin e veprave penale dhe numrin e kryerësve duke mos pasur pasqyrë të plotë të numrit të viktimave apo të recidivizmit të kryerësve të këtyre veprave penale. Enti Shtetëror i Statistikës duhet ta shqyrtojë dhe ndryshojë sistemin e evidentimit të të dhënave zyrtare statistikore për kriminalitetin sidomos për veprat penale të abuzimit seksual të fëmijëve. Sistemi duhet të mundësojë identifikimin e veprave penale seksuale mbi fëmijët edhe në rastet kur përsëriten (pra të matet recidivizmi).

Republika e Maqedonisë së Veriut, është radhitur në kuadër të vendeve të cilat kanë regjistra të abuzuesve seksual të fëmijëve, dhe modeli të cilin vendi ynë e ka përzgjedhur, është qasja e hapur për të gjithë në këto të dhëna. Kjo masë është adekuate dhe e domosdoshme për të mbrojtur fëmijët nga personat e tillë, meqë, fëmijët, të drejtat e tyre dhe nevoja për t'i mbrojtur ata nga abuzimi seksual janë parimet që veprojnë në mbështetje të regjistrimit të abuzuesve seksual.

Në gamën e ligjeve ku parashihen masat për luftimin dhe parandalimin e abuzimit seksual të fëmijëve në RMV gjithsesi se është arritur progres por, është e nevojshme që gjithë përvoja juridike të synojë përmbushjen e standardeve ndërkombëtare, mjekësore, etike dhe ligjore.

BIBLIOGRAFIA

- "Pasojat e abuzimi seksual tek fëmijët" Aurela PANO, MD, MA Psikologe Massachusetts Society against Cruelty for Children, Mspcc and Valley Psychiatric Clinic
- Appel, J. M. (2012). Castration Anxiety K-Physicians, "Do No Harm," and Chemical Sterilization Laws. *Bioethical Inquiry* ,9, 89
- Arifi, Besa; Ratkoceri, Vedije; Selmani-Bakui, Arta; Metaj-Stojanova, Albana; Ibish, Ebru (2022) ; *Të drejtat e fëmijëve: Sfidat dhe perspektivat e reja*, pp. 51-100. SEEU, Tetovo
- Bailey, J., & Greenberg, A. (1997). The science and ethics of castration: lessons from Morse Case. *92 Nw. U. L. Rev.* 1997B1998 , 92 (4), f. 1226
- Berlin, J. (1997). Chemical castration of sex offenders: "a shot in the arm" towards rehabilitation. *Whittier Law Review* , 19(1), 173
- Brody, K.KF. (1997). A constitutional analysis of California's chemical castration statute. *7 Temp. Pol. & Civ. Rts. L. Rev.* 141
- Bund, J. M. (1997). Did you say chemical castration? *University of Pittsburgh Law Review* , 59,177;Hall, R. C., & Hall, R. C. (2007). A Profile of Pedophilia: Definition, Characteristics of Offenders, Recidivism, Treatment Outcomes, and Forensic Issues. *Mayo Clin Proc.* 2007;82(4)
- Bund, J. M. (1997). Did you say chemical castration? *University of Pittsburgh Law Review* , 59
- Çaçeva, V., & Mirçeva, S. (2010). *Të braktisur e të damkosur : Analiza e gjendjes : Abuzimi seksual i fëmijëve*. Shkup: Zyra e UNICEF-it.
- Chaney, V. T. (2006). *A Brief History of Castration: Second Edition* (bot. i Kindle Edition).AuthorHouse.
- Chism, L. S. (2013). The case for castration: a "shot" towards rehabilitation of sexual offenders. *Law & Psychol. Rev.* Volume 37
- Cimolic, P. (1992). The identification and treatment of sexual disorders and the priesthood. *The jurist* 52
- Deblinger, E., Mannarino, A. P., Cohen, J. A., Runyon, M. K., & Heflin, A. H. (2015). *Child sexual abuse : a primer for treating children, adolescents, and their nonoffending parents* (bot. i (Second Edition ed.)). New York: Oxford University Press.fq10-11
- *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSMKIV; 1) (DSMKV)*

- Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, DSMK5 (5th edn, American Psychiatric Association 2013)
- Douglas, T., Bounte, P., Focquaert, F., & Devolder, K. (2013). Coercion, Incarceration, and Chemical Castration: An Argument From Autonomy. *J Bioeth Inq.* 10(3) , 397
- Druhm, K. W. (1997). A welcome return to draconia: california penal law § 645, the castration of sex offenders and the constitution. *61 Alb. L. Rev.* 285 1997-19
- Enti Shtetëror i Statistikave të Republikës së Maqedonisë së Veriut, Available on: <http://www.stat.gov.mk>,
- Finkelhor D (1994). The International Epidemiology of Child Sexual Abuse. *Child Abuse & Neglect*, 18(5): 409–417
- Fitzgerald, E. A. (1990). Chemical Castration: MPA Treatment of the Sexual Offender. *18 Am. J. Crim. L.* 1 1990B 1991, 18:1 (1990)
- Flack, C. (2005). Chemical castration: an effective treatment for the sexually motivated pedophile or an impotent alternative to traditional incarceration? *7 j.l. soc'y* 173 2005-2006,176
- Garcia, F. D., Delavenne, H. G., Thibaut, F., & Assumpção, A. (2013). Pharmacologic Treatment of Sex Offenders With Paraphilic Disorder. *Curr Psychiatry Rep* 15:356
- Gilchrist, C. (1998). An examination of the effectiveness of california's chemical castration bill in preventing sex offenders from reoffending. *7 S. Cal. Interdisc. L. J.* 181 1998B1999
- Griffin, Lissa and Blacker, Kate, Megan's Law and Sarah's Law: A Comparative Study of Sex Offender Community Notification Schemes in the United States and the United Kingdom (2010). *Criminal Law Bulletin*, Vol. 46, p. 990, 2010
- Hall, R.C., & Hall, R.C (2007). A Profile of Pedophilia: Definition, Characteristics of Offenders, Recidivism, Treatment Outcomes, and Forensic Issues. *Mazo Clin proc.* 2007;82(4)
- Hansen, H., & Lykke-Olesen, L. (1997). Treatment of dangerous sexual offenders in Denmark. *The Journal of Forensic Psychiatry*, 8:1,195
- Harrison, K. (2008). Legal and ethical issues when using antiKandrogenic pharmacotherapy with sex offenders. *Sexual Offender Treatment*, 3(2), retrieved from http://www.sexualKoffenderKtreatment.org/2K2008_01.html.
- Harrison, K., Manning, R., & McCartan, K. (2010). Current multidisiplinary definitions and understandings of padophilia. *Social and LEgal Studies* (19) 4

- Heim, N., & Hursch, C. J. (1979). Castration for Sex Offenders: Treatment or Punishment? A Review and Critique of Recent European Literature ~. Archives of Sexual Behavior , 8 (3)
- http://www.childrensembassy.org.mk/WBStorage/Files/konventa_per_te_drejat_e_femijes.pdf
- <https://dejure.mk/zakon-izmena/ligi-per-ndryshimin-dhe-plotesimin-e-ligjit-per-ekzekutimin-e-sanksioneve>
- <https://www.crca.al/sq/barnhaus-news-press-release-national-register-sexual-crimes-against-children-albania-media/miratohet>
- Kambovski,V.(2015).Komentar na Krivicniot Zakonik na RM(Vol II).Skopje:Matica
- Kempe CH. Sexual abuse, another hidden pediatric problem: the 1977 C. Anderson Aldrich lecture. Pediatrics. 1978;62
- Kielsingardf, M. (2014). MythKdriven state policy: an international perspective of recidivism and incurability of pedophile offenders. Creighton Law Reviw , 47
- Kodi penal i R.së Shqipërisë ,miratuar me Ligjin nr. 7895, datë 27.1.1995
- Kodi penal i RMV-së-Gazeta Zyrtare e RMV-së Nr. 27.2014, 2014
- Konventa e Këshillit të Evropës për Mbrojtjen e Fëmijëve nga Shfrytëzimi Seksual dhe Abuzimi Seksual Lanzarote, (2007), Këshilli i Evropës, CETS 201
- Koshevaliska, O.(2014). Medical Pharmacologic Treatment (A. K. A. Chemical Castration) in the Macedonian Criminal Code. Balkan Social Science Review , 4,
- Lee, J. Y., & Cho, K. S. (2013). Chemical Castration for Sexual Offenders: Physicians' Views. J Korean Med Sci , 28
- Ligji mbi amandamentimin dhe ndryshimin e Kodit Penal, Gazeta Zyrtare e RM-sëNr.114/09-14
- Ligji mbi regjistrin special të personave të dënuar me aktgjykim të plotfuqishëm për vepra penale të abuzimit seksual të fëmijëve dhe pedofili Gazeta zyrtare 11/2012 prej 24.01.2012
- Ligji për ndryshimet dhe plotësimet e Kodit penal,“Gazeta zyrtare e RMV-së, nr 7/08.
- Ligji për ratifikimin e Konventës së Këshillit të Evropës për mbrojtjen e fëmijëve nga eksploatimi seksual dhe abuzimit seksual (Gazeta Zyrtare e RMV nr 135/20100)
- McAlinden, A.KM. (2000). Sex Offender Registration: Implications and Difficulties for Ireland. Irish Journal of Sociology , 10

- Middleton, D. (a.d.). The Assessment And Treatment Of Sexual Offenders In England&Wales,
http://www.unafei.or.jp/english/pdf/RS_No72/No72_09VE_Middleton1.pdf
- Moog, A. (1999). California Penal Code Section 645: Legislators Practice Medicine on Child Molesters. 15 J. Contemp. Health L. & Pol'y711B737
- Murray, J. B (1998). California's Chemical Castration Law: A Model for Massachusetts? . C Criminal and Civil Confinement , [Vol. 24:729]
- Nenet 227-25, 227-26 dhe 227-27 të Kodit Penal Francez) Tilemann, H. (2016). Review of Laws Providing for Chemical Castration in Criminal Justice. South Jakarta: Institute for Criminal Justice Reform
- Peters, K. A. (1992K1993). Chemical Castration: An Alternative to Incarceration (comments). Duquesne Law Review, 31 (2)
- Pitula, E. (2009). An Ethical Analysis of the Use of Medroxyprogesterone Acetate and Cyproterone Acetate to treat Repeat Sex Offenders, Bernard Collage
- Pitula, E. (2009). An Ethical Analysis of the Use of Medroxyprogesterone Acetate and Cyproterone Acetate to treat Repeat Sex Offenders, Bernard Collage
- Plani aksional për parandalimin dhe menaxhimin e abuzimit seksual të fëmijëve dhe pedofilisë2009-2012.(2008).Gjetur:prill2022
[nga www.mtsp.gov.mk/WBStorage/.../akcionen_plan_zloupotreba.doc,](http://www.mtsp.gov.mk/WBStorage/.../akcionen_plan_zloupotreba.doc)
- Protokoll për bashkëpunim midis organeve kompetente në raste të abuzimit seksual të fëmijëve dhe pedofilisë,Ministria për punë dhe politikë sociale e RMV-së,
www.mtsp.gov.mk
- Raporti i Avokatit të Popullit të RMV-së nga hulumtimi i realizuar për manifestimin e abuzimit seksual dhe eksploatimit seksual të fëmijëve, 2012,
<http://ombudsman.mk/MK/broshuri.aspx>
- Ratkoceri, Vedije (2022) ; PREVENTING CHILD SEXUAL ABUSE THROUGH NATIONAL OPEN ACCESS REGISTER OF ABUSERS – THE CASE OF NORTH MACEDONIA - Rule of Law, Governance and Society in the Western Balkans Contributions to the Future of Europe - BOOK OF PROCEEDINGS OF THE THIRD INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE ON SOCIAL AND LEGAL SCIENCES (ISCSLS '22) - pp.252-262. SEEU, Tetovo
- Ratkoceri V.2018 Kastrimi kimik si sanksion penal-Disertacion i doktoraturës Tetovë,
https://repository.seeu.edu.mk/sites/thesis/ThesisSharedDocs/DR_107190.pdf

- Ratkoceri, Vedije (2020); CHALLENGES IN THE IMPLEMENTATION OF THE CHEMICAL CASTRATION IN THE RNM JUDICIARY . In *Annual of ISPJR, INSTITUTE FOR SOCIOLOGICAL, POLITICAL AND JURIDICAL RESEARCH UNIVERSITY "Ss. CIRYL AND METHODIUS" - SKOPJE, Volume XLIV - Number 1/2, ISSN 1857-7350 ISSN 0350-1825 , pp. 41-50. 2020*
- Ratkoceri, Vedije (2017); Chemical Castration as a security measure in the criminal legislation of the Republic of Macedonia. In *International Journal of Social Sciences and Education Research, Volume 3 (2) e-ISSN2149-5939, pp. 356-360. 2017*
- Ratkoceri, Vedije (2017); Chemical Castration of Child Molesters - Right or Wrong?!. In *European Journal of Social Sciences Education and Research- EJSSER, Vol 11 No 1, DOI: <http://dx.doi.org/10.26417/ejser.v11i1> ISSN:2411-9563, pp. 70-76. 2017*
- Rice, M. E., & Harris, G. T. (2011). Is Androgen Deprivation Therapy Effective In The Treatment Of Sex Offenders? *Psychology, Public Policy, and Law , 17 (2)*
- Russell, S. (1997). Castration of repeat sexual offenders: an international comparative analysis. *Houston Journal of InternationalLaw*
- Russell, S. (1997). Castration of repeat sexual offenders: an international comparative analysis. *Houston Journal of InternationalLaw,*
- Registri për persona të dënuar për vepra penale të abuzimit seksual të personave të mitur dhe pedofili në Republikën e Maqedonisë së Veriut www.registarnapedofili.mk
- Scott, C. L., & Holmberg, T. (2003). Castration of Sex Offenders: Prisoners' Rights Versus Public Safety. *J Am Acad Psychiatry Law , 31*
- Scott, C., & Busto, E. d. (2009). Chemical and Surgical Castration' in Richard G Wright (ed), *Sex Offender Laws: Failed Policies New Directions*. New York: Springer Publishing.
- Sethi D., Bellis M. et al. European report on preventing child maltreatment. Geneva, Worldhealth Organization, 2013.
- Silvani, M., Mondaini, N., & Zucchi, A. (2015). Androgen deprivation therapy (castration therapy) and pedophilia: What's new. *Archivio Italiano di Urologia e Andrologia 222 2015; 87, 3 .222ex Offenses against Children: New Treatment or Old Punishment,. 51 SMU L. Rev. 349 (1998)*

- Silvani, M., Mondaini, N., & Zucchi, A. (2015). Androgen deprivation therapy (castration therapy) and pedophilia: What's new. *Archivio Italiano di Urologia e Andrologia* 222 2015; 87, 3
- Skaine, R. (2015). *Abuse : an encyclopedia of causes, consequences, and treatments*. Santa Barbara, California: Greenwood
- Smith, N. J. (2012). Protecting the Children of the World: A Proposal for Tracking Convicted Sex Offenders Internationally *. *13 San Diego Int'IL.J. , [Vo I . 13: 623,2012]*.
- Stevens, D. J. (2001). *Inside The Mind of Sexual Offenders: Predatory Rapists, Pedophiles, And Criminal Profiles*. Lincoln: Authors Choice Press
- Tilemann, H. (2016). *Review of Laws Providing for Chemical Castration in Criminal Justice*. South Jakarta: Institute for Criminal Justice Reform
- Travers, N. (2006). A brief examination of pedophilia and sexual abuse committed by nuns within the Catholic Church. *12 Wm. & Mary J. Women & L.* 761, 12(3), 765
- Trendafilova, A. D., & Bozhinovski, A. (2015). Chemical Castration -The new security measure in the Macedonian criminal legislation. *International Journal of Research in Applied, Natural and Social Sciences (IMPACT: IJRANSS) ISSN(E): 2321-8851; ISSN(P): 2347-4580 , 3 (10)*
- Tullio, E. M. (2010). *Chemical Castration for Child Predators: Practical, Effective, and Constitutional*. *Chapman Law Review*, [Vol. 13:191, 2009]
- Tupanceski, N., & Kiprijanovska, D. (2014). New Safety Measure In The Criminal Code Of The Republic Of Macedonia "MedicalPharmaceutical" Treatment – Its Context And Implications. *1.02 Scientific Review Article UDC 343.541:343855*
- Turner, D., Petermann, J., Harrison, K., Krueger, R., & Briken, P. (2017, October). *Pharmacological Treatment of Patients with Paraphilic Disorders and Risk of Sexual Offending: An International Perspective*. *The World Journal of Biological Psychiatry*
- Turner, D., Petermann, J., Harrison, K., Krueger, R., & Briken, P. (2017, October). *Pharmacological Treatment of Patients with Paraphilic Disorders and Risk of Sexual Offending: An International Perspective*. *The World Journal of Biological Psychiatry*
- United Nations Secretary-General's Study on Violence against Children (2005). *Regional Desk Review: South Asia*. Available at: www.violencestudy.org/r27
- Versioni punues i grupit nga 28.04.2022 me numra të rregulluar, me inkorporimin e dënimeve të reja të rishikuara, propozim ndryshimet e fundit të KP nga MD nga

korriku 2021 dhe ndryshimet e dala nga seancat e izoluara në Veles më 30.09-2.10.2021 dhe në Shkup më 07.12.2021 dhe më 28.04.2022

- Wilson, D. (2007). The legal implications of chemical castration of sex offenders in criminal law. Australasian Law Teachers Association B ALTA 2007 Refereed Conference Papers. . Australasian Law Teachers Association -ALTA
- Winslade, W. T., Stone, H., SmithKBell, M., & Webb, D. M. (1998). Castrating Pedophiles Convicted of S Stevens, D. J. (2001). Inside The Mind of Sexual Offenders: Predatory Rapists, Pedophiles, And Criminal Profiles. Lincoln: Authors Choice Press.
- Winslade, W. T., Stone, H., SmithKBell, M., & Webb, D. M. (1998). Castrating Pedophiles Convicted of Sex Offenses against Children: New Treatment or Old Punishment,. 51 SMU L. Rev. 349 (1998)
- World report on violence against children. (2006)
- www.mvr.gov.mk